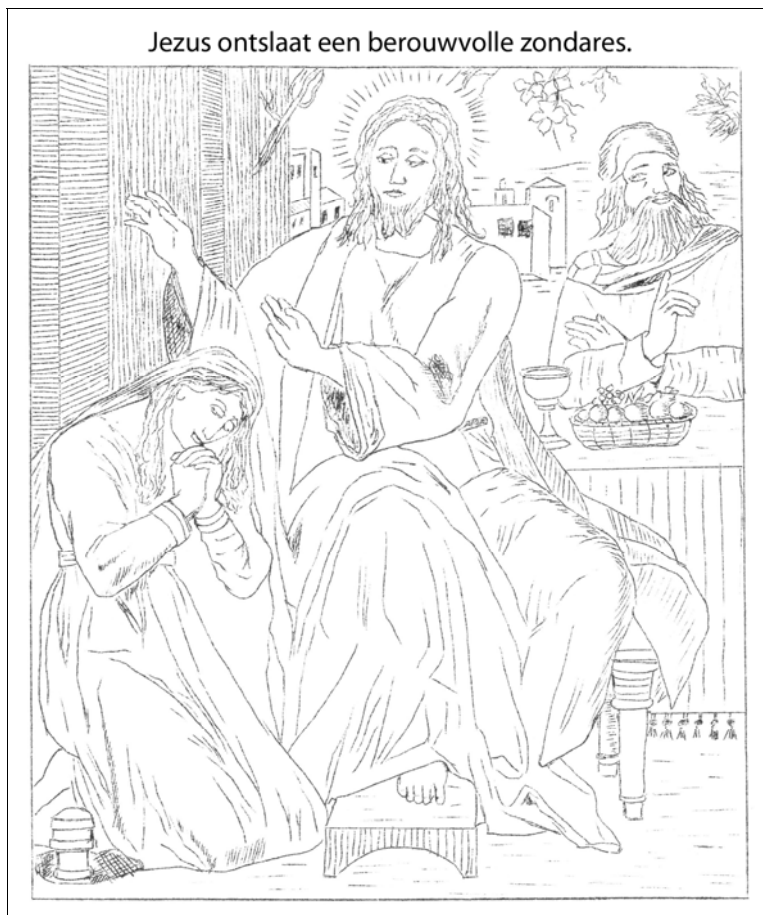

Vorbemerking.

Katarina Emmerick uit meer dan eens de gedachte dat de personen met wie Jezus in het Evangelie te maken kreeg, niet louter individuen waren, maar tevens de verpersoonlijking van een geheel slag van mensen. Zij zegt b.v. "Ik voor mij heb altijd het gevoel, de overtuiging, de zekerheid gehad, dat zulke personen geen alleenstaande mensen waren, zonder meer, ze waren het model, het type van een bepaalde klasse van mensen."

- “Zo stond in Dina, de Samaritaanse vrouw, de ganse Samaritaanse sekte vóór haar Verlosser, afgescheiden als ze was van het geloof van Israël en van de bron van het levende water.” (fasc. 15, nr. 544).
- “Zo zijn in de geschiedenis van Magdalena de bekeringen begrepen van vele zondaressen, die Jezus bekeerde; ze zijn in het Evangelie door Magdalena vertegenwoordigd en zo is uit de evangeliën al het overtollige of dubbele geweerd.”
(Uit nr. 847, naar de zin geciteerd).

De ene bekering was meer sensationeel; een andere onopvallend. Van beide soorten bevat deze aflevering van Emmanuel een voorbeeld. De lezer zal deze verhalen met ontroering doornemen.

- Het geldt de bekering van een vrouw Mara of Maria, die door K. ‘de sufanietin’ bijgenoemd wordt, nr. 679, enz. en
- de bekering van Abigaïl, de verstoten vrouw van Filippus, nr. 714 en vlg.

Hij moge met niet minder belangstelling

- de mooie geschiedenis van Job door K. als het ware uit de mond van Jezus zelf vernemen (nr. 664 en vlg.);
- Jezus’ handelingen volgen te Abel-Mehola, naar aanleiding waarvan K. treffende beschouwingen maakt over de gemengde huwelijken;
- voorts de leer in overweging nemen die Jezus te Bezek zowel de kinderen als de volwassenen voorhoudt.
- Hij zij te Ramot de verbazende getuige van het feest dat er ter ere van Jefte en zijn dochter gevierd wordt, van het toneelstuk dat hun geschiedenis voorstelt.

Kortom, alles in deze aflevering verdient de aandacht van de lezer.

Een paar oordelen over onze zienster, haar leven, haar visioenen. In zijn boek 'De doden leven' zegt op blz. 189 monseigneur Klimsch: "De Duitse zienster Anna Katharina Emmerick behoort tot de liefelijkste heiligengestalten van de wereldgeschiedenis en is een van de meest begenadigde wezens die onze aarde ooit heeft gedragen. Haar leven en visioenen zijn één machtige apologie van christendom en geloof."

"De onzekere waarheidszoeker, meent Léon Bloy, helpen zij ontzaglijk om tot helderheid te komen en veel duisters te begrijpen."
(In 'Alles is liefde', blz. 167 door P. Van der Meer de Walcheren.)

De mysticus Richstätter, S.J., een nuchter, achterdochtig criticus, die b.v. tegenover het zo waar en echt geval van Th. Neumann sceptisch staat, schreef over een Duits leven van A.K. Emmerick: "Dit leven bevat op gebied van wetenschap en zielzorg, van ascetiek en mystiek, zulk een rijkdom van leer en stimulering, dat het in geen priester- of kloosterbibliotheek mag ontbreken."

K. Emmerick is een heilige voor onze tijd; haar visioenen zijn actueel; ze waren reeds een tegengift tegen allerhande dwalingen in haar tijd, want toen al heerste in Duitsland en ook elders op mindere schaal wat zich nu in de ganse Kerk op wereldschaal afspeelt: rationalisme, kritisch onderzoek van de bijbel, tegenzin voor dogma's, afkeer van Rome, enz. Andersdenkenden haatten haar, omdat ze dapper streed voor de waarheid: WIJ DANKEN EN HULDIGEN HAAR!!

Openbaar Leven van Jezus

Hoofdstuk IX – Reis naar het zuiden tot Ennon (vervolg).

Inleidend woord.

Op het einde van de voorafgaande aflevering zagen wij Jezus in de school van Rebekka te Abel-Mehola leren voor de jongens over Job.

Naar aanleiding hiervan beschouwde en vertelde Katarina het leven van die patriarch; zij deelde ook veel bijzonderheden over hem mee, toen ze het verblijf van de H. Familie in Egypte vertelde.

Praktisch vertelde zij toen alles over Job wat zij nu gaat meedelen.

Althans werd dit door Brentano daar geplaatst.

In het leven der H. Maagd hebben wij daarom alles overgeslagen, wat nu over Job gaat volgen en alleen behouden wat verband hield met Jobs verblijf in Egypte en met de H. Familie. Ook hebben wij nog enige regels die daar stonden en niet hier, naar hier overgebracht.

Zo werd een lange herhaling vermeden en door het verplaatsen van enkele zinsneden werd een betere volgorde bekomen, maar dit heeft geen enkele wezenlijke verandering aan het verhaal aangebracht. Voor het verblijf van Job in Egypte, zie fasc. 7, nr. 192 en vooral nr. 192, voetnoot 407.

Geschiedenis van Job.

664.

Job was de jongste van 13 broeders.

Zijn vader was een machtig stamhoofd, kort na het tijdstip van de bouw van de toren van Babel en van de verstrooiing der mensen.

Jobs vader had nog een broeder met name Faleg, uit wie het geslacht van Abraham afstamt. De nakomelingen van die 2 broers huwden meest onder elkander. Zo was Jobs 1e vrouw uit het geslacht van Faleg.

Toen hij na vele lotgevallen reeds voor de 3e keer van woonplaats veranderd was, had hij nog 3 andere vrouwen, eveneens uit het geslacht van Faleg. Één van deze schonk hem een zoon, wiens dochter weer met een afstammeling van Faleg huwde en een dochter ter wereld bracht, die de moeder van Abraham werd.

Job was dus de overgrootvader van de moeder van Abraham (of haar voorvader in het 4e geslacht)³¹¹.

³¹¹ Job, de jongste van 13 broeders. –

Ter verduidelijking van Katarina's mededelingen over het geslacht van Job, laten wij hier een soort stamboom volgen. Volgens Lk. 3, 34-36; Gen. 10, 22-28; 11, 10-32; I Kron. 1, 17-27 bekomen wij deze geslachtslijst: Op Sem volgden: Arpaksad, Kaïnan, Sala en Eber.

Katarina vermeldt herhaaldelijk Eber, als de oerstamvader der Joden. Afkomstig van deze naam zijn de woorden Hebreeër, hebreeuws, enz.

Met Eber of Heber begint een dubbele geslachtslijst; de H. Schrift geeft de 1^e volledig; de 2^e wordt door K. aangevuld.

(H)EBER verwekt		
FALEG	en	JOKTAN
RAGAOE	en	JOBAB = JOB, 13 ^e zoon van Joktan, die alle 13 in de Schrift genoemd zijn.
SEROEG	en	ZOON, uit een latere vrouw.
NACHOR	en	DOCHTER + man uit de stam van Faleg.
TARA, vader van	+	DOCHTER, die vrouw van Tare en moeder van Abraham werd.
<p style="text-align: center;">ABRAHAM</p> <p>De 13 zonen van Joktan zijn: Almodad, Sjelef, Chasarinawet, Jerach, Hadoram, Oezal, Dikla, Ebal, Abimaël, Sjeba, Ofir, Chawila en Jobab.</p>		

Die Jobab uit de 2^e lijst is volgens K. de beroemde heilige man Job.

De VADER van Job was een zoon van Heber en heette Joktan.

Hoewel een heiden was Job een rechtvaardig man; hij kon bij zijn ouders niet blijven, want hij had een andere gezindheid; hij erkende de ware God en vereerde Hem als zijn Schepper; hij aanbad Hem alleen in de natuur, inzonderheid onder het beschouwen van de sterren des hemels en bij de wisseling van het licht, bij het op- en ondergaan van de zon; hij ging zeer betrouwelijk met God om en God verscheen hem niet zelden door een engel of 'witte man' zoals zij het noemden. (cfr. Mt. 28, 3; Mk. 16, 5; Hand. 1, 10).

Niets was hem liever dan zich met God over de wonderen der natuur te onderhouden; zijn godsdienstige denkbeelden waren zuiverder dan die van zijn landgenoten; hij aanbad niet die afzichtelijke dierenbeelden, zoals de overige stammen in die tijd, doch hij had een beeld van de almachtige God uitgedacht en vervaardigd; het stelde in het klein een mens voor met vleugelen en met om het hoofd een aureool van stralen; het had de handen onder de borst bijeen onder elkaar, en het droeg daarop een wereldbol.

Op deze bol was een scheepje of ark afgebeeld, dat op golvende wateren dreef; het leek me een voorstelling te kunnen zijn van de zondvloed. Dit beeld was glanzend, als was het gemaakt van metaal en het was van zulk een formaat, dat hij het overal met zich kon meenemen. Vóór dit beeld deed hij dan zijn gebed en andere godsvruchttoefeningen, waarbij hij als offerande een soort korrels of koornaren verbrandde; de rook vloog als door een trechter hoog de lucht in. Ook in Egypte werden later vele dergelijke beeldjes aangetroffen. Daar zat het beeld in een soort van zetel, die met een verhemelte of soort baldakijn overwelfd was.

(cfr. tekst en afbeelding fasc. 7, nr. 181).

Jobab kan inderdaad een samengestelde naam zijn, evengoed als Hamoerabi. Dirheimer beschouwt de naam Jobab als de chaldeeuwse vorm van Job. (A.C.E., 166).

Bij Job heb ik het gebruik van de besnijdenis niet opgemerkt, maar na hun geboorte werden de kinderen enige tijd in een met water gevulde groeve gehouden en op hen die het niet uithouden konden, zodat ze machteloos werden, vestigde men geen bijzondere hoop voor de toekomst; men beschouwde het als een voorteken, dat zij nergens voor zouden deugen. Dit gebruik hield wellicht eveneens verband met de zondvloed³¹².

665.

Job was onbeschrijfelijk zachtzinnig, innemend, menslievend, rechtvaardig en liefdadig; hij hielp gaarne arme mensen. Ook was hij zeer kuis; voor hem was vleeselijke lust een straf voor de zonde en hij maakte dit leven tot een boeteleven

³¹² In water gehouden. – Piet Gerrits, de oostenkenner, die jaren lang met de bedoeïenen hun tent deelde, vermeldt gebruiken die er enigszins op gelijken en mogelijk er een overblijfsel van zijn. (cfr. 't H.L., 4^e jaarg. blz. 12).

(bracht ellende, strijd en droefheid mee en noodzaakte tot versterving en boete; *er hielt die fleisliche Lust für einen Zustand des Busslebens, für eine Sündenstrafe*).

Job heeft op verscheidene plaatsen gewoond en zijn beproevingen in 3 verschillende landen doorstaan.

- Na zijn 1^e ongeluk had hij 9 jaren rust,
- na zijn 2^e ongeluk had hij 7 jaren rust en
- na zijn 3^e ongeluk had hij 12 jaren rust;

het lijden trof hem telkens op een andere woonplaats.

Hij of reeds zijn vader trok met de zijnen naar een land, waar hij zijn eerste verblijf vestigde; het was gelegen ten noorden van het Kaukasusgebergte en van de Kaspische Zee; dit gebergte is zeer warm aan de ene kant, doch altijd koud en met sneeuw bedekt aan de andere³¹³.

Waar Job zich nu gevestigd had, nl. aan de over- of noordkant van het gebergte waren er olifanten, ofschoon dit land niet voor olifanten geschikt leek, want het was een moerassige streek³¹⁴.

³¹³ Warm aan de ene kant. – K. vermeldt dit natuurverschijnsel herhaaldelijk.

Over de Kaukasus lezen wij: "Tussen het oosten en het westen, gelijk tussen de noordelijke en zuidelijke hellingen, heerst het grootste verschil van regenneerslag en klimaat, waaruit sterk contrast volgt, wat betreft overvloed van water, plantenleven, enz." (Larousse).

Van een steile berg in Perzië heet het bij Dapper: "De zuidelijke helling is begroeid, de noordelijke volslagen naakt." (Perzië, 15).

³¹⁴ Voor olifanten ongeschikt. – Die kolossale dieren vragen, zou men denken, een vaste bodem en toch leven zij bij voorkeur in moerassige streken:

"Ze bevolken in groepen beboste en moerassige streken." (Géogr. Univ. V, 445; D.B. Eléphant, c. 1659).

"In de wouden van de Gaut's vindt men troepen olifanten van 200 à 300. Ook in Ethiopië bevolken de olifanten de kolla's, d.i. de laagste en dikwijls moerassige landstreken."

De hoge bergketen ten zuiden van dat land lag tussen 2 zeeën. Vóór de zondvloed was de westelijke van die twee zeeën (nl. de Zwarte Zee) ook een hoge bergketen, waar kwade geesten verbleven. (Hetzelfde beweerde K. een andere keer uitdrukkelijk van de Zwarte Zee, verzekert Brentano).

Dit 1^e verblijf van Job was een ellendig, onvruchtbaar gewest; er was veel moerasgrond. Ik meen dat er nu daar een volk woont met kleine ogen, een platte neus en hoge of vooruitspringende jukbeenderen.

Hier vestigde Job zijn 1^e verblijf en alles ging hem naar de wind; hij verzamelde allerlei arme mensen³¹⁵; deze woonden in holen en

Moerassige streek.

Het laagland aan weerszijden van de benedenloop van de Volga, ten noordwesten van de Kaspische Zee, is over een grote uitgestrektheid moerassig in de winter en verschroeid in de zomer; zoutig en onvruchtbaar.

“De Kaspische Zee is in haar noordelijk gedeelte vanaf de Terek-rivier slechts 15 m diep, een soort onmetelijk moeras met moerassige bodem en delta's, gelijkend op de zee van Azov.

De delta van de Terek is moerassig ...” (cfr. Baedeker, Russe, 378).

- Ten noorden van de Terek wijzen de vele meertjes op een moerassige kuststreek.
- Ten zuiden van het vroegere Stalingrad verdeelt de Volga zich in een aantal armen met lage oevers, waardoor in dit gebied een doolhof van zandige en moerassige eilanden en rietgronden ontstaat.

Uit dit alles ziet men bijgevolg hoe juist K. dit land beschrijft.

³¹⁵ Een volk met kleine ogen ... enz. – De Kalmoecks die nu dat land bewonen bezitten de door K. hier aangegeven kenmerken.

Dit volk van Mongolische oorsprong is verspreid in het zuiden van Rusland tussen de stromen Volga, Don, Koema en Koeban;

zij bevolken vooral het land van de benedenloop van de Volga en de steppen van Astrakan ten zuidwesten van de benedenloop van de Volga.

De Kalmoecks zijn nog onverbasterde Mongolen met hun oude kenmerken: geelbruine huid, kleine dicht bij elkaar staande ogen, vooruitspringende jukbeenderen, waartussen een kleine neus zich bescheiden vertoont.

In de 16^e eeuw kwamen zij de steppen ten noorden en noordwesten van de Kaspische Zee bewonen, toen de Oost-Mongolen hen uit West-Mongolië

bossen en waren genoodzaakt te leven van vogelen en andere dieren, waarop zij jacht maakten en welke zij rauw opvrat; voor het overige ontbrak het hun aan alles. Job bebouwde met hen het land en zelf spitten zij alles om. Job en zijn volk liepen toen nog schier naakt; zij droegen slechts een doek om het lijf of zelfs maar een voorschoot. De vrouwen waren wonderlijk gekleed; zij hadden de borst bedekt, maar daaronder was de navel bloot; zij droegen een zeer wijde broek, die tot de knieën neerhing en de benen naakt liet; *dit alles zag ik, terwijl Jezus over dit volk vertelde.*

666.

In zijn 1e verblijf ging het Job naar de wind; alles sloeg hem mee; hij woonde in tenten; zijn vee groeide aan. Eens werd hem een mannelijke drieling en een andere keer een vrouwelijke drieling geboren; hij had toen nog maar één vrouw; later had hij er drie.

In deze tijd had hij nog geen vaste woonplaats in een stad, doch verbleef nu hier, dan daar in de landstreek; hij leidde vooralsnog een nomadenleven in de steppen; het graan aten zij, niet gebakken als brood, maar als pap en geroost; het vlees aten zij toen ook nog rauw, doch naderhand werd het koken door hem ingevoerd. In deze eerste verblijfplaats overkwam Job **zijn 1^e ongeluk**.

Tussen zijn verschillende beproevingen had hij ook te strijden en zich te verdedigen tegen vele boosaardige, roofzuchtige volksstammen, waartussen hij leefde.

verdreven. Dit laatste strekt zich uit in Midden-Azië tussen het Altai-gebergte in het noorden en het Celestesgebergte in het zuiden.

Naar hier kwamen in 1750 een deel van hen terug; de meeste overigen trokken zich samen in het beschreven gebied ten noordwesten van de Kaspische Zee.

Sedert 1920 vormen zij een autonoom district ingelijfd in de Sovjet-Unie.

Na zijn 1^e beproeving trok hij zuidwaarts op het gebergte (de Kaukasus), waar hij zich opnieuw op de landbouw toelegde en waar hij nogmaals alle voorspoed genoot. Hier begon hij zich met zijn volk reeds meer aan te kleden en zij brachten de toestand van hun materieel bestaan op een beter peil.

Hier verwierf Job de achting van een koning en met kamelen en een talrijk gevolg leidde hij een koningsbruid naar Egypte.

In dit land verbleef hij wel 5 jaren (zie fasc. 7, nr. 192), en genoot er grote eer en aanzien. De Egyptenaren waren wreed en zij wierpen, geloof ik, kinderen als offergaven in gloeiende afgodsbeelden; ik vermoed dat Job het geluk had de Egyptenaren van dit onmenselijk gebruik af te doen zien, maar nadien vervaardigden zij die wondere ossenbeelden (ibid.).

Toen Job na een vijfjarig verblijf in Egypte huiswaarts keerde, trof hem **de 2^e ramp**.

Na 12 jaren rust en nieuwe voorspoed overviel hem **de 3^e ramp**, meer ten zuiden, in een vlak land; dit lag, van Jericho uit, recht naar het oosten, en daar had hij zijn nieuw verblijf gevestigd; dit land bracht ook wierook en mirre voort; er bestond daar een goudmijn en men bewerkte metalen; ik geloof dat die landstreek hem na zijn 2^e beproeving gegeven was, omdat men hem overal om zijn grote gerechtigheid, vroomheid, wijsheid, beschouwing en wetenschap vereerde en beminde.

Hier had hij zich opnieuw aan de landbouw overgegeven. Op een vruchtbare hoogte liepen allerhande edele diersoorten in het wilde, ook kamelen en men ving ze daar, zoals bij ons de wilde paarden in de heide. Zijn landbouw floreerde hier nogmaals buitengewoon. Job werd hier zeer rijk en bouwde een

stad; zo groeide zijn vermogen onophoudelijk aan. De stad was op stenen grondslagen opgetrokken, boven met tentdaken³¹⁶.

Toen hij weerom het toppunt van voorspoed en rijkdom had bereikt, bezocht hem de 3^e beproeving: een afzichtelijke ziekte.

Nadat hij ook deze ellende met grote wijsheid en voorbeeldig geduld doorstaan had, kreeg hij de gezondheid volkomen terug en bekwam nog vele zonen en dochters; ik vermoed dat hij daarna nog lang heeft geleefd; hij kon bij Abrahams geboorte nog in leven zijn; hij stierf op het tijdstip dat een ander volk daar binnendrong³¹⁷.

³¹⁶ **De dorpen Merkez en Sjeick Saäd.** –

Dit 3^e verblijf van Job is onmogelijk te bepalen.

Een dubbel dorp in de vlakte en-Noeqra, 8 uren ten oosten van het Meer van Gennezaret, waar meerdere plaatsen met de naam Job aangeduid worden, heeft er niets mee uit te staan. Deze dorpen zijn Merkez en Sjeick Saäd.

De Arabieren en Mohammedanen vinden overal herinneringen aan Job en vermenigvuldigen deze naar lust.

³¹⁷ Bij Abrahams geboorte nog in leven. – Het boek Job, 41, 16 besluit met deze woorden: "Daarna leefde Job nog 140 jaar en mocht niet alleen zijn

667.

Jobs geschiedenis en zijn gesprekken met God werden uitvoerig op schrift gesteld door 2 hem zeer verknochte knechten, die een soort opzichters waren; zij schreven alles trouw op, zoals zij het vernomen hadden uit de mond van Job zelf; hun namen waren Hai en Uis of Oïs. (Hier zegt in nota Brentano. “Ik vernam in 1835 dat de stamvader der Armeniërs Hai heeft geheten.”).

Men schreef toen op schorsen. Deze geschiedenis genoot om haar godsdienstig karakter een bijzondere verering, werd voor zeer heilig gehouden en kwam door overlevering van geslacht tot geslacht in het bezit van Abraham en zijn nakomelingen. Ze werd een onderwerp van studie voor de jeugd.

Zo geschiedde het dat hieruit ook de Kanaänietische meisjes in de school van Rebekka onderricht ontvingen; men leidde ze daaruit op tot **onderwerping van hun wil aan die van God in alle beproevingen.**

Verder kwam deze geschiedenis door Jakob en Jozef in Egypte, waar zij haar weg vond bij de kinderen van Israël.

Hier herwerkte Mozes haar in een beknopter vorm tot gebruik en troost van de Israëlieten in hun slavernij in het land van Farao en later te midden van hun wederwaardigheden tijdens hun zwerftocht door de woestijn. Oorspronkelijk immers was ze veel uitgebreider en overigens waren daarin vele dingen van die aard, dat ze niet meer begrijpelijk en ook niet meer nuttig geweest zouden zijn.

Op zijn beurt maakte Salomon er een omwerking van, schakelde veel ervan uit en zette van het zijne er voor in de plaats. Zo was die echte geschiedenis uitgegroeid tot een stichtelijk boek, vervuld met de wijsheid van Job, van Mozes en van Salomon.

kinderen aanschouwen, maar ook zijn kleinkinderen tot in het 4^e geslacht; daarna stierf hij hoogbejaard.”

Het was moeilijk de eigenlijke geschiedenis van Job er nog in te onderkennen, want, door de nieuwe namen van landen en volkeren daarin gebruikt, had men de gebeurtenissen als het ware nader bij het land Kanaän gelokaliseerd. Hierdoor scheen in dit boek gezegd te zijn en vond ook de mening ingang dat Job een Edomiet was (dus een afstammeling van Esau), aangezien zijn laatste woonplaats er aangewezen werd in het land, dat lang na zijn dood door de nakomelingen van Edom of Esau bewoond werd.

Ofschoon het boek Job aanzienlijke wijzigingen ondergaan heeft, toch komen er nog vele redevoeringen in voor, die Job inderdaad heeft uitgesproken; me dunkt dat ik ze zonder moeite zou kunnen onderscheiden en aanwijzen.

In het geval van de knechten die hem slag op slag nieuwe ongelukken kwamen boodschappen is DIT op te merken: de woorden “terwijl hij daarover nog aan het spreken was” betekenen: “Als de mensen zich nog levendig zijn laatste lijden herinnerden en daarvan nog spraken als van iets wat onlangs gebeurd was, toen overkwam hem, enz.”

Dat satan vóór God treedt onder de kinderen Gods en beschuldigingen tegen Job inbrengt (Job. 1, 6), dit is eveneens slechts een beknopte voorstelling.

De boze geesten verkeerden toen veel met afgodendienaars en zij verschenen hun ook wel in de gedaante van witte mannen (engelen, zich voordoend als engelen van het licht).

Zo werden hier boze, afgodische burenen tegen Job opgehitst; zij lasterden Job door te zeggen dat hij God niet belangloos diende, dat het hem immers gemakkelijk was te midden van zulk een overvloed en voorspoed goed te zijn en God te dienen ...

Toen wilde God laten zien dat het lijden vaak maar een beproeving is ...

Hier hield de zienster op; het overige was zij vergeten of wat zij verder over dit onderwerp vertelde, was onduidelijk.

Even later vulde zij nog aan:

De vrienden die zich rondom Job over zijn geval uitlaten, betekenen de opvatting die men zich over zijn ellendige toestand vormde.

Job had een smachtend verlangen naar de Messias of Verlosser en hij droeg bij tot de stam van David. Zijn verhouding tot Abraham door Abrahams moeder, die tot zijn nakomelingen behoorde, was dezelfde als die van de voorouders van Anna tot Maria.

Jezus in de meisjesschool.

668.

Nog 3 september. –

(vervolg van nr. 663)

Jezus ging daarna ook in de meisjesschool. Deze hadden ook voor opgave de tijd te berekenen, waarop de Messias zou verschijnen en al hun berekeningen kwamen op de tegenwoordige tijd uit. Toen hun werk zo ver gevorderd was, trad Jezus met de leerlingen in de school en dit maakte een overweldigende indruk.

(Zonder twijfel door een genadewerking naar aanleiding van dit samentreffen van de uitslag der berekeningen en het werkelijk verschijnen van de Messias).

Jezus leerde opnieuw over dit onderwerp en deze passage en legde alles veel duidelijker uit; Hij zegde dat de Messias er reeds was, en dat alle tekenen waaruit men dit afleiden kon, vervuld waren, doch dat de Messias niet erkend werd; Hij weidde over dit niet-erkend-woorden uit.

Wat betreft de woorden: "Een MAAGD zal een zoon baren", hierover sprak Hij vaag, hun te verstaan

gevend dat dit teken voor hen nog niet verstaanbaar was.

Hij maande ze aan zich gelukkig te achten, de tijd te beleven, waarnaar de oudvaders en profeten zolang verzucht hadden. Hij sprak ook over de vervolgingen en het lijden van de Messias, en legde hun in dit verband schriftuurpassages uit. Hij bepaalde voorop ook een tijd - het was, zo meen ik, het naaste loofhuttenfeest – (beter: onder het octaaf van het 2^e volgend loofhuttenfeest, zie nr. 1481, enz.) en zei hun, acht te geven op hetgeen dan in Jericho zou geschieden; ik meen dat Hij verscheidene wonderen voorzegde, ook de genezing van blinden (die daar geschieden zou).

De dochters zaten in de school op de vloer (cfr. fasc. 12, nr. 394), met de benen gekruist onder het lijf en dikwijls ook ter afwisseling met een knie opgeheven; zij hadden elk een bankje naast zich, dat een hoek vormde.

Op de ene kant van het bankje leunden zij met hun zijde; op de breder kant legden zij bij het schrijven hun rollen. Ook stonden zij somtijds rechtop te luisteren. *Jezus rekende ook voor hen de tijd van de komst van de Messias uit.* De rekenopgave van de jongens was zo moeilijk, omdat Job door de Joden voor een Edomiet gehouden werd en er in Jobs tijd nog geen Edomieten waren.

(De stamboom van nr. 664, voetnoot 311 doortrekkend zou men bekomen: Abraham – Isaäk – de 2 gebroeders Jakob en Esaü, dus meerdere geslachten na Jobab of Job).

669.

Aan de kinderen vertelde Hij over Joannes en de doop en vroeg of ook zij gedoopt wensten te worden. Hij verhaalde aan deze weeskinderen ook parabelen.

- *Bij de jongens sprak Hij over de betekenis van het zout en vertelde hun zeer beknopt de parabel van de verloren zoon.*
- *Aan de meisjes vertelde Hij de parabel van de verloren drachme (Lk. 15).*

Terwijl Jezus het in de school over de Messias had, kwamen ook de farizeze leraars aan en zij ergerden zich aan zijn onderwijs, want zij bemerkten dat Hij alles zo uitlegde, alsof hijzelf de Messias was.

Hij at op deze dag met de levieten en ging tegen de avond met hen en met de kinderen buiten de stad wandelen. De meisjes volgden en de grotere leidden de kleinere. Menigmaal bleef Jezus staan tot deze genaderd waren, terwijl de jongens vooruit gingen; en *Hij onderrichtte ook de meisjes met mooie voorbeelden en vergelijkingen, die Hij ontleende aan de natuur, aan de bomen, vruchten, bloemen, bijen,*

vogels, zon, aarde, water, kudden en veldarbeid, al naar gelang deze voorwerpen zich aanboden. (cfr. fasc. 11, nr. 301, alsook voetnoot 95).

Zo onderrichtte Hij ook de jongens onbeschrijfelijk schoon, maar stoornis heeft mij de meeste bijzonderheden daarvan doen vergeten.

Zo b.v. leerde hij de jongens over Jakob en de bronput, die de aartsvader hier gegraven had (nr. 657) en hoe het levende water hun nu toegeloeid kwam. Hij sprak hun ook van hetgeen Hij noemde 'de bronnen bedelven of verstoppen', gelijk de vijanden van Abraham en Jakob gedaan hadden. (cfr. Gen. 21, 25, 12-22). Hij paste dit toe op hen die de leer van de profeten wilden onderdrukken en hun wonderen beletten, of het uitwerksel ervan verijdelen en Hij zag er een beeld in van de Farizeeën, die Hem op deze manier tegenwerkten.

Hij ging met de kinderen westwaarts op de hoogte van Abel-Mehola.

Ongeveer een uur van hier, meer in het dal, lag een plaats die Tabbat heette³¹⁸.

Jezus in de synagoge.

670.

4 september. –

Jezus bezocht heden morgen de synagoge. Er kwam veel volk binnen en ook alle Farizeeën en Sadduceeën uit de stad. *Hij sloeg schriftrollen open en predikte aan de hand van teksten uit de profeten* en zij redetwisten hardnekkig tegen Hem, maar zij konden het niet halen.

Ondertussen was er een man met lamme armen en handen tot bij de deur van de synagoge gesukkeld; hij verlangde reeds zo lang naar Jezus en was er nu eindelijk in geslaagd een plaats te bemachtigen, waar Jezus, bij het verlaten van de synagoge, voorbij hem moest komen. Enige Farizeeën namen hem dit kwalijk en bevalen hem weg te gaan, maar daar hij weigerde, poogden zij hem weg te duwen. De man echter hield zich aan de deur geklampt, zo vast als hij kon en keek zeer weemoedig naar Jezus, die op een tamelijke afstand op een verhoog te spreken stond; tussen de man en Jezus stond nog een dicht opeengepakte menigte.

³¹⁸ **Tabbat** - Zie de gegevens over Abel-Mehola in fasc. 16, nr. 655, voetnoot 304. De korte aanduiding hier suggereert nader dat het kan gelegen hebben op een voorheuvel of de laagste helling of terras van het Gilboagebergte, door K. hier 'de hoogte van Abel-Mehola' genoemd.

Tabbat dat in de H. Schrift (Recht. 7, 22) samen met Abel-Mehola genoemd wordt, ligt er een uur van verwijderd, zegt K., en meer in het dal.

Het ligt voor de hand dat het Jordaandal bedoeld is, of meer bepaald het rivierdal van de Sjoebasj, die naast Qaoen – (Abel-Mehola?) vloeit. Zie de grote kaart 2. Tabbat is anders geheel onbekend.

Jezus wendde zich nu naar hem toe en sprak: “Wat verlangt gij van Mij?”

De man antwoordde: “Heer, ik smeeek U mij te genezen, want Gij kunt, als Gij wilt.”

Jezus nu zei hem: “Uw geloof heeft u geholpen! steek uw handen boven het volk uit!” en op hetzelfde ogenblik was de man uit de verte door Jezus genezen;

hij stak zijn handen omhoog en loofde God.

Jezus voegde er nog aan toe: “Ga naar huis en verwek geen opzien!”

De man wedervoer: “Heer, hoe kan ik zulk een grote weldaad verzwijgen?” En hij vertrok en vertelde het aan allen die hij tegenkwam.

Nu kwamen er vele zieken vóór de synagoge bijeen en werden door Jezus, als Hij buitenkwam, genezen.

Daarna was Hij op een maaltijd bij de Farizeeën, die, niettegenstaande hun inwendige haat, Hem uitwendig voort zeer hoffelijk bejegenden, om Hem verder te bespieden en iets te kunnen ontdekken.

’s Avonds heeft Hij nog genezingen gedaan.

Van Abel-Mehola naar Bezek.

671.

5 september. –

In de morgen van 5 september was Jezus nog in de school van Abel-Mehola. Nu Jezus hen wilde verlaten, omringden de meisjes Hem, vlijden zich tegen Hem aan en namen Hem bij handen en klederen vast. *Hij was buitengewoon vriendelijk en vermaande de kinderen om gehoorzaam en godvruchtig te zijn;* de grotere stonden meer achteruit. Jezus’ leerlingen die van dit tafereeltje getuige

waren, voelden zich ietwat verlegen en bang; zij wensten Hem te zien weggaan; zij hielden er de joodse mening op na dat zulk een vertrouwelijkheid met de kinderen een profeet niet betaamde, zijn goede naam en faam als leraar nadelig kon zijn.

Jesus bekommerde zich niet om hen, en pas nadat Hij alle kinderen onderricht, de volwassenen vermaand en de leerkrachten in het goede versterkt had, gelastte Hij een van zijn leerlingen aan ieder van de kleine meisjes een geschenkje te geven; zij kregen daarop kleine geldstukjes die aan elkaar vast waren, elk een paar drachmen, naar ik meen. Hij zegende daarop alle kinderen gezamenlijk en zij verlieten de stad en richtten zich oostwaarts naar de Jordaan.

Op de buiten leerde Jezus onderweg nog voor groepen veldarbeiders en herders, die bij enige hutten vergaderden. Nu trokken zij verder en kwamen pas omstreeks vier uur vóór Bezek aan, dat ongeveer 2 uren ten oosten (versta: meer oostelijk ten zuidoosten) van Abel-Mehola aan de Jordaan ligt³¹⁹.

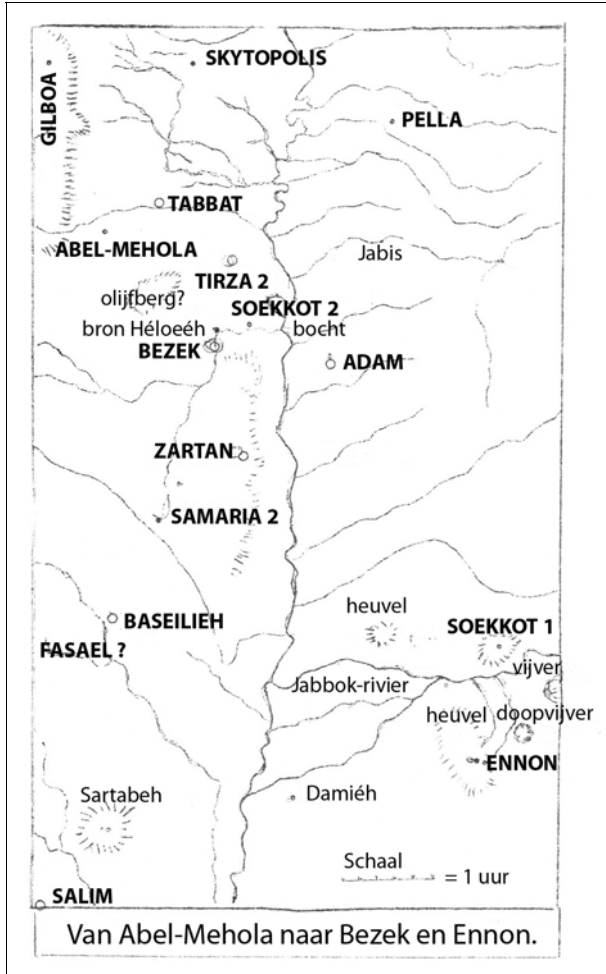
³¹⁹ **Bezek.** – Abel-Mehola verlatend gaat Jezus eerst oostwaarts in de richting van de Jordaan, wendt zich dan echter zuidwaarts (VOORREDE, nr. 8).

In I Samuel, 11, lezen wij hoe Saül door Jabesjieten ter hulp geroepen werd om hun belegerde stad te ontzetten. Hij riep de Israëlieten te Bezek bijeen. Alvorens de Jordaan over te steken, monsterde hij daar eerst zijn troepen. Het is dus klaar dat Bezek niet ver van de Jordaan ligt.

Ook is het volgende opvallend. Voor een geheel leger is het moeilijk de Jordaan over te steken, maar waar K. dit Bezek aanwijst, liggen juist de meeste en gemakkelijkste Jordaanwadden.

Zie D.B. Jourdain, c. 1735 en dit constateert men eveneens op de 16-delige kaart Palestine Grid.

Toch is Bezeks juiste ligging onbekend, daar het geheel vergaan en verdwenen zal zijn, aangezien het volgens K. slechts een landelijk, verspreid, arm dubbel dorp was. Onze aanduiding 'bij benadering' is evenwel redelijk, wanneer wij het veronderstellen op de wadi el-Malih, eer

deze de richting neemt, recht naar de Jordaan.
 Juist bij de kromming vindt men een bron met name Héloeéh.

Een ander Bezek zal K. later aanwijzen op de weg van Jezus, wanneer Hij van Aser-Mikmetat naar Tirza 2 gaat.

Van dit Bezek blijven nog twee aanzienlijke ruïnes over, die hun oude naam bewaard hebben en Ibsziq heten. Hierover later, nrs. 1061-1065.

Het bestaat uit 2 dorpen die aan beide zijden van een beek liggen, die in de Jordaan loopt; het gewest is hier heuvelachtig en verscheurd; de huizen liggen wat verspreid.

Bezek is eerder 2 dorpen dan een stad te noemen.

De inwoners zijn hier eenzaam en zonder veel verkeer; het zijn meestal landlieden; zij effenen met grote moeite hun verscheurd en heuvelachtig bouwland; daarnaast vervaardigen zij ook landbouwgereedschappen voor de verkoop, vlechten grove tapijten en weven tentdoek. Ongeveer 1,5 uur van hier maakt de Jordaan een wending naar het westen, als wilde hij recht naar de Olijfberg vloeien, maar schielijk beschrijft hij een sterke bocht, keert terug en omvat zodoende een soort schiereiland, dat tot de oostelijke oever behoort en ik meen dat er een stad van een rij huizen op gelegen is³²⁰.

Eer Jezus uit Galilea te Abel-Mehola aankwam, moest Hij over een riviertje. Van Bezek tot Ennon (waar Jezus na zijn bezoek aan Bezek zal komen), kon de afstand een viertal uren bedragen. Jezus ging vóór Bezek in een herberg, die de H. Vrouwen van Betanië voor Hem en de leerlingen ingericht hadden (cfr. fasc. 14, nr. 533). Het was de eerste zulke herberg die zij op hun reis aantroffen. Er was een deugdzaam en weldenkend man over aangesteld; hij kwam de aankomenden tegemoet, waste hun de voeten en vergastte hen. Jezus ging hierop in de stad en hier verwelkomden Hem de synagoge-oversten op de straat. Hij trad verscheidene huizen binnen *waar Hij zieken genas*.

³²⁰ Sterke bocht van de Jordaan. – K. schijnt hier wel de sterkste van al de Jordaanbochten te bedoelen (zie schets).

Deze bocht richt zich, zou men zeggen, zo zegt K., eerst naar de Olijfberg. Natuurlijk is hier niet de Olijfberg bij Jeruzalem bedoeld, maar men vindt daar de reeds genoemde bron Héloeéh.

Ook op de Olijfberg bij Jeruzalem heet een plaats Héloeéh; deze naam is afgeleid van het Griekse woord 'élaion', d.i. olijf, olijfboom.

Zo zal in die omgeving van Bezek een berg of heuvel deze naam gedragen hebben, naam die nog bestaat in 'Heloéh'.

Jezus leert en heelt te Bezek.

672.

6 september. –

Bij Jezus hier te Bezek zijn nu wel 30 leerlingen. Samen met Lazarus zijn leerlingen uit Jeruzalem en omstreken en ook verscheidene Joannes-leerlingen aangekomen. Enige kwamen recht van Macherunt (Macherus) met een boodschap van Joannes voor Jezus. Joannes liet Jezus dringend verzoeken toch duidelijker en openlijk te verklaren dat Hij de Messias was en dit door zijn optreden overtuigend te bewijzen. Verdere bijzonderheden ben ik vergeten, maar dit was niet het gezantschap dat in het Evangelie vermeld is. (Mt. 11, 6).

- Bij het gezantschap was de zoon van een weduwnaar Kleofas (Azo), ik meen de Kleofas van Emmaüs, die met Kleofas, de man der oudste zuster van Maria vermaagschapt is.
- Een andere van die leerlingen was Judas Barsabas, die met Zakarias uit Hebron vermaagschapt is. Zijn ouders hadden vroeger te Nazareth gewoond, doch woonden nu te Kana.

Benevens DEZE Joannes-leerlingen vallen mij nog andere in:

- drie zonen van Maria Heli, ik bedoel de oudste zuster der H. Maagd, waren leerlingen van Joannes.

Één van hen heette Mattias of Matteüs³²¹.

Zij waren zo lang na hun zuster Maria van Kleofas geboren,

³²¹ Gewoonlijk noemt K.E. als zonen van Maria Heli: Heliakim, Jakobus, Sadok, behalve hier en nog in de nrs. 673, 686, 697.

We hoeven niet aan te nemen dat het een vergissing is, want het gebeurde niet zelden, zoals het ook uit de H. Schrift blijkt, dat een Jood twee namen had, die echter dezelfde betekenis hadden.

Zo betekenen hier Eliakim of ook Joakim hetzelfde als Matteüs, in het Hebreeuws Mattai, d.i. 'gave', 'geschenk van God', terwijl Joakim en Eliakim of Heliakim geheel dezelfde zin hebben: 'die door God geschonken is'.

dat ze nauwelijks ouder dan haar zonen waren;
zij volgden de Doper tot zijn onthoofding toe en gingen dan
over tot de leerlingen van Jezus, maar geen van hen werd
apostel.

Hun moeder, Maria's oudste zuster (Maria Heli), was in deze
tijd reeds zeer oud, gelijk de oude Anna; zij ging weinig uit en
leefde zeer teruggetrokken.

Nu valt mij ook in hoe de zoon van die Kleofas van Emmaüs
heette: zijn naam was Azo

– misschien beter Asor of Azor? Brentano. –

Deze Kleofas van Emmaüs was een neef van de andere Kleofas,
die de man was van Maria Heli en de vader van Maria van
Kleofas. In de besnijdenis gaven de Joden aan hun kinderen
dikwijls de namen van dierbare en naaste verwanten (cfr. Lk. 1,
59-61).

673.

De beide echtgenoten die hier te Bezek het toezicht op de herberg
hadden, waren deugdzaame mensen en leefden, volgens een
belofte, in onthouding; nochtans waren zij geen Essenen; zij
waren heimelijke, in de familie verzwegen verwanten, allebei van
buitenechtelijke oorsprong.

- De man was met Suzanna van Jeruzalem verwant; ook deze
was een onwettige dochter van een broer van de H. Jozef, ja, ik
meen bijna dat hij een broer van deze Suzanna was.
- De vrouw was een onechte dochter uit de familie van Anna; ik
vermoed zelfs, zonder het te kunnen verzekeren, dat zij de
dochter was van die dienstmeid der H. Anna, die door zondige
omgang met een verwant van de H. Joakim ten val was
gekomen. Haar val had zich Anna zozeer aangetrokken, daar
die dochter van haar familie en in haar dienst was, dat zijzelf
van verdriet haar oudste dochter vóór de tijd ter wereld bracht.

Die verwantschap dezer herbergbestuurders met Jezus was slechts aan weinig familieleden bekend. De Joden zochten zulke schande liefderijk te bedekken, maar de vruchten van zulke vergrijpen bleven toch altijd ongeziene minderwaardige mensen.

Gedurende zijn verblijf hier sprak Jezus meermalen met deze echtgenoten afzonderlijk. (cfr. fasc. 1, nr. 13).

Hier waren nu 10 Joannes-leerlingen, onder wie

- Mattias of Matteüs van Kleofas en zijn twee broeders Jakob en Sadok, alsook
- Azor van de Kleofas van Emmaüs en Judas Barsabas.

Tien andere waren met Lazarus uit Jeruzalem en Betanië gekomen. Kleofas van Emmaüs is pas in Jezus' allerlaatste dagen definitief een meetrekkend leerling geworden, maar Hij was de Heer reeds zeer verkleefd; dikwijls sprak hij over Hem met Jozef van Arimatea en hij betaalde ook in de onkosten voor de herbergen.

Alle aanwezige vrienden en leerlingen aten en sliepen met Jezus in de nieuw ingerichte herberg. Door de zorgen van Lazarus en de H. Vrouwen was de herberg van het nodige huisraad voorzien, en waren er deksels, tapijten, bedden, schermwanden, sandalen en allerlei kledingstukken in voorraad.

Marta had nabij de woestijn van Jericho (die zich tot tegen Betanië uitstreckte), een huis vol vrouwen, die al zulke voorwerpen ten dienste van Jezus vervaardigden; zij had daar woning en arbeid verschaft aan menige arme weduwe en gevallen vrouw die nu boetvaardigheid wilde doen en zich op een beter leven verlangde toe te leggen; zij bezorgde hun gepast werk, maar dit alles geschiedde in stilte en zonder ophef of ruchtbaarheid. Het was geen kleinigheid zo vele herbergen voor zo vele mensen van het nodige te voorzien, er gedurig een oog op te houden en er boden naartoe te zenden en zelfs in eigen persoon alles te gaan nazien.

674.

In de morgen hield Jezus een lange, verrukkelijk schone lering op een heuvel of hoogte te midden der stad. Hier hadden de inwoners Hem een leerstoel bereid; Hij sprak voor een talrijk publiek, waaronder zich ook een tiental Farizeeën bevonden. Uit naburige plaatsen waren zij hierheen gekomen, om op zijn woorden te letten. Hij leerde hier zeer minzaam en liefdevol jegens het volk. Dit was immers goed van aard en het was bovendien nog beter geworden, dank zij de prediking van Joannes en de doop, die de meesten van hen reeds ontvangen hadden.

Hij vermaande hen om met hun geringe stand tevreden te blijven, werkzaam en barmhartig te zijn; Hij weidde uit over de genadetijd, het Rijk, de Messias en sprak duidelijker dan elders uit dat Hij het was; Hij sprak over Joannes en zijn getuigenis, zijn vervolging en gevangenneming. "Hij zit gevangen," zegde Jezus, "omdat hij een koninklijk echtpaar hun overspel had verweten, terwijl men te Jeruzalem overspelers had terechtgesteld, die nochtans hun misdaden minder openlijk hadden bedreven"; Hij zei dit zeer duidelijk en treffend. Hij vermaande elke stand, elk geslacht en elke leeftijd in 't bijzonder.

Een Farizeeër vroeg Hem of Hij nu misschien Joannes' plaats wilde innemen, meer nog, of Hij soms Degene zelf niet was, van wie Joannes getuigenis had afgelegd. *Jezus antwoordde niet rechtstreeks, maar verweet de man zijn trouweloze strikvraag.*

Hij hield hierna nog een zielroerende toespraak tot de jongens en meisjes.

- *De eersten wekte Hij op tot geduld met mekaar. Wanneer een kameraad naar hem sloeg of met iets naar hem wierp, mocht hij zich niet wreken, niets tegendoen, maar moest het geduldig verdragen, zich verwijderen en aan de vijand vergeven.*
- *Niemand mocht begerig zijn naar andermans eigendom, en wanneer een andere knaap graag zijn pen, schrijfgerei, speelgoed of vruchten wilde hebben, moest hij hem nog meer afstaan dan hij begeerde en zo zijn hebzucht gans voldoen, indien het hem althans geoorloofd was die dingen weg te geven (en hijzelf ze niet strikt nodig had). Immers, alleen de lijdzamen, de liefderijken en vrijgevingen zullen een troon in Zijn rijk bekomen³²².*

³²² Kinderonderricht. – Jezus' **volmaaktheidsleer** voor de kinderen is zeker treffend, maar ook veeleisend. Gesteund door Gods genade brengt deze leer vaak de schoonste vruchten voort.

Zij die een dieper inzicht in de kinderziel hebben, zoals priester Poppe dit had, mogen vaak de kracht van Gods genade in de kinderziel bewonderen.

Een treffend voorbeeld is dat van Francesco van Fatima, nog vóór hij verschijningen van O. L. Vrouw had gehad.

Lucia verhaalt: "In onze spelen kwam het voor dat iemand Francesco's rechten niet erkende en als winner wilde doorgaan, hoewel hij het spel verloren had. Francesco gaf zonder verzet toe en zei alleen: "Denk jij gewonnen te hebben, goed! dat laat mij onverschillig!"

Als een kwajongen iets van hem stal, zei hij "Laat het hem maar! het laat mij onverschillig." Toen hem eens een doek met een O. L. Vrouw werd onvreemd, zei hij tot de deugniet: "Ik laat hem jou, mij laat die doek onverschillig!" – Soms nam ik hemzelf bij de hand en dwong hem op de grond of op een steen te zitten en beval hem daar te blijven; hij gehoorzaamde mij alsof ik een groot gezag had; daarna had ik er spijt over en ging hem halen; ik nam hem bij de hand en hij kwam mee, alsof er niets gebeurd was."

Zie nog fasc. 7, nr. 196, voetnoot 416; en fasc. 14, nr. 509, voetnoot 242).

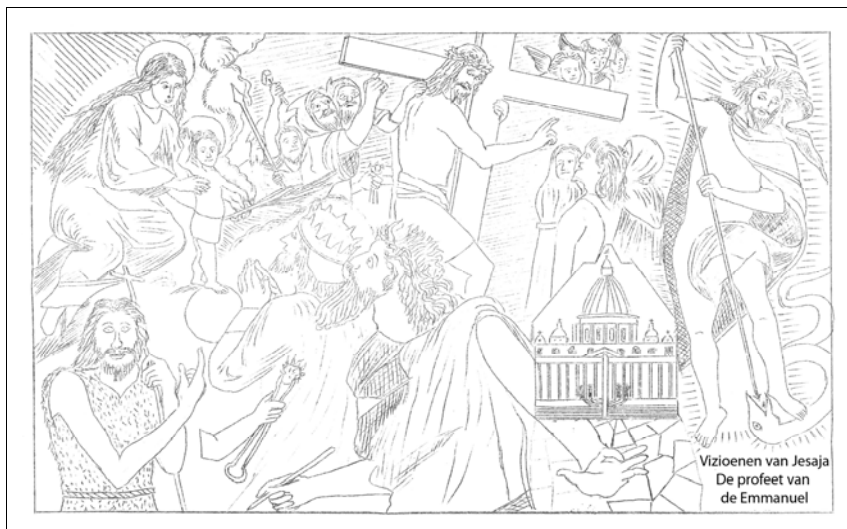
- De meisjes vermaande Hij o.m. **mekaar niet te benijden** om een voorrang of mooier klederen; Hij wekte ze op tot **gehoorzaamheid, zachtmoedigheid, godvrezendheid, en liefde tot hun ouders**. - Men moet de **aardse goederen prijsgeven voor de hemelse**.

Aan het einde van deze openbare rede wendde Jezus zich tot zijn leerlingen met woorden van troost en vermaning. Zeer liefdevol moedigde Hij hen aan om alles met Hem te verdragen en wereldse zorgen ter zijde te stellen: Zijn hemelse Vader zou het hun rijk belonen en met Hem zouden zij het Rijk bezitten. Hij kondigde hun ook de vervolging aan, die Hij en zij met hem, zouden moeten verduren en Hij sprak in klare taal: "Indien de Farizeeën, de Sadduceeën en Herodianen u genegen worden en u prijzen, is dit een teken voor U dat gij van Mijn leer zijt afgeweken en niet langer ware leerlingen van Mij zijt." Hij noemde deze sekten met kentekende namen.

De inwoners van deze stad prees Hij bij voorkeur om hun **liefdadigheid**, want zij namen dikwijls arme wezen uit de school van Abel-Mehola in hun huizen op en verschaften hun dan ook arbeid. Hij loofde hen wegens een **nieuwe synagoge**, die zij op eigen kosten hadden gebouwd en waartoe ook vrome Kafarnaïmnaars hadden bijgedragen. Hierop genas Hij nog vele zieken, at met al zijn leerlingen in de herberg en ging 's avonds met het begin van de sabbat naar de synagoge.

675.

Jezus leraarde in de synagoge uit Jesaja 51 en 52: "Ik ben uw trooster." (Jes. 51, 12).

Vizoenen van Jesaja
De profeet van
de Emmanuel

Hij sprak tegen de mensenvrees (Jes. 51, 7-8); zij moesten de Farizeeën en andere (Sadduceese en Herodiaanse) verdrukkers niet vrezen, maar bedenken dat God hen geschapen en ook bewaard en onderhouden had tot nog toe.

Hij verklaarde de woorden: “Ik leg mijn Woord in uw mond.” (Jes. 51, 16a; cfr. Deut. 30, 14) op deze manier, dat God de Messias gezonden had, dat Deze Gods Woord in de mond van zijn volk was en dat deze Messias Gods woorden sprak en dat zij zijn volk waren (Jes. 51, 16a)³²³. Dit alles paste Hij zo duidelijk op zichzelf toe,

³²³ Christus Gods Woord in de mond van het volk. – Als persoon en ook als openbaring is Christus het Woord van God: *sermo Dei Verbum Patris*.

Christus is als goddelijke Persoon, als Het Woord en de kennis van God, onder het volk, zo nabij als was Hij in de mond van het volk, en werkelijk in de eucharistie nemen wij Hem door de mond in ons op. –

Als openbaring van God door zijn woord, zijn leer, zijn wonderen, eucharistie en genade is Jezus het voedsel van zijn volk: wie Mij eet,

dat de Farizeeën onder mekaar mompelden dat Hij zichzelf voor de Messias uitgaf.

Dan las Jezus verder: "Jeruzalem moet van zijn dronkenschap ontwaken"³²⁴; de gramschap is voorbij, de genade is gekomen(Jes. 51, 17-21).

De onvruchtbare synagoge heeft niemand opgewekt of voortgebracht, die het arme volk hogere leiding opwaarts geeft(Jes. 51, 18).

Doch nu moeten de misleiders, de schijnheiligen en verdrukkers gestraft en zelf onderdrukt worden(Jes. 51, 22).

Jeruzalem moet zich oprichten en Sion ontwaken(Jes. 52, 1)."

Dit alles legde Hij in de geestelijke betekenis uit, paste het toe op de vrome en heilige zielen, op de boetvaardigen, op hen die nu door de Jordaan van de doop in het Beloofde Land van Kanaän, in het Rijk zijns Vaders zouden binnengaan.

zal leven.

Nu, voedsel nuttigt men met de mond; langs de mond stilt het de honger. Een open mond is het beeld van de honger en het verlangen: Open uw mond en Ik zal hem vullen (Ps. 81).

Wie de Messias aanneemt, heeft Hem in zijn mond en is verzadigd en zal niet sterven, zelfs niet in eeuwigheid. "Voor u, volk van Israël is het woord (de openbaring, de Wet) heel dichtbij; het is in uw mond en uw hart, zodat gij het ook kunt volbrengen." (Deut. 30, 14). **Van onze kant is aanvaarding nodig.**

³²⁴ Jeruzalem moet van zijn dronkenschap ontwaken. – Jesaja is de troostende, de blijde-boodschap-brengende profeet, de jubelende profeet.

God heeft de ontrouw van zijn volk, zo striemend gestraft en het met de uitwerkselen van zijn gramschap zo verzadigd en bedwelmde, dat het geheel dronken, bewusteloos is van miserie en ellende.

"Bezin u, roept de profeet het volk toe, ontwaak uit die dronkenschap, Gods toorn is voorbij, de Messias komt verlossen, troosten, helpen, verrijken, enz."

“Geen onbesnedene (van hart) noch onreine, niemand die zijn lusten en zinnen niet beteugelde, geen zondaar zou het volk nog misleiden.” (Jes. 52, 1). Zo sprak Hij verder over de verlossing en de naam van God, die nu onder hen verkondigd werd (Jes. geheel 52), enz.

Jesaja 51

Geen vrees voor mensen

1. Hoort naar Mij, gij die de gerechtigheid najaagt, gij die de HERE zoekt. Aanschouwt de rots waaruit gij gehouwen zijt, en de holte van de put waaruit gij gegraven zijt;
2. aanschouwt Abraham, uw vader, en Sara, die u baarde; want Ik riep hem als eenling en Ik zegende hem en vermenigvuldigde hem.
3. Want de HERE troost Sion, Hij troost al haar puinhopen; Hij maakt haar woestijn als Eden en haar wildernis als de hof des HEREN; blijdschap en vreugde zullen er gevonden worden, loflied en geklank van gezang.
4. Luistert naar Mij, mijn volk, en mijn natie, neig uw oor tot Mij. Want een wet zal van Mij uitgaan en mijn recht zal Ik stellen tot een licht der volken.
5. Mijn zege is nabij, mijn heil treedt te voorschijn, en mijn armen zullen de volken richten; op Mij zullen de kustlanden wachten en op mijn arm zullen zij hopen.
6. Heft uw ogen op naar de hemel en aanschouwt de aarde beneden; want de hemel verdwijnt als rook, de aarde vergaat als een kleed en haar bewoners sterven als muggen, maar mijn heil duurt eeuwig en mijn gerechtigheid wordt niet verbroken.
7. Hoort naar Mij, gij die de gerechtigheid kent, gij volk, in welks hart mijn wet is. Vreest niet voor de smaad van stervelingen, wordt niet verschrikt vanwege hun beschimpingen.
8. Want als een kleed verteert hen de mot en als wol verteert hen de worm; maar mijn gerechtigheid duurt eeuwig en mijn heil van geslacht tot geslacht.
9. Waak op, waak op, bekleed u met sterkte, gij arm des HEREN! Waak op als in de dagen van ouds, van de geslachten uit de voortijd! Zijt gij het niet, die Rahab neergehouwen, de zeedraak doorboord hebt?
10. Zijt gij het niet, die de zee hebt drooggelegd, de wateren van de grote diepte; die de diepte der zee hebt gemaakt tot een weg, een doortocht voor verlostens?
11. De vrijgekochten des HEREN zullen wederkeren en met gebjel in Sion komen; eeuwige vreugde zal op hun hoofd wezen, blijdschap en vreugde zullen zij verwerven, kommer en gezucht zullen wegvluchten.
12. Ik, Ik ben het, die u troost. Wie zijt gij, dat gij bevreesd zijt voor een sterfelijk mens, voor een mensenkind, dat als gras wordt weggegooid;
13. dat gij vergeet de HERE, uw Maker, die de hemel uitspande en de aarde grondvestte; dat gij bestendig, de gehele dag, verschrikt zijt vanwege de grimmigheid van de verdrukker, wanneer hij uit is op verderven? Waar is nu de grimmigheid van de verdrukker?
14. IJlings wordt de kromgeslotene ontboeid, hij zal niet sterven, niet in de groeve dalen en hem zal geen brood ontbreken.
15. Want Ik ben de HERE, uw God, die de zee opzweept, zodat haar golven bruisen, wiens naam is HERE der heerscharen.
16. Ik heb mijn woorden in uw mond gelegd en met de schaduw mijner hand heb Ik u bedekt, Ik, die de hemel uitspan en de aarde grondvest en tot Sion zeg: Gij zijt mijn volk.

Het einde van Jeruzalems lijden

17. Ontwaak, ontwaak, sta op, Jeruzalem; gij, die uit de hand des HEREN de beker zijner grimmigheid hebt gedronken, de kelk der bedwelming hebt leeggedronken.

18. Van al de zonen die zij gebaard heeft, was er niemand die haar geleidde; en van al de zonen die zij grootgebracht heeft, was er niemand die haar bij de hand greep.
19. Deze beide dingen zijn u overkomen – wie zal u beklagen? – verwoesting en verderf, honger en zwaard – hoe zal Ik u troosten?
20. Uw zonen lagen machteloos neer aan de hoeken van alle straten, als een antloop in de vangkuil; vol als zij waren van de grimmigheid des HEREN, van de dreiging uws Gods.
21. Daarom, hoor toch dit, ellendige, en beschonkene, maar niet van wijn.
22. Zo zegt uw Here, de HERE en uw God, die de rechtszaak van zijn volk verdedigt: Zie, Ik neem uit uw hand de beker der bedwelmig; de kelk mijner grimmigheid zult gij niet langer drinken.
23. En Ik geef die in de hand van hen die u verdrukken, die tot u zeiden: Werp u neer, opdat wij over u heengaan; en gij maaktet uw rug als de aarde en als een straat voor wie daarover gingen.

Jesaja 52

1. Waak op, waak op, bekleed u met sterkte, Sion; bekleed u met uw pronkgewaden, Jeruzalem, heilige stad. Want geen onbesnedene of onreine zal meer in u komen.
2. Schud het stof van u af, welaan, zet u neder, Jeruzalem; maak de banden van uw hals los, gevangene, dochter Sions.
3. Want zo zegt de HERE: Om niet zijt gij verkocht, zonder geld zult gij worden gelost.
4. Want zo zegt de Here HERE: Eertijds trok mijn volk naar Egypte om daar als vreemdeling te vertoeven, en Assur heeft het zonder reden onderdrukt.
5. Thans echter, wat vind Ik hier? luidt het woord des HEREN. Want om niet is mijn volk weggevoerd, zijn overheersers maken getier, luidt het woord des HEREN, en voortdurend, de gehele dag, wordt mijn naam gelasterd.
6. Daarom zal mijn volk te dien dage mijn naam kennen, dat Ik het ben, die spreek: Zie, hier ben Ik.
7. Hoe liefelijk zijn op de bergen de voeten van de vreugdebode, die vrede aankondigt, die goede boodschap brengt, die heil verkondigt, die tot Sion spreekt: Uw God is Koning.
8. Hoor, uw wachters verheffen de stem, zij jubelen tezamen, want met eigen ogen zien zij, hoe de HERE naar Sion wederkeert.
9. Breekt uit in gejuich, jubelt eenparig, puinhopen van Jeruzalem, want de HERE heeft zijn volk getroost, Hij heeft Jeruzalem verlost.
10. De HERE heeft zijn heilige arm ontbloot voor de ogen van alle volken en alle einden der aarde zullen zien het heil van onze God.
11. Vertrekt, vertrekt, gaat uit vandaar; raakt het onreine niet aan, gaat weg uit haar midden, reinigt u, gij die de vaten des HEREN draagt.
12. Want niet overhaast zult gij uittrekken en niet in vlucht heengaan: de HERE immers gaat voor u heen en uw achterhoede is de God van Israël.

Vierde profetie aangaande de knecht des HEREN: zijn plaatsvervangend lijden

13. Zie, mijn knecht zal voorspoedig zijn, hij zal verhoogd, ja, ten hoogste verheven zijn.
14. Zoals velen zich over u ontzet hebben – zo zeer misvormd, niet meer menselijk was zijn verschijning, en niet meer als die der mensenkinderen zijn gestalte –
15. zo zal hij vele volken doen opspringen, om hem zullen koningen verstommen, want wat hun niet verteld was, zien zij, en wat zij niet gehoord hadden, vernemen zij.

Uit: NBG-vertaling 1951

Hij las en verklaarde uit Deuteronomium 16 tot 18 over de rechters en de ambtenaren, over het verkrachten van het recht en het omkopen met geschenken. Hiermee trof Hij gevoelig de Farizeeën. Hij leerde ook over priesters, afgoderij, enz.³²⁵, en genas daarna nog vele zieken vóór de synagoge.

Deuteronomium 16 **De drie hoge feesten**

1. Neem de maand Abib in acht en vier het Pascha ter ere van de HERE, uw God, want in de maand Abib heeft de HERE, uw God, u in de nacht uit Egypte geleid.
2. Dan zult gij als Pascha voor de HERE, uw God, kleinvee en runderen slachten op de plaats die de HERE verkiezen zal om zijn naam daar te doen wonen.
3. Gij zult daarbij geen gezuurd brood eten; zeven dagen zult gij daarbij ongezuurde broden eten, brood der verdrukking, want overhaast zijt gij uit het land Egypte getrokken; opdat gij al de dagen uws levens de dag van uw uittocht uit het land Egypte gedenkt.
4. Er zal geen zuurdeeg bij u aangetroffen worden in uw gehele gebied, zeven dagen lang; en van het vlees, dat gij in de avond op de eerste dag slacht, zal niets de nacht overblijven tot de morgen.
5. Gij zult het Pascha niet mogen slachten in een der steden, die de HERE, uw God, u geven zal.
6. Maar op de plaats die de HERE, uw God, verkiezen zal om zijn naam daar te doen wonen, zult gij het Pascha slachten, tegen de avond, als de zon ondergaat, op het tijdstip van uw uittocht uit Egypte.
7. Gij zult het koken en het eten op de plaats die de HERE, uw God, verkiezen zal; dan zult gij in de morgen de terugreis aanvaarden en naar uw tenten gaan.

³²⁵ Door onze verwijzingen naar de profeet hebben wij willen tonen hoe K. werkelijk Jezus heeft begrepen, veel heeft onthouden, er zich nog veel van herinnert.

Hier geven wij een korte tekst zelf over het omkopen en verkrachten van het recht, over priesters en afgoderij, die juist in de genoemde hoofdstukken voorkomen: "Ge moet in al uw steden rechters en ambtenaren over u aanstellen, die voor het volk een rechtvaardig oordeel zullen vellen. Ge moogt het recht niet verkrachten, geen aanzien van personen kennen en geen geschenken aannemen; want geschenken verblinden de ogen van de wijzen en verdraaien de woorden der rechtvaardigen."

Tegen afgoderij: "Ge moogt geen heilige stammen (bomen of zuilen) planten, van welke soort dan ook naast het altaar van Jahwe, noch daar een heilige zuil oprichten, want Jahwe haat ze ... Wanneer een man of een vrouw mijn Verbond overtreedt, vreemde goden gaat dienen en aanbidden: zon, maan of heel het heir des hemels, wat ik u verboden heb, dan moet ge, zodra ge er bericht van krijgt, een zorgvuldig onderzoek instellen, enz." (Deut. 16, 18, enz. en 17; hier en vooral in 18 komen de priesters ter sprake).

8. Zes dagen lang zult gij ongezuurde broden eten en op de zevende dag zal er een feestelijke vergadering zijn ter ere van de HERE, uw God; dan zult gij geen werk doen.
9. Zeven weken zult gij tellen: van dat de sikkel voor het eerst in het staande koren geslagen wordt, zult gij zeven weken beginnen te tellen.
10. Dan zult gij het feest der weken vieren ter ere van de HERE, uw God, naar de mate van de gaven, die gij vrijwillig geven zult, naar dat de HERE, uw God, u gezegend heeft;
11. gij zult u verheugen voor het aangezicht van de HERE, uw God, gij met uw zoon en uw dochter, uw dienstknecht en uw dienstmaagd, met de Leviet, die binnen uw poorten woont, en met de vreemdeling, de wees en de weduwe, die in uw midden zijn, op de plaats die de HERE, uw God, verkiezen zal om zijn naam daar te doen wonen.
12. Gij zult gedenken, dat gij een dienstknecht geweest zijt in Egypte en gij zult deze inzettingen naarstig onderhouden.
13. Het loofhuttenfeest zult gij zeven dagen vieren, wanneer gij de opbrengst hebt ingezameld van uw dorsvloer en van uw perskuip.
14. Gij zult u verheugen op uw feest, gij met uw zoon en uw dochter, uw dienstknecht en uw dienstmaagd, met de Leviet, de vreemdeling, de wees en de weduwe, die binnen uw poorten wonen.
15. Zeven dagen zult gij feest vieren ter ere van de HERE, uw God, op de plaats die de HERE verkiezen zal; want de HERE, uw God, zal u zegenen in heel uw oogst en in al het werk uwer handen, zodat gij waarlijk vrolijk kunt zijn.
16. Driemaal per jaar zal ieder die onder u van het mannelijk geslacht is, voor het aangezicht van de HERE, uw God, verschijnen op de plaats die Hij verkiezen zal: op het feest der ongezuurde broden, op het feest der weken en op het loofhuttenfeest. Maar hij zal dan niet met lege handen voor het aangezicht des HEREN verschijnen:
17. ieder naar zijn vermogen, naar de zegen die de HERE, uw God, u gegeven heeft.

Rechtvaardige rechtspraak

18. Rechters en opziensers zult gij aanstellen in al de steden die de HERE, uw God, u geven zal, naar uw stammen; zij zullen het volk berechten met een rechtvaardige rechtspraak.
19. Gij zult het recht niet buigen; gij zult de persoon niet aanzien en geen geschenk aannemen; want een geschenk verblindt de ogen der wijzen en verdraait de woorden der onschuldigen.
20. Gij zult alleen gerechtigheid najagen – opdat gij moogt leven en het land bezitten, dat de HERE, uw God, u geven zal.

Geen heidense praktijken – Geen gebrekkige offerdieren

21. Gij zult u geen gewijde paal noch enig geboomte planten naast het altaar van de HERE, uw God, dat gij u maken zult.
22. Gij zult u ook geen gewijde steen oprichten, hetgeen de HERE, uw God, haat.

Deuteronomium 17

1. Gij zult voor de HERE, uw God, geen rund en geen stuk kleinvee slachten, waaraan een gebrek is, iets, dat niet deugt; want dat is een gruwel voor de HERE, uw God.

Straf op afgoderij

2. Wanneer in uw midden in een der steden, die de HERE, uw God, u geven zal, een man of een vrouw aangetroffen wordt, die doet wat kwaad is in de ogen van de HERE, uw God, door zijn verbond te overtreden;
3. die andere goden gaat dienen en zich daarvoor nederbuigt, voor de zon of de maan of heel het heer des hemels, wat Ik verboden heb;
4. en het wordt u meegegeeld en gij hoort daarvan, dan zult gij dit terdege onderzoeken. Als het dan waar blijkt, als het feit vast staat, als deze gruwel in Israël bedreven is,

5. dan zult gij de man of de vrouw, die deze wandaad bedreven heeft, naar de poort brengen, die man of die vrouw, en gij zult ze stenigen, zodat zij sterven.
6. Op de verklaring van twee of drie getuigen zal de ter dood veroordeelde ter dood gebracht worden; op de verklaring van één getuige zal hij niet ter dood gebracht worden.
7. Het eerst zal de hand der getuigen zich tegen hem keren om hem ter dood te brengen, en daarna de hand van het gehele volk. Zo zult gij het kwaad uit uw midden wegdoen.

De hoogste rechtspraak

8. Wanneer een zaak voor u te moeilijk is om daarin uitspraak te doen, in geval van bloedschuld, geschil of lichamelijk letsel – aanleidingen tot rechtsgedingen in uw steden – dan zult gij u begeven naar de plaats die de HERE, uw God, verkiezen zal:
9. gij zult gaan tot de levitische priesters en tot de rechter, die er dan wezen zal, en hen raadplegen; zij zullen u hun rechterlijke uitspraak aanzeggen.
10. En gij zult handelen naar de uitspraak, die zij u aanzeggen ter plaatse die de HERE verkiezen zal; gij zult nauwgezet doen naar alles, waarvan zij u onderrichten.
11. Naar het onderricht dat zij u geven, en naar de beslissing die zij u bekend maken, zult gij handelen; gij zult van de uitspraak die zij u aanzeggen, niet afwijken naar rechts of naar links.
12. De man, die in overmoed handelt door niet te luisteren naar de priester, die daar in dienst staat van de HERE, uw God, of naar de rechter, die man zal sterven; zo zult gij het kwaad uit Israël wegdoen.
13. Dan zal het gehele volk dit horen en vrezen en niet meer overmoedig zijn.

De koning

14. Wanneer gij gekomen zijt in het land dat de HERE, uw God, u geven zal, dit in bezit genomen hebt en daarin woont, en gij dan zoudt zeggen: Ik wil een koning over mij aanstellen, zoals alle volken rondom mij hebben,
15. dan zult gij over u de koning aanstellen, die de HERE, uw God, verkiezen zal; uit het midden van uw broeders zult gij een koning over u aanstellen; geen buitenlander, die uw broeder niet is, zult gij over u mogen aanstellen.
16. Maar hij zal niet veel paarden houden en het volk niet naar Egypte terugvoeren om zich veel paarden aan te schaffen; want de HERE heeft tot u gezegd: Op deze weg zult gij nooit meer terugkeren.
17. Ook zal hij zich niet vele vrouwen nemen, opdat zijn hart niet afwijke: ook zal hij zich niet te veel zilver en goud vergaren.
18. Wanneer hij nu op de koninklijke troon gezeten is, dan zal hij voor zich een afschrift laten maken van deze wet, welke bij de levitische priesters berust.
19. Dat zal hij bij zich hebben en daarin zal hij lezen gedurende heel zijn leven om te leren de HERE, zijn God, te vrezen door al de woorden van deze wet en al deze inzettingen naarstig te onderhouden,
20. opdat zijn hart zich niet verheffe boven zijn broeders, en hij van het gebod niet afwijke naar rechts of naar links, opdat hij lange tijd koning moge blijven, hijzelf en zijn zonen, te midden van Israël.

Deuteronomium 18 Inkomsten van priesters en Levieten

1. De levitische priesters, de gehele stam Levi, zullen geen bezit of erfdeel hebben tezamen met Israël; van de vuuroffers des HEREN en Diens erfdeel zullen zij eten,
2. maar onder zijn broeders zal hij geen erfdeel hebben: de HERE is zijn erfdeel, zoals Hij hem beloofd heeft.
3. Dit nu is het recht der priesters ten opzichte van het volk, van hen die een slachtoffer brengen, hetzij een rund hetzij een stuk kleinvee: men zal de priester geven de schouder, de beide wangstukken en de maag.

4. De eerstelingen van uw koren, uw most en uw olie en de eerste wol van uw schapen zult gij hem geven.
5. Want de HERE, uw God, heeft hem uit al uw stammen uitverkoren, opdat hij voor de HERE zou staan en dienst zou doen in zijn naam, hij en zijn zonen, altijd door.
6. Wanneer nu een Leviet komt uit een van uw steden in geheel Israël, waar hij als vreemdeling vertoeft, en naar de wens van zijn hart gaat naar de plaats die de HERE verkiezen zal,
7. en dienst doet in de naam van de HERE, zijn God, zoals al zijn broeders, de Levieten, die daar vóór het aangezicht des HEREN staan,
8. dan zal hij dezelfde inkomsten hebben als zij, niet medegerekend wat hij door verkoop van zijn vaderlijk goed verworven heeft.

Waarzeggerij en profetie

9. Wanneer gij gekomen zijt in het land dat de HERE, uw God, u geven zal, dan zult gij niet leren doen naar de gruwelen van die volken.
10. Onder u zal er niemand worden aangetroffen, die zijn zoon of zijn dochter door het vuur doet gaan, die waarzeggerij pleegt, geen wichelaar, uitlegger van voortekenen, of tovenaars,
11. geen bezweerder, niemand, die de geest van een dode of een waarzeggende geest ondervraagt of die de doden raadpleegt.
12. Want ieder die deze dingen doet, is de HERE een gruwel, en ter wille van deze gruwelen drijft de HERE, uw God, hen voor u weg.
13. Gij zult onberispelijk staan tegenover de HERE, uw God;
14. want deze volken, die gij verdrijven zult, luisteren naar wichelaars en waarzeggers, maar u heeft de HERE, uw God, dit niet toegelaten.
15. Een profeet uit uw midden, uit uw broeders, zoals ik ben, zal de HERE, uw God, u verwekken; naar hem zult gij luisteren.
16. Juist zoals gij van de HERE, uw God, gevraagd hebt op Horeb, op de dag der samenkomst, toen gij zeidet: Ik wil niet langer de stem van de HERE, mijn God, horen en dit grote vuur niet langer zien, opdat ik niet sterve.
17. Toen zeide de HERE tot mij: Het is goed, wat zij gesproken hebben;
18. een profeet zal Ik hun verwekken uit het midden van hun broeders, zoals gij zijt; Ik zal mijn woorden in zijn mond leggen, en hij zal alles tot hen zeggen, wat Ik hem gebied.
19. De man, die niet luistert naar de woorden welke hij in mijn naam spreken zal, van die zal Ik rekenschap vragen.
20. Maar een profeet, die overmoedig genoeg is om in mijn naam een woord te spreken, dat Ik hem niet gebod te spreken, of die in de naam van andere goden spreekt – die profeet zal sterven.
21. Wanneer gij nu bij uzelf mocht zeggen: Hoe onderkennen wij het woord dat de HERE niet gesproken heeft? –
22. als een profeet spreekt in de naam des HEREN en zijn woord wordt niet vervuld en komt niet uit, dan is dit een woord, dat de HERE niet gesproken heeft; in overmoed heeft de profeet het gesproken, gij zult voor hem niet vrezen.

Uit: NBG-vertaling 1951

7 september; Sabbat. –

Van de beide Jordaanzijden was te Bezek een grote menigte volk samengestroomd. Alle toehoorders van Joannes immers wilden nu ook Jezus zien en horen. Er waren vele dopelingen aangekomen en ook een grote karavaan van heidenen, van de oostzijde van het Meer van Galilea, die op weg was naar Ennon, doch nu de Jordaan overgestoken en naar hier gekomen was om Jezus te horen; ze kampeerden buiten Bezek. Ook waren hier een groot aantal zieken en bezetenen.

Bezek lag niet heel dicht bij de Jordaan, maar ongeveer drie kwartier er van af; het lag aan een kleine snelle beek (de el-Malih?) die de stad in twee delen scheidde, waarvan het eerste hoger lag en dit naar de kant van de Jordaan lager.

Jezus leerde in de synagoge nogmaals uit Jesaja 51 en 52 en uit V Mozes of Deuteronomium 16 tot 21.

Deuteronomium 16-18 (zie hiervoor)**Deuteronomium 19****De vrijsteden**

1. Wanneer de HERE, uw God, de volken, wier land de HERE, uw God, u geven zal, uitgeroeid heeft en gij hun gebied in bezit genomen hebt en in hun steden en huizen woont,
2. dan zult gij drie steden afzonderen in het land dat de HERE, uw God, u tot een bezitting geven zal.
3. Gij zult de afstand bepalen en het grondgebied dat de HERE, uw God, u zal doen beërven, in drieën delen, opdat iedere doodslager erheen kan vluchten.
4. In het volgende geval zal de doodslager, die daarheen vlucht, in leven blijven: als hij zijn naaste zonder opzet gedood heeft, terwijl hij tevoren geen haat tegen hem koesterde.
5. Als bijvoorbeeld iemand met zijn naaste in het bos komt, om hout te hakken, en zijn hand maakt een zwaai met de bijl om een boom te vellen, en het ijzer schiet van de steel af en treft zijn naaste, zodat deze sterft, dan kan hij naar een van die steden vluchten en in leven blijven.
6. Anders zou de bloedwreker, terwijl zijn hart nog verhit is, bij zijn achtervolging de doodslager kunnen inhalen, omdat de weg te lang is, en hem om het leven brengen, hoewel hij niet des doods schuldig is, aangezien hij tevoren geen haat koesterde.
7. Daarom gebied ik u aldus: drie steden zult gij afzonderen.
8. En wanneer de HERE, uw God, uw gebied vergroot zal hebben, zoals Hij uw vadersen gezworen heeft, en u het gehele land gegeven zal hebben, waarvan Hij gezegd heeft, dat Hij het uw vadersen zou geven,

9. dan zult gij – wanneer gij heel dit gebod, dat ik u heden opleg, naarstig onderhoudt door de HERE, uw God, lief te hebben en altijd in zijn wegen te wandelen – nog drie steden aan deze drie toevoegen,
10. opdat geen onschuldige bloed vergoten worde in het land dat de HERE, uw God, u als erfdeel geven zal, en opdat geen bloedschuld op u kome.
11. Wanneer echter iemand zijn naaste haat, hem belaagt, zich tegen hem keert en hem dodelijk treft, zodat hij sterft, en dan naar een van deze steden vlucht,
12. dan zullen de oudsten zijner stad hem vandaar laten halen en hem aan de bloedwreker overleveren, opdat hij sterve.
13. Gij zult hem niet ontzien; zo zult gij het bloed van de onschuldige uit Israël wegdoen, opdat het u wèl ga.

Tegen landroof en valse getuigenis

14. Gij zult de grensscheiding van uw naaste, die de voorvaderen hebben vastgesteld, niet verleggen in het erfdeel, dat gij erven zult in het land dat de HERE, uw God, u in bezit geeft.
15. Eén enkele getuige zal niet tegen iemand kunnen optreden ter zake van enige ongerechtigheid of zonde, welke ook, die hij begaan mocht hebben; op de verklaring van twee of drie getuigen zal een zaak vaststaan.
16. Wanneer een misdadig getuige tegen iemand optreedt om hem van een overtreding aan te klagen,
17. dan zullen de twee mannen, die dit geschil hebben, zich vóór de HERE stellen, vóór de priesters en de rechters, die er dan zijn zullen.
18. Dan zullen de rechters dit nauwkeurig onderzoeken, en blijkt, dat de getuige een valse getuige is en dat hij een valse aanklacht tegen zijn broeder heeft ingediend,
19. dan zult gij hem doen, zoals hij zijn broeder dacht te doen. Zo zult gij het kwaad uit uw midden wegdoen,
20. want de overigen zullen dit horen en vrezen en niet weer zulk een kwaad in uw midden doen.
21. Gij zult hem niet ontzien; leven om leven, oog om oog, tand om tand, hand om hand, voet om voet.

* * *

Deuteronomium 20 Oorlogswetten

1. Wanneer gij ten strijde trekt tegen uw vijanden, en gij ziet paarden en wagens: een volk, talrijker dan gij – dan zult gij daarvoor niet vrezen, want de HERE, uw God, is met u, die u uit het land Egypte heeft gevoerd.
2. Wanneer gij dan vlak voor de strijd staat, moet een priester naar voren treden, het volk toespreken
3. en zeggen: Hoor, Israël! Gij staat thans vlak voor de strijd tegen uw vijanden; laat uw hart niet week worden, vreest niet, wordt niet angstig en siddert niet voor hen,
4. want de HERE, uw God, is het, die met u gaat om voor u te strijden tegen uw vijanden, ten einde u de overwinning te geven.
5. En de opzieners zullen aldus het volk toespreken: Wie heeft een nieuw huis gebouwd, maar het nog niet in gebruik genomen? Hij mag heengaan en naar zijn huis terugkeren, opdat hij niet in de strijd omkome en een ander het in gebruik neme.
6. En wie heeft een wijngaard geplant, maar de vrucht daarvan nog niet genoten? Hij mag heengaan en naar zijn huis terugkeren, opdat hij niet in de strijd omkome en een ander de vrucht daarvan geniete.
7. En wie heeft een vrouw ondertrouwd, maar haar nog niet gehuwd? Hij mag heengaan en naar zijn huis terugkeren, opdat hij niet in de strijd omkome en een ander haar huwe.

8. Verder zullen de opzieners nog tot het volk zeggen: Wie is bevreesd en week van hart? Hij mag heengaan en naar zijn huis terugkeren, opdat het hart van zijn broeders niet versmelte zoals het zijne.
9. Wanneer nu de opzieners hun toespraak tot het volk hebben beëindigd, dan zal men legeroversten aan het hoofd van het volk stellen.
10. Wanneer gij een stad nadert om daartegen te strijden, dan zult gij ze vrede aanbieden.
11. Als zij u dan een vredelievend antwoord geeft en de poort voor u opent, dan zal de gehele bevolking, die zich daar bevindt, u tot herendienst verplicht zijn en u dienen.
12. Maar als zij geen vrede met u sluit, doch de strijd met u aanbindt, dan zult gij ze belegeren.
13. En de HERE, uw God, zal ze in uw macht geven en gij zult al haar mannelijke inwoners slaan met de scherpste des zwaards.
14. Alleen de vrouwen, de kinderen, het vee en alles wat zich in de stad bevindt, de gehele buit, moogt gij voor u zelf roven, en deze op uw vijanden behaalde buit, die de HERE, uw God, u geeft, moogt gij u ten nutte maken.
15. Zo zult gij doen met alle steden, die op zeer verre afstand van u liggen, die niet behoren tot de steden van deze volken.
16. Maar uit de steden van deze volken die de HERE, uw God, u ten erfdeel zal geven, zult gij niets wat adem heeft, in leven laten,
17. maar gij zult ze volledig met de ban slaan, de Hethieten, de Amorieten, de Kanaänieten, de Perizzieten, de Chivvieten, en de Jebusieten, zoals de HERE, uw God, u geboden heeft,
18. opdat zij u niet leren te doen naar al de gruwelen, die zij voor hun goden doen, zodat gij tegen de HERE, uw God, zoudt zondigen.
19. Wanneer gij lange tijd een stad belegerd, daartegen strijdende om haar in te nemen, dan moogt gij het geboomte daaromheen niet vernietigen door de bijl erin te slaan, maar gij moogt daarvan wel eten, doch het niet vellen; want zijn de bomen in het veld mensen, dat zij door u bij het beleg betrokken zouden worden?
20. Alleen het geboomte, waarvan gij weet, dat het geen geboomte met eetbare vruchten is, dat moogt gij vernietigen en vellen om een belegeringswal te bouwen tegen de stad die met u strijd voert, totdat zij valt.

Deuteronomium 21

Verzoening van de moord door een onbekende gepleegd

1. Wanneer men in het land dat de HERE, uw God, u in bezit zal geven, in het open veld iemand vindt liggen, die vermoord is, zonder dat men weet, wie hem gedood heeft,
2. dan zullen uw oudsten en rechters uitgaan en de afstand meten van de vermoorde naar de steden in de omtrek.
3. En de oudsten van de stad die het dichtst bij de vermoorde gelegen is, zullen een jonge koe nemen, waarmee nog geen werk gedaan is, die nog in geen juk heeft getrokken.
4. De oudsten van die stad zullen de jonge koe brengen naar een dal, dat altijd water heeft en bewerkt noch bezaaid is, en daar in het dal de jonge koe de nek breken.
5. De priesters, de zonen van Levi, zullen naar voren treden – want hen heeft de HERE, uw God, verkoren om Hem te dienen en te zegenen in de naam des HEREN; naar hun uitspraak zal elk rechtsgeding en elk geval van lichamelijk letsel beslecht worden –.
6. En al de oudsten van die stad – zij, die het dichtst bij de vermoorde wonen – zullen hun handen wassen boven de jonge koe, waarvan in het dal de nek gebroken is,
7. en zij zullen betuigen: Onze handen hebben dit bloed niet vergoten en onze ogen hebben het niet gezien.
8. Doe verzoening voor uw volk Israël, dat Gij bevrijd hebt, HERE, en leg geen onschuldig bloed in het midden van uw volk Israël. Dan zal het bloed voor hen verzoend zijn.
9. Zo zult gij het onschuldig bloed uit uw midden wegdoen, want zo doet gij wat recht is in de ogen des HEREN.

De krijgsgevangen vrouw

10. Wanneer gij uittrekt ten strijde tegen uw vijanden en de HERE, uw God, hen in uw macht geeft en gij uit hen gevangenen maakt,
11. en gij ziet onder de gevangenen een vrouw, schoon van gestalte, zodat gij behagen in haar hebt en haar tot vrouw wilt nemen,
12. dan zult gij haar in uw huis brengen; zij zal haar hoofdhaar afscheren, haar nagels knippen, 13. het kleed, dat zij bij haar wegvoering droeg, afleggen en in uw huis blijven om haar vader en moeder een volle maand te bewenen; daarna moogt gij tot haar komen en haar huwen, zodat zij uw vrouw wordt.
14. Hebt gij geen behagen meer in haar, dan zult gij haar laten gaan, waarheen zij wil; gij moogt haar in geen geval voor geld verkopen; gij moogt haar niet als slavin behandelen – want gij hebt haar gedwongen.

Het eerstgeboorterecht

15. Wanneer een man twee vrouwen heeft, van wie hij de ene bemint en de andere niet, en zij hebben hem zonen gebaard, zowel de beminde als de niet-beminde, en de eerstgeborene is van de niet-beminde,
16. dan mag hij, wanneer hij zijn bezit aan zijn zonen vermaakt, aan de zoon der beminde niet het eerstgeboorterecht geven ten nadele van de zoon der niet-beminde, de eerstgeborene.
17. Maar de eerstgeborene, de zoon van de niet-beminde, moet hij erkennen door hem een dubbel deel te geven van alles wat het zijne zal blijken te zijn, want deze is de eersteling van zijn kracht: hem behoort het eerstgeboorterecht.

De weerspannige zoon

18. Wanneer een man een weerbarstige, weerspannige zoon heeft, die naar zijn vader en moeder niet wil luisteren, en hun niet gehoorzaamt, hoewel zij hem tuchtigen,
19. dan zullen zijn vader en moeder hem grijpen en naar de oudsten van zijn stad brengen, in de poort van zijn woonplaats,
20. en zij zullen tot de oudsten van zijn stad zeggen: Deze zoon van ons is weerbarstig en weerspannig, hij wil naar ons niet luisteren, hij is een doorbrenger en een drinker.
21. Dan zullen alle mannen van zijn stad hem stenigen, zodat hij sterft. Zo zult gij het kwaad uit uw midden wegdoen: geheel Israël zal dit horen en vrezen.

Begrafenis na de doodstraf

22. Wanneer iemand een zonde begaat, waarop de doodstraf staat, en hij wordt ter dood gebracht en gij hangt hem aan een paal,
23. dan zal zijn lijk gedurende de nacht niet aan de paal blijven, maar gij zult hem dezelfde dag nog begraven, want een gehangene is door God vervloekt en gij zult het land dat de HERE, uw God, u als erfdeel geven zal, niet verontreinigen.

Uit: NBG-vertaling 1951

Hij sprak over Joannes en de Messias, noemde de kentekenen van de Messias op en leerde hier nu op een andere wijze dan gewoonlijk (minder in beeldspraak of bedekt), want Hij zei zeer duidelijk dat Hij de Messias was, en dit zonder terughouding, omdat velen onder de aanwezigen door de prediking en het getuigenis van Joannes er reeds voldoende op

voorbereid waren. Deze waarheid vloeide voort uit Jesaja, 52, 13-15³²⁶.

Hij zei dat de Messias hen zou verzamelen, dat Hij vol wijsheid zou zijn, verheven en verheerlijkt worden (Jes. 52, 12-13).

En gelijk Jeruzalem zo vertreden, vernederd en verwoest was geworden, dat velen er ontsteld van stonden, zo zou ook zijn Verlosser onder de mensen verschijnen zonder aanzien, versmaad en vervolgd worden (Jes. 52, 15b).

Hij zou vele heidenen dopen en reinigen (Jes. 52, 15a)³²⁷; de koningen door Hem onderricht zouden

³²⁶ Een letterlijke tekst uit Jesaja: **“Ziel zegt God, mijn Dienaar zal stijgen in aanzien en worden verhoogd en verheven. Even hoog zal Hij stijgen, als velen verslagen over Hem stonden.**

Nu is zijn gelaat wel onmenselijk verwrongen en heeft zijn gestalte niets menselijks meer; maar eens zullen vele volken bij zijn aanblik ontroeren en koningen de mond voor Hem sluiten.

Want dan zullen ze zien wat hun nooit was verkondigd, aanschouwen wat ze nimmer nog hadden gehoord.”

(Jes. 52, 13-15; op deze tekst komen wij aanstonds terug.)

(Het volgende hoofdstuk 53 handelt geheel over Jezus' lijden, de gevolgen en vruchten er van en over zijn triomf).

³²⁷ In nr. 676 geeft Katarina een passage uit Jesaja weer als volgt: “De Messias zou vele heidenen dopen en reinigen.” (Jes. 52, 15).

In voetnoot 326 (nr. 676) luidt een vertaling zo: “Eens zullen vele volken (of heidenen) bij zijn aanblik ontroeren (of: ontsteld, verbaasd staan).”

Op de laatste manier vertalen vele andere auteurs.

Het verschil komt hieruit voort, dat de juiste betekenis onbekend is van de Hebreeuwse uitdrukking, die door K. weergegeven wordt door ‘dopen en reinigen’, doch door vele auteurs met ‘zullen ontsteld staan’.

De Vulgaat vertaalt door ‘besproeien, besprenkelen’, zo te verstaan: ‘door besprenkeling dopen’. *Iste asperget gentes multas.*

Zo vertalen ook b.v. Crampon en Vigouroux, de Hebreeuwse uitdrukking in Lev. 4, 6; 16, 19; Ezek. 36, 25, doch in deze passages gaat het om een

zwijgen (naar Hem als naar hun Meester vol eerbied luisteren; Jes. 52, 15b) en zij aan wie Hij niet aangekondigd was geworden, zouden zijn leer vernemen en Hem aanschouwen (Jes. 52, 15c).

Dit wordt 'hic et nunc' (= hier en nu) vervuld in de aanwezige heidenen.

Hij herhaalde ook al zijn daden en wonderen sedert zijn doop, en alle vervolging die Hij te Jeruzalem en te Nazareth geleden had, de verachting, de bespieding, het spotten vol haat van de Farizeeën (Jes. 53). Hij maakte gewag van het wonder te Kana, van de genezen blinden, stommen, doven en lammen en van de opwekking van de dochter van Jairus te Fasaël.

Hij wees naar dat geweest en zegde: "het is niet ver van hier, gaat vragen of het niet waar is!"

reiniging van wettelijke smetten door besprenkeling hetzij met bloed, hetzij met water.

Jesaja echter heeft het over de vruchten van Jezus' lijden en dus denkt hij niet aan oud- doch aan nieuwtestamentische afwassing of besprenkeling, nl. het doopsel: **"Jezus wordt na zijn lijden verheven, verheerlijkt, krijgt de volken met hun koningen tot erfdeel, doopt ze tot zijn dienst en lijft ze in bij zijn volk."**

Onder de Dode-Zee-rollen was een volledige Jesaja-rol. Zij bewees aan de schriftuurverklaarders de kostbare dienst, dat ze meerdere, vroeger onzekere passages opheldert. Zulk een passage is juist de hier besproken uitdrukking.

Uit die rol is komen vast te staan, dat de bewuste passage vertaald moet worden: **"De Messias zal talrijke volken besproeien (d. i. door besproeiing, besprenkeling dopen)."** *"Aussi ferat-il l'aspersion des peuples sans nombre."* (cfr. Coll. rug. 1952, blz. 374).

Reeds 130 jaar vóór die rol teruggevonden was, gaf de zienster de juiste zin van die passage, de juiste betekenis van de uitdrukking weer, op grond van wat zij uit Christus' mond zelf vernomen had.

Voorts zegde Hij: "Gij hebt Joannes gezien en hem (als een profeet) erkend; hij heeft u gezegd dat hij mijn voorloper, mijn wegbereider is. Leidde hij een genotzuchtig, een wekelijk (=slap, al te teer, kleinzerig, verwend), zinnelijk, gemakkelijk leven? Kleedde hij zich voornaam of verscheen hij niet eerder als een uit de woestijn? Woonde hij in paleizen? Gebruikte hij kostelijke spijzen? Droeg hij zachte, fijne klederen? Sprak hij gladde, geschaafde, gezochte, zoetvloeiende woorden?"

Hij zegde dat hij de voorloper was: draagt de dienaar dan de livrei niet van zijn heer? Zal een koning, een roemrijke, schitterende, machtige heer, zoals gij er een als uw Messias verwacht, zulk een voorloper hebben? (Laat mijn armoede en geringheid dus geen beletsel voor u zijn om in Mij de Messias te erkennen; ze is eerder een kenteken en bewijs; onnodig dus een majestueuze Messias te verwachten). Deze Verlosser nu HEBT gij, doch ge wilt Hem niet erkennen; Hij beantwoordt immers niet aan uw hovaardigheid (en valse denkbelden), en omdat Hij anders is dan gij, weigert gij Hem te erkennen!"

677.

Hij las en verklaarde ook nog veel uit V Mozes 18, 18-19: "Ik zal hun een profeet verwekken uit hun broederen, en wie zijn woorden, die Hij in mijn naam spreekt, niet zal willen horen, van die zal ik rekenschap eisen."

Het was een geweldige strafrede en niemand waagde het Hem tegen te spreken.

Hij zei hun ook: "Joannes was eenzaam in de woestijn en ging tot niemand en dit scheen u ongepast. Ik ga

van stad tot stad, van dorp tot dorp, predik, troost en genees, en dit lijkt u evenmin behoorlijk. Wat voor een Messias wilt gij dan? Iedereen wil er een volgens zijn eigen goeddunken; ge zijt als straatjongens, van wie ieder zich een eigen blaasinstrument maakt: de ene een gerolde hoorn van boomschors of bast met diepe, lage tonen, de andere een rieten fluit met hoge, fijne geluiden.”

En verder noemde Hij allerlei jongensspeelgoed; ieder jongen wilde dat men in ZIJN toon zong, omdat hij geen ander dan zijn eigen instrument voor goed hield.

(Brentano zegt in nota dat wij hier, spijs een grote gelijkheid, niet te doen hebben met de passage uit Lukas, 7, 18-35.

Immers, Jezus heeft dikwijls dezelfde leringen, parabels, voorbeelden en gelijkenissen herhaald, hoewel vaak in een volgens de omstandigheden gewijzigde vorm. – Naar K. Emmerick.)

Wanneer Jezus tegen de avond uit de synagoge kwam, was een grote menigte zieken er vóór verzameld. Vele lagen op draagbedden, waarboven tentdoek gespannen was. Van zijn leerlingen vergezeld ging Jezus van de een tot de andere en *genas hen*.

Nu en dan trof Hij ook bezetenen aan, die raasden en Hem aanschreeuwden. *Terwijl Hij voorbij hen kwam, beval Hij hun te zwijgen en alleen hierdoor waren zij genezen.* Hier waren lammen, teringlijders, waterzuchtigen met grote kliergezwellen aan de hals, doven en stommen. *Hij genas hen één voor één met handoplegging, maar Hij raakte hen op verschillende wijzen aan.* Sommige waren aanstonds volkomen genezen, maar nog wat zwak; anderen voelden zich zeer verlicht en de genezing volgde spoedig, alles overeenkomstig de aard van de kwaal en de gemoedsgesteldheid van de zieke.

De genezenen vertrokken onder de aanhef van een psalm van David.

Er waren echter zo vele zieken dat Jezus niet rond kon komen. De leerlingen die Hem bijstonden, hieven de zieken op, zetten ze recht, ontdeden hen van hun doeken en *Jezus legde Andreas, Joannes en Judas Barsabas de handen op het hoofd, nam hun handen in de zijne en beval hun aan een deel van de zieken in zijn naam hetzelfde te doen als Hij*; zij deden dit aanstonds en genazen er een grote menigte.

Hierop begaf Jezus zich met de leerlingen naar de herberg, waar zij, zonder iemand anders er bij, een maaltijd namen. Jezus liet een groot gedeelte van de overblijvende spijzen *die Hij zegende*, tot de arme heidenen brengen, die vóór Bezek gelegerd waren en ook tot andere armen. Enige leerlingen hadden deze heidense karavaan onderricht.

Jezus gaat naar Ennon.

678.

8 september. –

Jezus hield nog een toespraak en genas ook nog zieken vóór de herberg. De dopelingen en de heidense karavaan en vele mensen trokken Jordaanwaarts om op de oostkant te komen, maar de overvaart was anderhalf uur zuidelijk van Bezek onder een stad Zartan, die een uur onder Bezek aan de Jordaan ligt.

Op de overzijde van de Jordaan, tussen Bezek en Zartan, ligt een stad die Adam heet. Bij dit Zartan hield de Jordaan op met vloeien, toen de kinderen van Israël (lageraf) er door trokken (Jos. 3, 16). Ook liet Salomon hier eenmaal vaten gieten (I Kon. 7, 46). Hier bestaan nog zulke nijverheden en ten westen van de bocht die de Jordaan hier westwaarts maakt, vindt men mijnen in een

berg, die zich tot tegen Samaria uitstrekt. Daar vonden zij iets wat men bij ons erts (of brons) noemt³²⁸.

Jesus leerde onderweg altijd hier en daar. Toen iemand Hem vroeg of Hij niet te Zartan wilde leren, antwoordde Hij dat men het elders meer nodig had, dat Joannes er dikwijls geweest was, en dat zij daar konden informeren of hij wekelijks geleeft had en op lekkere, kostbare spijzen uit was geweest. Het was hier een drukke overzetplaats; beneden deze overzet maakt de Jordaan een bocht naar het westen. (Hij maakt er zo vele en zo voortdurend, dat men uit deze algemene aanduiding onmogelijk kan opmaken welke bepaalde bocht bedoeld mag zijn).

³²⁸ **Zartan; Adam.** – Eerste alinea van nr. 678. – De juiste ligging van meerdere plaatsen op de schets (zie nr. 672) is onbekend; ze zijn slechts bij benadering gelokaliseerd.

Zartan is genoemd in het boek Josuë, 3, 16: “Het Jordaanwater dat van boven kwam, bleef staan en rees, heel in de verte, omhoog als een dam bij de stad Adam, die bij Saretan (of Zartan) ligt, terwijl het water lageraf voortvloeide naar de Dode Zee en verdween.”

Soekkot 2 = Sakkoet. –

“Salomon liet hier vaten gieten.”, zegt K. – “In de Jordaanvlakte tussen Soekkot (=Soekkot 2) en Zartan had Salomon alles in lemen vormen laten gieten; het gewicht van het brons was wegens de grote massa niet vast te stellen.” (I Kon. 7, 46).

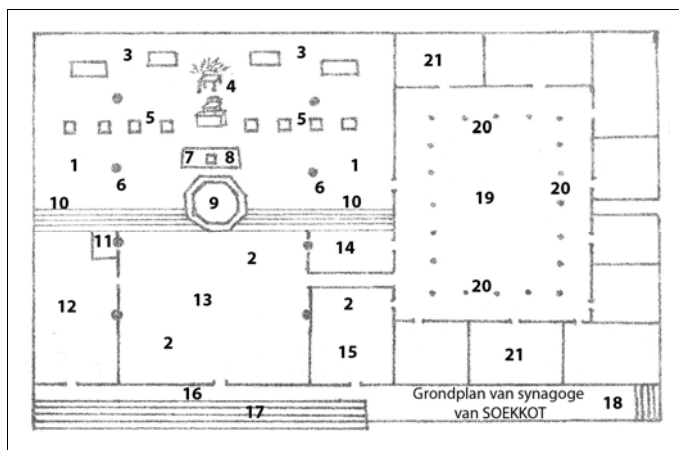
De ligging van **Soekkot 2** is bekend; 't Is het huidige Sakkoet (zie eveneens kaartje bij nr. 672).

Samaria 2 = Kh. Soemrah. –

“Erts vond men daar, zegt K. in een berg, die zich tot Samaria uitstrekt.”, d.i. die oprijst in de richting van en tot bij Samaria, doch hier is ook weer niet de hoofdstad van Samaria bedoeld, doch een andere plaats met die naam, **Samaria 2**; ze heeft haar oude naam bewaart die voortleeft in Kh. Soemrah en ligt in een westverdieping van de door K. bedoelde oeverberg.

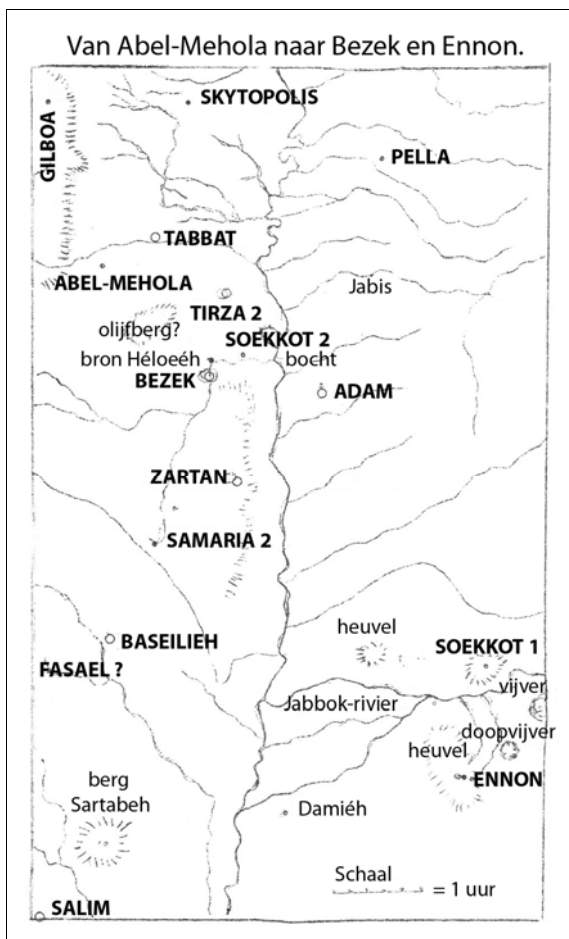
Op de overzijde gingen zij bijna gedurende 2 uren oostwaarts aan de noordzijde van een riviertje dat even onder de overzetplaats in de Jordaan uitmondde. (Daarna gingen ze natuurlijk zuidwaarts; een verandering van richting vergeet K. vaak te vermelden, zie VOORREDE, nr. 8). Eindelijk gingen zij over een riviertje, waarnaast Soekkot gelegen was, dat hun ter linkerzijde bleef, nadat zij het riviertje overgegaan waren. (Bedoeld is Soekkot 1 en de rivier Jabbok, wiens water in september tot een beek geslonken is.)

Tussen Soekkot en Ennon die een paar uren van mekaar kunnen liggen, rustten zij onder tenten. *Jezus heeft hier nog geleerd en ook zieken genezen*; zij bleven er overnachten.

Nadat zij de Jordaan (versta: de Jabbok) overgevaren en dan opwaarts gegaan waren bergop naar Ennon, konden zij, in zuidwestelijke richting terug over de Jordaan kijkend, Salim zien liggen; tot nog toe was dit achter de oeverbergen (speciaal achter de hoge berg Sartabeh) verborgen gebleven; het lag even onder

het midden van de westelijke Jordaanbocht tegenover Ennon³²⁹.
 (In linkerbenedenhoek op kaart)

³²⁹ De gevolgde weg. – tussen haakjes in de tekst ingelaste woorden zouden al kunnen volstaan. De groep gaat eerst naar het oosten, wendt zich naar het zuiden en gaat over de Jabbok, bestijgt de bergheiling ten zuiden van de vallei; hier verschijnt hun Salem in het zuidwesten over de Jordaan, dat eerst achter (de hoge berg) Sartabeh verborgen was (zie kaart).

Jezus te Ennon. – Maria van Sufa.

679.

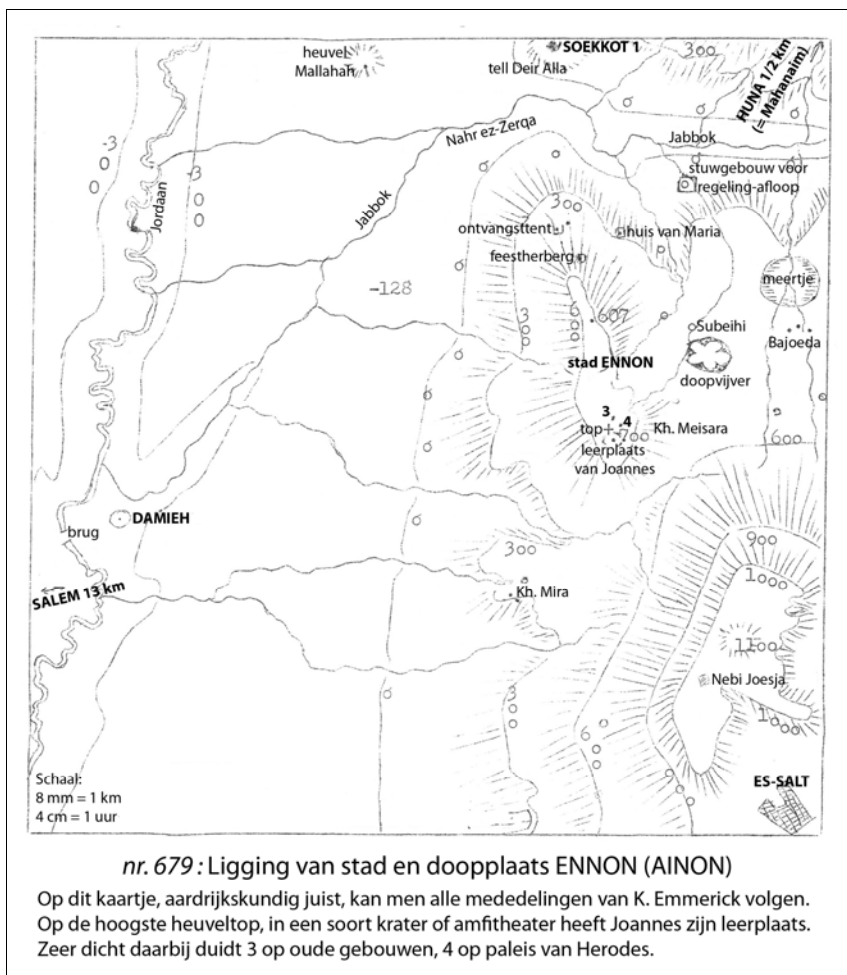
9 september = 17 Eloel. –

Jezus is pas omstreeks de middag te Ennon aangekomen. *Hij had 's morgens nog geleerd; zijn toespraak bestond hoofdzakelijk in een herhaling van zijn laatste lering over Joannes en de Messias*, die Hij te Bezek had gehouden. Hierop zette Hij zijn weg naar Ennon voort, en kwam er, zoals gezegd, 's middags aan.

Te Ennon was een samenloop van ontelbare mensen; de bewoners en karavaanreizigers van de overzijde zijn er nog bijgekomen. De heidenen legerden tussen de heuvel waarop Ennon ligt en de Jordaan. Te Ennon waren een tiental Farizeeën, de enen uit de stad, de overigen uit andere plaatsen en onder hen was ook de zoon van Simon van Betanië. Onder hen waren enige verstandige en fatsoenlijke mensen.

Ik heb Ennon nu beter gezien dan eenmaal vroeger, toen ik het van de zuidkant benaderde; aan deze kant staan niet zoveel huizen. Op de noordhelling echter van de heuvel strekt zich Ennon afwaarts uit als een kleine stad; het heeft vele mooie huizen en ze staan als rond lustkastelen gegroepeerd.

Aan deze zijde was vóór de stad de afloop van de bron van de doopvijver, die ten oosten van de heuvel lag. Ik heb vroeger gezegd (zie fasc. 14, nr. 516) dat ze door een uitgewelfd kanaal dwars door de heuvel geleid wordt (door een kanaal uit de schoot van de heuvel komt, van onder de plaats waar Joannes leert, zie kaart).

Die afloop wordt afgedamd en alleen wanneer het nodig is, doorgelaten. Daarom was hij daar door een bronhuis overbouwd. Hier, vóór de stad, kwamen de Farizeeën, onder wie ook Simon was, de zoon van de melaatse, Jezus en de leerlingen tegemoet en verwelkomden hen vriendelijk met eerbewijzen; zij brachten hen in een tent, de ontvangsttent, wasten hun de voeten, schudden hun klederen uit en boden hun de welkomsverkwikking aan: brood,

honig en een beker wijn. *Jezus verklaarde dat er onder hen weldenkende mannen waren, zodat het Hem leed deed te moeten constateren dat zij tot de sekte van de Farizeeën behoorden.*

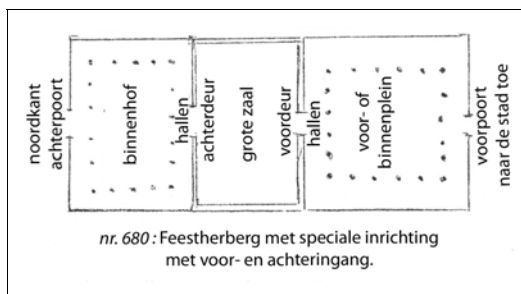
Hij volgde hen in de stad, waar Hij aanstonds in een binnenhof trad, waarin een grote menigte zieken, vreemde en inheemse met ziekten van alle aard, op Hem wachtten. Enige lagen onder tenten, enige in hallen of zuilengangen die naar de kant van het binnenhof open waren. Menigeeen van hen was nog in staat te gaan en *Jezus genas hen, de een na de ander, door handoplegging met vermaning.* De leerlingen hielpen Jezus door hen aan te brengen, op te richten en, na hun genezing, hen van hun windsels te ontdoen. De Farizeeën en vele andere mensen waren bij die genezingen tegenwoordig.

Verscheidene vrouwen die aan bloedvloeiing leden, bleek en in hun sluiers gehuld, hielden zich op een afstand. *Nadat Jezus allen genezen had, ging Hij ook tot die vrouwen, legde zijn handen op hen en genas ze.*

Het waren hier verlamde mensen, en ook zulken met zweren aan hun hals en op hun lichaam, die niet onrein waren; verder doven, stommen, enz. Met één woord: zieken van alle aard.

680.

Aan het einde van het vóór- of binnenhof was een brede, ruime zaal met zuilen. Deze zaal had ook aan de kant van de stad een ingang.

Ik zag uit de zaal vele nieuwsgierigen, de Farizeeën en ook vele vrouwen naar de genezingen toezien. Omdat er onder de Farizeeën rechtschapen mannen waren en enigen van hen Hem met gemeende eerbied en beleefdheid ontvangen hadden, *had Hij hun meer achting betoond dan aan de Farizeeën in andere steden; Hij wilde zodoende meteen het verwijt logenstraffen dat Hij zich slechts met tollenaars, zondaars en bedelaars inliet. Hij wilde laten zien dat Hij hen niet minachtte, maar alle eergunde, indien zij zich menselijk, behoorlijk en niet vijandig gedroegen.* Daarom legden zij hier een grote ijver aan de dag om de orde te helpen handhaven en Jezus liet hen begaan.

Maria de Sufanietin.

Terwijl Jezus de zieken aan het genezen was, zag ik nu door de achterdeur van de grote zaal een schone, zonderling geklede jonge vrouw van middelbare leeftijd binnenkomen. (Jezus was ondertussen, naar het schijnt, reeds in de zaal gekomen en ging daar door met het genezen van zieken.)

(Nu komt weer de naaister aan het woord:)

Ze had het hoofd en de haren omwonden met een dunne sluier die met parelen doorvlochten was. Een jak of vest bedekte haar bovenlijf van de hals tot de heupen. Het sloot tegen het lijf aan, liep hartvormig uit en was open aan de zijden. Zulke jakken werden als een scapulier (fasc. 1, nr. 6, voetnoot 16) over de schouders gehangen, om het lijf onder de armen samengetrokken en strak om de heupen gespannen met riemen die van de rug naar voren liepen. Dit schouderkleed was om de hals en borst versierd met linten, strikken en parelen. Van dit jak daalde een eerste gekroesde of in vouwen gelegde rok tot halwege de kuiten neer, en onder deze een tweede gelijke rok die dieper, tot op de enkels neerdaalde; deze beide rokken waren van fijne, witte wol en met

allerlei grote, veelkleurige bloemen doorstikt. De mouwen waren wijd en met armbanden omsloten. Op de schouders was aan de knopen, die het borst- en rugstuk van het schouderkleed samenhiielden, ook het bovendee! van een korte mantel bevestigd; deze hing over de beide armen tot op de heupen, boven deze kleding omhulde haar een lange, witwollen sluier.

Vol droefheid en angst trad zij binnen. Schaamte en schrik stonden op haar bleek, vertrokken en betraand aangezicht te lezen; zij wilde naar Jezus, maar geraakte niet door het opeengepakte volk. Vol gewichtigdoenerij naderden de Farizeeën die op de orde waakten, tot haar en ze zei hun: “Laat me door naar de Profeet, dat Hij mijn zonden vergeve en mij geneze.”

Zij antwoordden haar: “Vrouw, ga naar huis, wat kom jij hier doen? De Profeet zal niet met je willen spreken. Hoe kan Hij je jouw zonden vergeven? Hij zal zich met je op geen manier willen inlaten, overspeelster, die je bent!”

Dit horend werd de vrouw doodsbleek en zette een verschrikkelijk, vertrokken aangezicht op; zij wierp zich ten gronde, scheurde haar mantel van boven tot onder, rukte wanhopig de sieraden van haar hoofdbedekking en riep uit: “Ach! zo ben ik dan verloren! Nu grijpen ze mij aan! Ze verscheuren mij! Daar zijn zij!”

En terwijl zij zich op de grond heen en weer wentelde, wees zij naar boze geesten en zij noemde 5 duivelen, die haar in bezit namen: de duivel van haar man en de duivelen van 4 minnaars, met wie zij gezondigd had.

681.

Dit was een verschrikkelijk schouwspel. Enige omstaande vrouwen namen de kermende, gepijnigde, ongelukkige vrouw op en brachten haar in haar woning terug. Jezus wist dit wel, maar hij wilde de Farizeeën hier niet beschamen; *Hij liet alles geschieden en zette zijn genezingen voort, want haar uur was nog niet gekomen.*

Jezus begaf zich hierop met de leerlingen en Farizeeën, vergezeld en gevolgd door al het volk, door de stad opwaarts naar de leerplaats of leerstoel van Joannes op de heuveltop (niveau: 710 m). Deze leerplaats was in het midden (in een kratervormige verdieping, nr. 513) van de heuveltop. Deze was door mosbegroeide wallen omgeven (nl. de grondmuren van het tentkasteel van Melchisedek). Ook enige aanzienlijke gebouwen stonden er om heen.

Op deze heuvel en wel aan de kant langs waar zij aankwamen, stond ook o.m. het bouwvallige, halfverwoeste kasteel waarvan Herodes een toren bewoond had, wanneer hij naar Joannes' prediking was komen luisteren.

De gehele heuvelrand was reeds met een wachtende menigte bedekt en Jezus besteede de leerheuvel van Joannes, die met een langs alle kanten open tent overspannen was.

Hij hield nu een grote leerrede waarin Hij sprak over de barmhartigheid van God jegens de mensen, en heel in het bijzonder jegens zijn volk. De gehele Schrift doorlopend, toonde Hij Gods leiding aan en wees op de beloften, waarvan Hij de vervulling bewees in de tegenwoordige tijd. Nochtans sprak Hij niet zo duidelijk uit als te Bezek dat Hij de Messias was; Hij handelde ook over Joannes, zijn werkzaamheid en gevangenschap.

Om Hem beter te kunnen horen, wisselden de aanwezigen af en toe van plaats met elkaar en dan kwamen de achterste naar voren. *Hij vroeg ook aan enige scharen waarom zij gedoopt wilden worden, waarom zij tot nog toe gewacht hadden en wat zij met de doop beoogden? Hij deelde hen in klassen in, waarvan de ene spoediger, de andere na grondiger onderricht te zijn, later gedoopt mochten worden.*

In een zekere groep van die doopkandidaten werd de vraag gesteld: *“Waarom hebben jullie het tot nog toe uitgesteld jullie te laten dopen?”*

Hierop antwoordde er een: “Omdat Joannes ons altijd de komst aankondigd heeft van een Profeet, die groter zou zijn dan hij! Op Dezen hebben wij gewacht, om, wanneer wij ZIJN doop ontvangen, een nog groter genade te bekomen.”

Hierop hieven allen die van dezelfde mening waren, hun handen omhoog om hun instemming met dit antwoord te betuigen.

Een talrijke groep werd het doopsel waardig gekeurd;
Jesus gaf hun nog enige onderrichtingen en wees hun hoe ze zich er op voorbereiden moesten en op welke tijd zij het mochten ontvangen.

682.

Omstreeks 3 uur in de namiddag was de leerrede gesloten en Jezus daalde met de leerlingen en de Farizeeën de heuvel af naar de stad, waar in de open zaal van een herberg of feesthuis een maaltijd was bereid. Maar nabij deze herberg gekomen, ging Jezus er niet in, maar *sprak: “Ik heb een andere honger”, en Hij vroeg hun, hoewel Hij het wist, waar de vrouw woonde, die zij deze morgen belet hadden Hem te bereiken en weggezonden hadden.* Zij toonden Hem haar huis dicht bij de herberg; Hij liet hen staan en ging aanstonds naar dat huis, doorkruiste het voorhof en trad de woning binnen.

Reeds vóór Jezus binnentrad, zag ik de grote benauwdheid en al het lijden van deze vrouw binnenshuis; de duivel die haar bezeten hield, dreef haar uit de ene hoek in de andere; zij geleek op een vreesachtig, opgeschrikt dier, dat zich zoekt te verstoppen.

Terwijl Jezus over het voorhof naar de woning kwam en de plaats naderde, waar zij zich bevond, vluchtte zij door een gang in een kelder in de helling van de heuvel waarop haar huis gelegen was en sprong daar in iets als een vat of ton, dat boven enger was dan beneden; zij wilde zich in dat vat verbergen, maar met groot

gekletter barstte het aan stukken. Me dunkt dat het een grote aarden kruik of pot was.

Jezus volgde haar, stond stil en riep: *“Maria van Sufa, vrouw van ... – hier sprak Hij haar mans naam uit, maar ik ben hem vergeten – Ik beveel u in de naam van God, kom tot Mij!”*

Toen kwam de vrouw, dicht in haar mantel gewikkeld van het hoofd tot de voeten, op handen en voeten tot Jezus gekropen als een hond die slagen verwacht; het was als dwong de duivel haar zich zo in haar mantel te verbergen.

Jezus zei haar: “Sta op!”

Nu richtte zij zich op, maar trok haar sluier zo krampachtig over haar aangezicht en rondom haar hals, als wilde zij zich met die doek verwurgen.

Toen sprak de Heer verder: “Onthul uw aangezicht!”

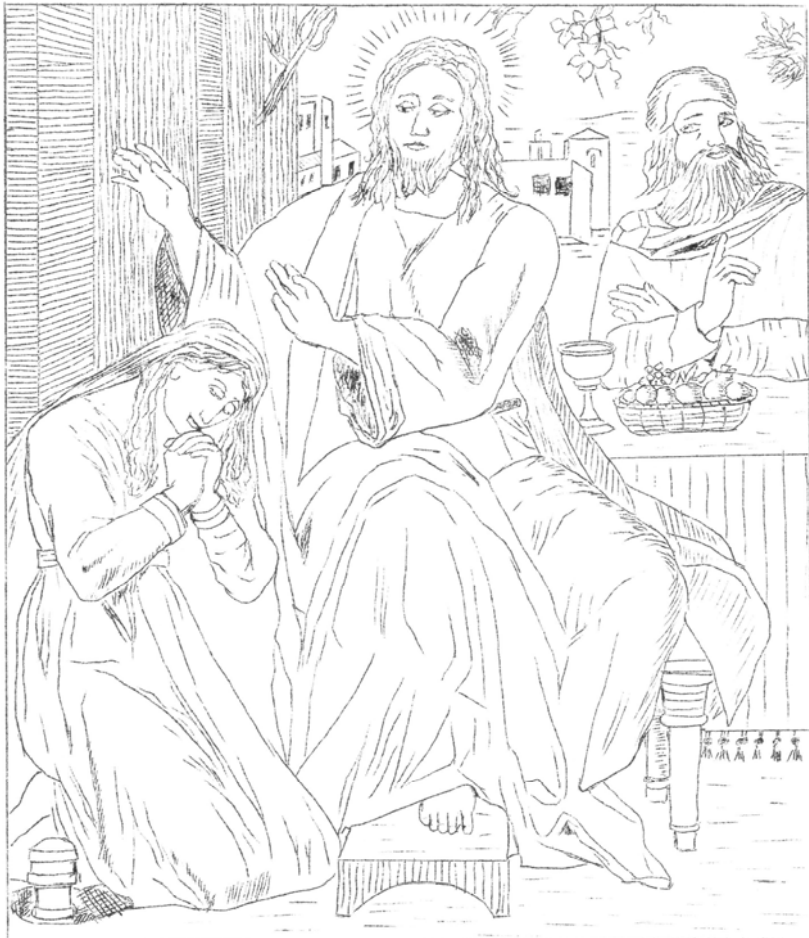
Dan wond zij de sluier van haar aangezicht. Dit was verwilderd en vol schrik en haar ogen neergeslagen en afgewend, als keerde een inwendige dwang haar van Jezus af.

Jezus bracht zijn hoofd nader bij het hare en zei: “Zie Mij aan!” en ze deed het.

Ik geloof dat Hij haar aanademde: zij sidderde en ik zag als een zwarte damp uit haar komen en naar alle kanten wijken en ze zonk vóór Jezus op haar knieën ineen.

Haar dienstmeiden waren reeds, eer het zover was, op het gekletter van het barstende vat genaderd en stonden nu op enige afstand. *Aan deze gaf Jezus het bevel de vrouw in huis te dragen en op een rustbed te leggen.*

Jezus volgde haar met een paar leerlingen die bij Hem waren.

nr. 682 : Jezus ontslaat een berouwvolle zondares.

683.

Hij vond haar badend in tranen; *Hij naderde tot haar, legde haar de hand op en sprak: "Uw zonden zijn u vergeven."* Zij weende ontzettend en richtte zich op.

Toen kwamen haar 3 kinderen in de kamer:

- een knaap van nagenoeg 12 jaar en
- twee meisjes van ongeveer 9 en 7 jaar.

Deze hadden geelgestikte rokjes met korte mouwen aan.

Jesus ging tot deze kinderen, sprak hen vriendelijk toe en onderrichte ze.

De moeder zei: “Dankt de Profeet! Hij heeft mij gered”.

Toen wierpen zich de kinderen voor Jezus op de grond;

Hij zegende hen en leidde ze een voor een, volgens hun leeftijd, tot de moeder en legde hun handen in haar hand, en het scheen mij als nam Hij daardoor een schandvlek van de kinderen, als waren zij nu wettige kinderen geworden, want het waren kinderen uit overspel.

Jezus troostte nog de vrouw; ik meen dat zij met haar man nog verzoend kan worden en Hij vermaande haar om in de vermorzeling des harten en in boetvaardigheid te volharden en van nu af een deugdzaam leven te leiden.

Deze vrouw was uit het gewest van Sufa, in het land van Moab, en een nakomelinge van Orfa.

- Orfa was de weduwe van Cheljon, schoondochter van Noëmi. Op het aanraden van Noëmi ging Orfa met deze niet mee naar Bethlehem, terwijl
- Rut, de weduwe van Noëmi's andere zoon Mahalon, haar schoonmoeder niet wilde verlaten en met haar mee naar Bethlehem ging.

Deze Orfa, weduwe van Cheljon, zoon van Noëmi en van Elimelek van Bethlehem, hertrouwde in Moab en uit dit geslacht stamde Mara (= Maria) de Sufanietin.

De laatste was de vrouw van een Jood en rijk; zij leefde in echtbreuk en had 4 boelen gehad achter elkaar.

Bij deze had zij de 3 (onwettige) bij haar zijnde kinderen gewonnen. Haar man had haar verstoten en de wettige kinderen bij zich gehouden; zij woonde hier in een eigen huis te Ennon en was sedert lang berouwvol en boetvaardig; ze leefde teruggetrokken en legde zich toe op een deugdzaam leven. Andere vrome vrouwen te Ennon waren haar zeer genegen.

De prediking van de Doper tegen de echtbreuk, naar aanleiding van het overspel van Herodes, had haar verdriet en berouw nog vermeerderd; zij werd dikwijls door vijf duivelen in bezit genomen; deze overweldigden haar nu weer plotseling, toen zij met haar laatste hoop op het binnenhof kwam en in de zaal ging, waar Jezus de zieken genas en de wegzending van de Farizeeën haar aan de rand der vertwijfeling bracht; zij had in haar onwetende kleinmoedigheid gedacht dat de afwijzing onherroepelijk (en ook door Jezus gewild) was.

684.

Ik zag dat deze vrouw door haar afstamming van Orfa, Ruts zwagerin, een verre verwantschap had met Jezus, die afstamde van David en door David van Rut; er werd me getoond hoe die afgedwaalde stroom, die in haar tot zulk een zondigheid verlaagd was, **door Jezus' genade in haar persoon de reinheid en zondeloosheid terugbekwam en zo in de Kerk vloeide.**

Ik kan niet zeggen hoe ik dit zo wonderbaar verloren lopen en dan weer te voorschijn komen zie tussen miljoenen elkaar doorkruisende, fijne worteltjes; ik heb hierbij ook de geschiedenis van Noëmi en Rut weerom gezien en ik zal er later wel iets van meedelen.

Na de vrouw bevrijd en genezen te hebben, begaf Jezus zich met de Hem vergezellende leerlingen in het naburige feesthuis tot de Farizeeën en overige leerlingen om aan de opgediende maaltijd deel te nemen; Hij ging met hen aan tafel aanliggen.

Zij toonden zich zeer mistevreden, omdat Hij niet eerst met hen in de herberg gekomen was en zelf de vrouw had opgezocht, die zij

te voren in het bijzijn van zo vele mensen zo hardvochtig hadden afgewezen. Toch maakten zij er Hem geen verwijt van, omdat zij vreesden zich een berisping op de hals te halen. *Jezus behandelde hen gedurende het gastmaal nog altijd met achting en vertelde parabellen en gelijkenissen.*

Omstreeks het midden van het gastmaal kwamen de 3 kinderen van de Sufanietin in hun feestklederen binnen.

Het ene dochtertje droeg een wit kruikje met welriekend water en het ander een soortgelijk kruikje met nardus-olie; ook het knaapje had een soort vaas in de hand; zij gingen door de zaal tot de openzijde van de tafel, knielden vóór Jezus neer en plaatsten hun geschenken vóór Hem op de tafel.

Daarna volgde Mara zelf met haar dienstmeiden, maar durfde niet binnenkomen; ze was gesluierd en droeg een schaal van blinkend, kleurig en gemarmerd glas, vol kostbare reukwerken en kruiden, waaromheen fijne, allerzeldzaamste levende plantjes te groeien stonden; haar kinderen hadden ook dergelijke, doch kleiner schalen op tafel neergezet.

De Farizeeën bekeken de vrouw en de kinderen met een grillig gelaat. *Maar Jezus sprak tot de vrouw: "Kom nader, Mara."* En zij trad ootmoedig achter Hem; zij reikte haar geschenk aan haar kinderen over en deze plaatsten het bij de andere geschenken op de tafel. *Jezus dankte haar;* de Farizeeën morden, zoals later hun gelijken bij Magdalena's geschenken; zij meenden dat zo iets een ergerlijke verkwisting was, in strijd met de deugd van matigheid en met het medelijden jegens de armen; de waarheid echter was dat zij alleen kost wat kost die vrouw iets te laste wilden leggen; *Jezus sprak zeer vriendelijk met haar en ook met haar kinderen; aan deze schonk Hij enige vruchten,* waarmee ze zich tevreden verwijderden.

De Sufanietin stond nog steeds met neergeslagen sluier ootmoedig achter Jezus en *nu zegde Hij tegen de Farizeeën: "Alle gaven komen van God; voor iets kostbaars geeft de*

dankbaarheid het kostbaarste dat ze bezit; dit is geen verkwisting; op deze manier uit zich de dankbaarheid en de liefde en bovendien, de mensen die deze kruiden verzamelen en bereiden, moeten ook wat verdienen om te leven.” Hierop beval de Heer aan een van de leerlingen de waarde daarvan onder de armen uit te delen.

685.

Hij zei nog iets over het berouw en de bekering van de vrouw en rehabiliteerde haar vóór alle aanwezigen; Hij wees alle stedelingen op hun plicht om haar voortaan met alle liefde te bejegenen. De vrouw sprak geen woord, maar weende gedurig in stilte onder haar sluier, wierp zich dan zwijgend voor Jezus neer en verliet de zaal.

Jezus hield vervolgens nog een diepzinnige rede in verband met de echtbreuk; Hij stelde hen voor de vraag of zij niet allen, zo een zo al, zich van geestelijke echtbreuk te beschuldigen hadden. “Joannes heeft Herodes niet kunnen bekeren,” zei Hij, “maar deze vrouw heeft zichzelf bekeerd (nog eer zij Joannes’ prediking gehoord had)”.

Hij sprak over het verloren en weergevonden schaap, enz. Ook had Hij reeds in haar huis haar deze troost gegeven: “Uit uw kinderen zullen goede mensen groeien.” Haarzelf had Hij de hoop gegeven dat zij tot de vrouwenvereniging van Marta zou komen, om in de behoeften van Hemzelf en van de leerlingen te helpen voorzien.

Na de maaltijd zag ik de leerlingen nog veel aan de armen uitdelen. Jezus begaf zich nog op de westelijke helling van de heuvel onder Ennon, waar de heidenen op enige afstand van de stad gelegerd waren. Ik geloof dat ook zijn tent-herberg

(waar Hij bij zijn aankomst verwelkomd werd) naar die kant lag;
hier onderwees Hij nog de heidenen.

Ennon lag in het land van Herodes (in Perea), maar het behoorde als een buiten de grenzen gelegen goed, aan de tetrarch Filippus toe. Nochtans waren daar weerom vele soldaten van Herodes komen loeren.

Nog een paar trekken over Rut naar aanleiding van wat K. zegde over Mara's afstamming van Orfa.

Rut wilde Noëmi, die uit Moab naar Bethlehem terugkeerde, niet verlaten, ofschoon deze haar praamde de terugweg naar Moab te nemen.

“Uw volk is mijn volk”, verzekerde Rut en ze voegde er bij overtuigd, ja, er zeker van te zijn, dat zij in Israël moest blijven.

“Immers,” betoogde zij, “ik ben met een teken op de borst ter wereld gekomen, en ik vernam van mijn man dat dit een heilig teken in Israël is.” Dan opende Rut haar kleet en toonde Noëmi een teken op haar borst; het leek me iets als een letter. Noëmi omhelsde haar en nam haar met zich mee.

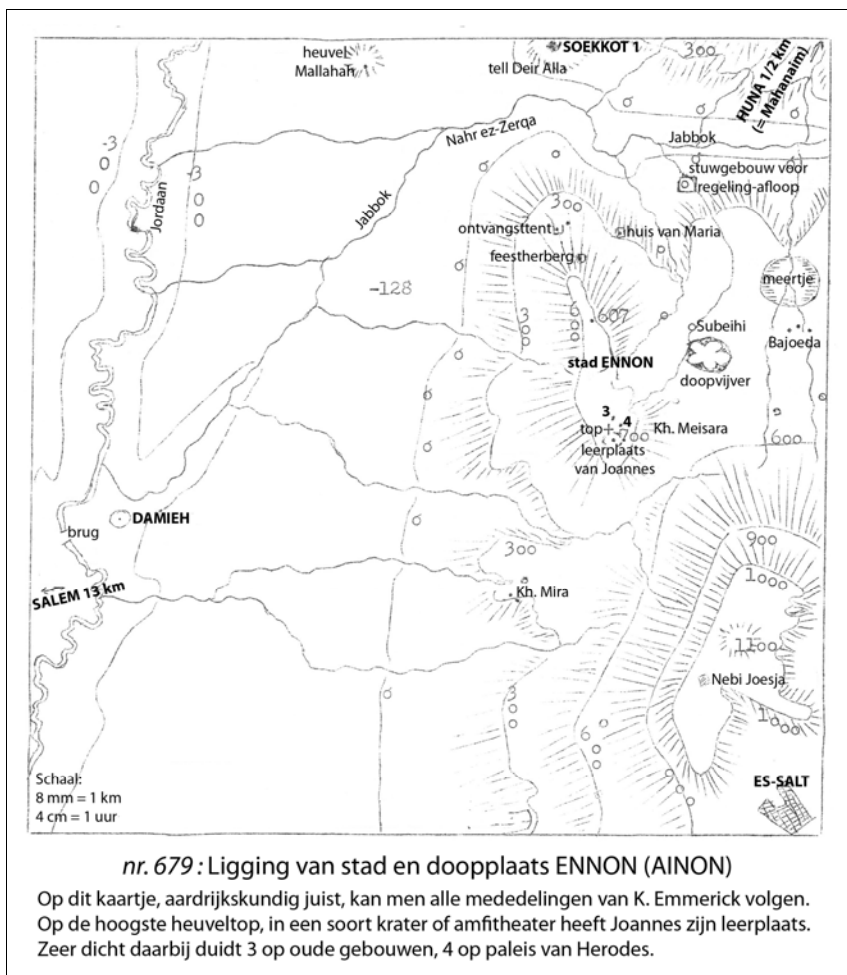
Rut was schoon, slank, naarstig, bijdehand en muntte uit door een minzame ootmoed.

De aren die zij bij Boaz (Boöz) verzamelde, waren meer dan een hand lang en van een soort tarwe met dikke stengel.

Boaz sliep in een tent bij de tarwestapels (Rut, 3, 5-9).

Nog een woord over Ennon.

Wanneer men alle gegevens die K. over Ennon meedeelt, hetzij hier, hetzij vooral in de nrs. 512 tot 517 vergelijkt met de kaartschets, dan is het duidelijk dat deze schets de ligging van Ennon, dat overigens geheel onbekend is, juist weergeeft. Wat men over Ennon weet, is daar verwezenlijkt.

Het is een waterrijk gewest, zegt de evangelist Joannes. Welnu overal in het rond zijn daar bronnen en beken, Joannes zocht ook als doopplaatsen gewesten op met veel verkeer. Over die plaats nu loopt een aanzienlijke verbindingsweg tussen oost- en Westjordaänland. Daar is ook overigens een voorname brug over de Jordaan, die heden nog van groot belang is en veel verkeer kent. Ook in de hedendaagse oorlogsomstandigheden speelt ze een belangrijke rol.

De bijzonderheden die K. meedeelt vindt men nog in de plaatselijke omstandigheden: de hoge heuveltop met het verre uitzicht; de hoge heuvel die naar het noorden afdaalt, de nabijheid van de Jordaan en de Jabbokrivier, het naburige Soekkot.

De heuvel tussen Soekkot en de Jordaan, de beken die aan de oostkant uit de heuvel komen en met de Jabbok verenigd naar de Jordaan vloeien.

De bron van een dezer beken komt uit de schoot van de heuvel, juist onder de leerplaats van Joannes.

Jakob verbleef volgens de H. Schrift te Soekkot, maar zijn weiden strekten zich, zegt K. tot tegen Ennon uit. De naam Ennon zelf wijst op de aanwezigheid van bronnen.

Op ons kaartje is de ruïne of khirbet Beijada aangetekend, en wel om deze reden: het schijnt ons best mogelijk dat dit een samentrekking is

- van 'BET' = 'huis, stad, dorp, plaats' en
- van een woord dat 'doop' betekent en afgeleid is van 'JADAH', d.i. 'uitstorten, besproeien, dopen'.

Dus kan de naam vertaald worden door doopplaats.

De 'T' van 'BET' is weggefallen, zoals in Beisan, dat een vervorming is van Betsan (Skytopolis).

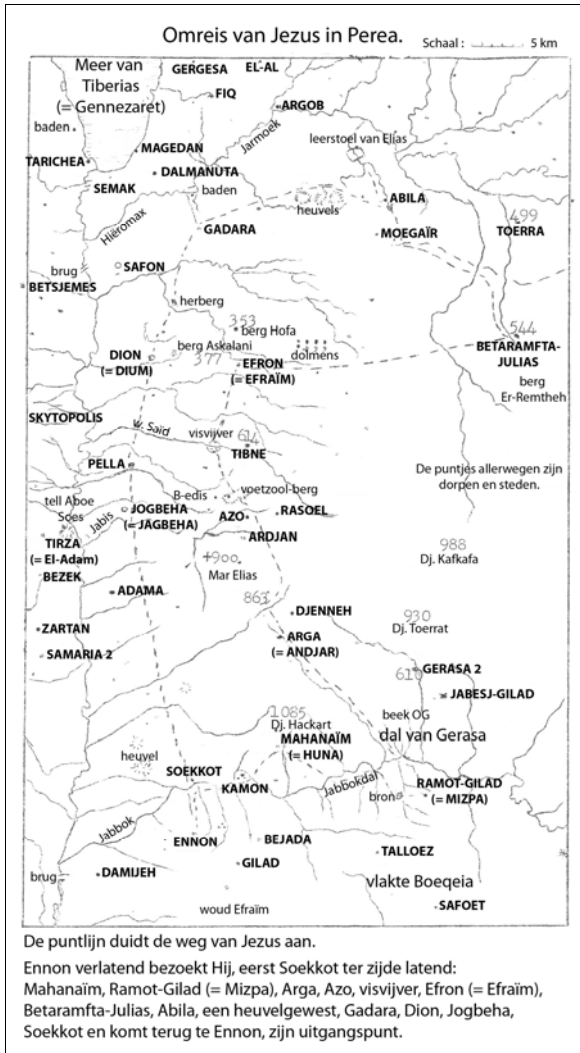
De heuvel is zeer imposant en er komen voortdurend, zegt K., karavanen voorbij. Zijn naam is Hadjdjadj, wat, wel hetzelfde is als het Hebreeuws 'Haggag': 'heilige plaats, bedevaartplaats'.

Belangrijke bijzonderheden verneemt men ook in de nrs. 267-268. Daar ligt vooral de nadruk op het feit dat de nog bestaande, met mos overgroeide grondslagen van het kasteel van Melchisedek de rand van de bergtop omgaven en Joannes binnen die grondslagen op een verhoog zijn leerhut of -tent had.

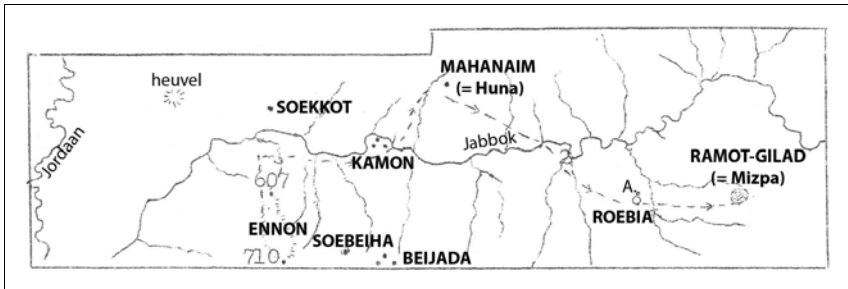
Een ruïne boven op die heuvel draagt nu de naam Khirbet Meisara; een opgraving op die plaats zou zonder twijfel buitengewoon interessant kunnen zijn.

Openbaar Leven van Jezus

Hoofdstuk X – Missie-reis in Perea (van 10 tot 30 september).

Jezus gaat naar Ramot-Gilad.

686.

10 september = 18 Eloeel. –

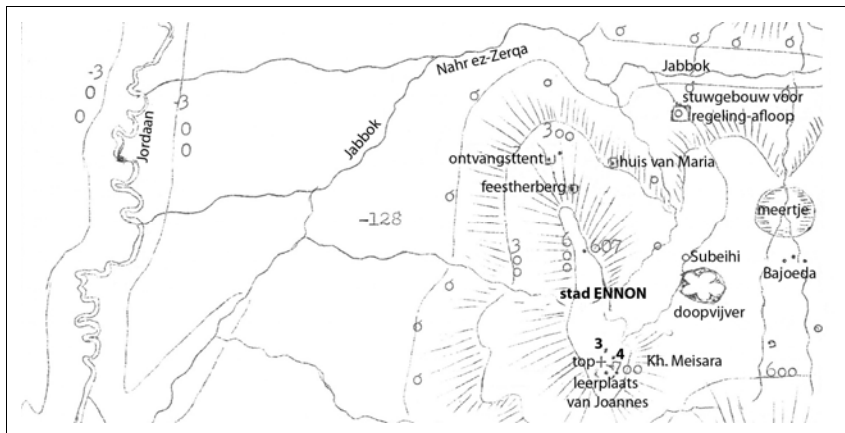
Jezus is heden met een twaalftal leerlingen naar het riviertje Jabbok en naburige plaatsen vertrokken. Onder zijn reisgezellen waren de 3 met Hem verwante leerlingen van Joannes. Een van hen heette Mattias (zie fasc. 17, nr. 672, voetnoot 321); hij was reeds ouder dan Jezus.

Andreas, Jakobus, Joannes en verscheidene andere zijn te Ennon gebleven; zij dopen daar nu aan de vijver. Deze doopvijver lag aan de oostzijde van de heugel; het water kwam uit de heugel in de vijver, vulde daarachter ook een klein meer, bespoelde dan enige weiden als een beekje en werd aan de noordzijde van Ennon weer in een vijver opgevangen, waaruit men het Jordaanwaarts (door de Jabbok) kon laten afvloeien.

(De laatste vijver was in een stuwgebouwtje gevat, zoals K. reeds zegde; het kleine meer was best mogelijk door het parallelle riviertje gevoed; cfr. VOORREDE, nr. 11).

Ik zag Jezus met de leerlingen ongeveer een uur ten oosten van Soekkot, aan de zuidzijde van de Jabbok, in een stad waarvan ik de naam niet juist meer weet; *Hij onderrichtte daar en genas er ook meerdere zieken. Onder deze was een man, wiens één oog vanaf zijn geboorte gesloten was*

gebleven. Jezus bevochtigde die met speeksel; ze ging open en de man zag er mee.

In de naam van de stad meen ik de klanken ‘KA’ en ‘ON’ gehoord te hebben, maar de hele naam weet ik niet meer juist. (Bedoeld is waarschijnlijk KAMON)³³⁰.

³³⁰ **Kamon.** – Ennon verlatend daalt Jezus noordwaarts in de Jabbokvallei af, blijft aan deze kant van de rivier en bereikt spoedig Kamon. In Rech. 10, 5 is een Kamon genoemd.

Katarina wijst dit (of een ander) Kamon aan op een soort schiereiland aan de zuidzijde der rivier. Dit schiereiland is daar werkelijk en men vindt er ook een ruïne, zie D.B. Socoth, schets.

Mahanaïm = Huna. –

Hierna komt Jezus op de noordzijde der rivier en richt zich oostwaarts naar Mahanaïm. Bijna 2 uren ten oosten van Soekkot tekent kaart Israël een ‘HUNA’ aan. Het ligt voor de hand dat Huna een overblijfsel is van de naam Mahanam.

In vele namen is de beginlettergreep ‘MA’ weggefallen.
B.v. Masfa, Safat. ‘IM’ is de tweevoud of meervoudsuitgang.
Zonder deze krijgt men Hana.

Jezus ging van hier over de Jabbok, die op de bodem van het dal vloeit, en wendde zich dan oostwaarts tot vóór Mahanaïm, een zeer reine stad die uit twee delen bestaat (de naam is ook een tweevoud). Hij ging vóór de stad bij de bron neerzitten (cfr. fasc. 16, nr. 655, voetnoot 305), en weldra kwamen de synagoge-oversten en andere stadsnotabelen met waterbekken, spijs en drank; zij verwelkomden Hem, wasten Hem en de leerlingen de voeten en goten Hem ook zelf op het hoofd; zij boden Hem en zijn gezellen brood en wijn aan en leidden hen met grote liefde en eenvoud in de stad.

Jezus handelde in een korte redevoering over de aartsvader Jakob en verhaalde al wat hij in dit gewest hier had beleefd (Gen. 32). De meeste burgers van hier waren door Joannes gedoopt en er heerste een aartsvaderlijke eenvoud. In alle plaatsen dezer omstreken waren vele oude zeden en gewoonten bewaard. Jezus verbleef hier niet lang, het was maar een eerbewijs, een blijk van achting dat Hij hun op zijn doortocht wilde geven.

Hij trok van Mahanaïm nog zowat een uur oostwaarts op de noordoever van de Jabbok, tot waar de ontmoeting van Jakob met Esaü had plaats gehad (Gen. 33); het dal maakte hier een bocht; *hij onderrichtte zijn leerlingen voortdurend onderweg.*

Weldra gingen zij nogmaals over de Jabbok en kwamen weer op de zuidoever, niet ver onder de plaats, waar twee andere beken zich met de Jabbok verenigden; dan gingen zij nog ongeveer een uur oostwaarts³³¹; zij hadden de woestijn (en woud) Efraïm aan hun rechterhand³³².

Dit is geheel hetzelfde als het Hebreeuwse enkelvoud zonder de lettergreep 'MA', nl. Mahane. De ligging van Huna beantwoordt treffend aan die welke Mahanaïm moet gehad hebben.

³³¹ Jezus gaat op de noordzijde verder oostwaarts tot de plaats waar Jakob, na over de rivier gegaan te zijn en zich oostwaarts gewend te hebben, zijn

broer Esaü ontmoette. Het dal maakte daar een bocht.
Spijts dit laatste gegeven is de juiste plek niet te bepalen.

Na nog een eind oostwaarts gegaan te zijn, kwam Jezus terug op de zuidzijde, niet ver onder de vereniging van twee beken met de Jabbok, misschien wel de twee die op onze schets aangetekend zijn en gaat nogmaals een klein uur oostwaarts.

³³² Nu heeft Hij vóór zich in het oosten de hooggelegen stad Ramot-Gilad en achter zich in het westen het woud Efraïm. Twee voornamen plaatsen. We zeggen er een woordje over, heel kort terwille van eenvoudige lezers, die minder tijd en belangstelling hebben voor Bijbelkwesties.

Woud Efraïm – stad ES-SALT. – De aanwijzing van de zienster vereenvoudigt en verduidelijkt volkomen de hoofdstukken 17 en 18 van het 2^e boek Samuël ...

Het woud Efraïm was het strijdtoneel van de beslissende veldslag in de oorlog van de opstandige kroonpretendent Absalom tegen zijn vader David. Op de vlucht gedreven raakte Absalom met zijn haarbos vast in een laag uitgestrekte tak van een boom, waar hij door Joab met pieken doorstoken en gedood werd. Men kent Davids bittere weeklachten onder deze dood.

Het is zeker dat de beide legers ten oosten van de Jordaan kampeerden; de H. Schrift vermeldt het uitdrukkelijk: “Zo was David reeds te Mahanaïm aangekomen, toen Absalom de Jordaan overstak ... De Israëlieten die Absalom volgden sloegen hun kamp op in het land Gilad.” (II Sam. 17, 24-26).

Hier is door ‘Gilad’ hoogst waarschijnlijk niet het hele land Gilad te verstaan, maar de stad Gilad met het omliggend gewest. Van deze stad Gilad blijft nog het dorp Gilad over. In een kring die zich rond deze stad uitstrekte verder naar het oosten en het zuiden dan naar het noorden en het westen lag het woud Efraïm. In het zuidoosten reikte het zelfs, volgens de zienster, tot bijna tegen Jazer (Kh. Sâr) waar Joakim zijn verste weiden had.

Hier, ten oosten van het woud Efraïm, op een berg boven het dal ligt Ramot-Gilad³³³. (Deze korte aanduidingen zijn goud waard).

Zo lagen, gelijk men op de kaart ziet, beide legers vlak tegenover elkaar, doch door de Jabbokvallei van elkander gescheiden.

Vele schriftuurverklaarders, die geen woud Efraïm ten oosten van de Jordaan aannemen, veronderstellen dat na menige krijgsoperatie Absalom naar de westkant van de Jordaan teruggekeerd was en daar ergens in een woud in de stam Efraïm legerde; ze geloven dat de twee legers door de Jordaanvallei gescheiden waren. Immers, een paar uitdrukkingen in het verhaal worden nagenoeg gemeen vertaald door 'Jordaanvallei', ofschoon deze betekenis geenszins zeker is en ook door een goed Palestinoloog in D.B. Ephraïm (Forêt d') in twijfel getrokken wordt. En terecht! want men moet er onder verstaan: de Jabbokvallei.

Zo verdwijnen, dank zij K.'s aanwijzing van de ligging van het woud Efraïm, alle moeilijkheden in de interpretatie van II Samuel, 17 en 18.

Misschien heeft de stad **Es-Salt** aan het woud Efraïm zijn naam te danken; het schijnt dat 'Salt' van het Latijnse 'Saltus', d.i. 'woud' afkomstig is.

De stad Es-Salt lag dan waarschijnlijk aan de westrand van het woud. Die bergstreek is tot in de 19^e eeuw altijd licht bebost geweest. Dan hebben de Tjerkesen de grootste bomen ongenadig uitgeroeid en nu ziet men er nog slechts klein eikenhout (cfr Guide. 389).

³³³ **Ramot-Gilad = Mizpa.** –

Het heeft ook **Mizpa** geheten, zegt K. "Jefte was van Ramot-Gilad dat ook Mizpa heette."

Dit stemt met de H. Schrift overeen: "Jefte kwam dan te Mizpa thuis." (Recht. 11, 34).

In Jos. 13, 26 heet het: Ramot-Mizpa; in Jos. 20, 8 en 21, 38 en Deut. 4, 43: Ramot-Gilad.

- Ramot = hoogte;
- Mizpa = uitkijkplaats, observatiepost op een hoogte.

Het is een levietenstad (Jos. 21, 37). Ook K. vermeldt er de levieten; het is een van de 6 grote toevluchtsteden, juist tegenover de toevluchtstad Sikem, in Westjordanland, gelegen (Deut. 4, 43; Jos. 20, 7-8).

Het is een grensstad van de stam Gad (Jos. 20, 8; 13, 26): "De Gadieten kregen als gebied de helft van het land der Ammonieten tot Aroër, dat

tegenover Rabba ligt (Rabba = Ammon). En vanaf Hesebon (liep de oostgrens) tot Ramot-Mizpa en Betonim, en het gebied van Mahanaïm tot Debir (noordgrens).

Steden van Gad in de Jordaanvlakte zijn:

Betharam, Betnimra, Soekkot en Safon (heel in het noorden).

Ze kregen de Jordaanvallei ten oosten van de stroom vanaf het Meer van Gennezaret tot de Zoutzee. Van hier liep de grens oostwaarts naar haar uitgangspunt te Hesebon.” (zie grote kaart 1).

Wegens het taaleigen in de oorspronkelijke tekst is deze grensbeschrijving naar de letter nogal vrij, maar naar de zin juist vertaald).

Daaruit volgt dat Ramot-Gilad nabij de noordoosthoek van de stam Gad was gelegen. Ten noorden van de rivier – moeten wij niet daar ergens Betonim zoeken? – en ter hoogte van Mahanaïm liep de grens westwaarts naar laatstgenoemde stad. In de buurt van Soekkot gekomen sloeg ze rechts om naar het zuidende van het Meer. De Jordaan vormde de westgrens. Er volgt ook uit dat de stam zich hoogstens heel weinig ten noorden van de Jabbok uitstreckte en geenszins de noordhelft van Gilad omvatte. Dit behoorde tot Manasse.

Daar het oude koninkrijk Basan ongeveer met het gebied van Manasse samenviel, raakte zijn zuidgrens bijna de noordgrens van Gad. In het noorden strekte Basan zich uit tot de voet van de Grote Hermon en omvatte in het noordoosten de westelijke hellingen van het Haurangebergte, waarvan het hoger gedeelte niet meer tot het H. Land behoorde.

Dit zij hier gezegd, om er straks niet meer op terug te moeten komen, wanneer K. zich een woord over deze vragen zal laten ontvallen. Hieromtrent bestaan immers meningsverschillen, maar het is hier niet de plaats om de juistheid van onze uiteenzetting – we zijn er van overtuigd – met schriftuurteksten in den brede aan te tonen.

Ramot = Roemman. –

Waar wij Ramot veronderstellen, vinden wij een plaats met name Roemman, hoogst waarschijnlijk afkomstig van de oude naam.

Katarina roemt het vergezicht dat men op het tempeldak te Ramot geniet. Haar woorden zijn van toepassing op Roemman: “Men ziet in noordelijke richting aan de voet van de heuvel Roemman, de Jabbok die hier een grote boog naar het noorden maakt, waarachter zich het gebergte Adjoen verheft. Wegens de steilte van de heuvelhelling daalt de weg zigzag in de Jabbokvallei af. Ver in het westen ontwaart men de bergketen van West-Palestina.”

687.

Ramot-Gilad is een schone, smaakvol en regelmatig gebouwde stad, waar dichtbij ook heidenen enige straten bewoonden en een tempel bezaten. Hier waren LEVIETEN belast met alles wat de godsdienst betrof.

Een leerling was vooruitgegaan om Jezus' aankomst te melden en de levieten en andere vooraanstaanden wachtten reeds op Hem in een tent vóór de stad bij een bron. Hier wasten zij de aankomenden de voeten, boden hun de welkomsvetgeving, brood en drank, aan en leidden hen in de stad, waar reeds zeer vele zieken op een plaats verzameld waren; zij smeekten Jezus om hulp en *Hij genas er vele.*

Mizpa = Mastabeh. –

Een paar honderd meters ten noorden vindt men het gehucht Mastabeh.

Heeft deze naam, vraagt men zich af, wellicht iets te maken de naam Mizpa, Mitspa, Masfa? Het antwoord is twijfelachtig, maar een zekere gelijkheid is toch opvallend.

In elk geval bestond de stad uit twee delen.

Voor de plaatselijke gegevens, zie Guide de Pal., blz. 399.

Met het vallen van de avond leraarde Hij nog in de synagoge, want juist begon de sabbat van het offerfeest van Jefte's dochter; het was in deze stad een volks treurfeest³³⁴.

Hier waren vooral vele meisjes, doch ook andere mensen uit het gewest. Wat ik van Jezus' leerrede onthouden heb, zal ik morgen meedelen.

Jezus en de leerlingen hadden een maaltijd bij de levieten en zij overnachtten in een huis bij de synagoge (synagoge-herberg of huis voor reizende leraren). In deze omstreken waren geen herbergen voor Hem ingericht, maar te Ennon, te Kamon en Mahanaïm waren de herbergen voorop besteld en het aantal gasten bepaald.

³³⁴ Hier geeft K. nogmaals aan een feest de benaming sabbat, zoals ook de H. Schrift het soms doet. Zie fasc. 13, nr. 432, voetnoot 194.

Het hier vermelde feest, dat nu begint, dankt aan Jefte zelf zijn ontstaan. Wij lezen in Rechters, 11, 39: "Jefte voltrok de gelofte aan haar die hij gedaan had; zij heeft dus geen man gehad. En het werd een gewoonte in Israël dat de Israëliëtische meisjes jaarlijks gedurende vier dagen de dochter van Jefte, de Giladiet, gingen bewenen." De H. Schrift vermeldt haar naam niet.

De zienster noemt ze Jeftias.

Vondel noemt ze in zijn treurspel: Iphis.

Volgens sommige rabbijnen heette ze Sjeila.

Een analoge geschiedenis lezen wij bij Dapper in zijn boek 'Perzië': "Amalek Kanna, dochter van een Perzisch vorst had zelfmoord gepleegd uit weerszin voor een huwelijk met een Tartaarse prins, waartoe haar vader haar wilde dwingen."

Een oud Engels schrijver, met name Karturigt, heeft beweerd dat de dochters van haar geweest jaarlijks op een bepaalde tijd samenkomen om haar dood te betreuren. Doch hedendaags is de herinnering daaraan bij de Perzen verdwenen.

Men wees in die streek ten zuiden van de Kaukasus twee kapellen aan, gelegen op een hoger berg dan de stad Sjammachie, waarvan de ene in een crypte het graf van die dochter bevatte.

Ook hierop mogen wij wel eens de aandacht vestigen. Het zal wel geen toeval zijn dat Jezus zijn reizen zo regelt, dat Hij vaak ergens komt, waar juist een feest wordt gevierd.

688.

Ramot ligt op een bergterras of bergrug op een heuvel; achter deze heuvel, in een klein dal, vóór een steile rotswand, ligt de heidense wijk met een tempel. Hun huizen kan men steeds aan de beelden herkennen, die op de daken staan. Op het tempeldak stond een beeldengroep; de middelste figuur was een gekroond beeld, dat een bekken in de hand hield en zelf in een bekken of boven een fontein stond. Verscheidene beelden van kinderen rondom deze hoofdfiguur schepten en goten elkander het water toe, dat eindelijk in het bekken van de middelfiguur vloei­de.

Alle steden hier in het rond zijn prachtiger, zindelijker en smaakvoller gebouwd dan de oude joodse steden; ze zijn stervormig gebouwd: alle straten lopen als stralen naar een middelpunt, en de hoeken zijn rond of afgerond; de stadsmuren volgen dezelfde zigzagloop. Deze stad was eertijds een vrijstad voor misdadigers (Deut. 4, 43; Jos. 20, 8). Er staat nog een groot afgelegen gebouw, waarin zij moesten verblijven, maar nu (bij Jezus' tijd) is het vervallen en schijnt buiten gebruik gesteld te zijn. Te Ramot maakt en weeft men deksels, gedeeltelijk voor de handel, gedeeltelijk voor de tempel; men borduurt er allerlei bloemen en dieren in. Ik zag vele vrouwen en jonge dochters in lange tenten daaraan werken; de mensen zijn hier nog zeer oudvaderlijk gekleed en zeer net; hun klederen zijn van fijne wol, doch ik meen er ook gezien te hebben, die van zijde waren.

Jeftias' offerdood in een toneelspel herdacht.

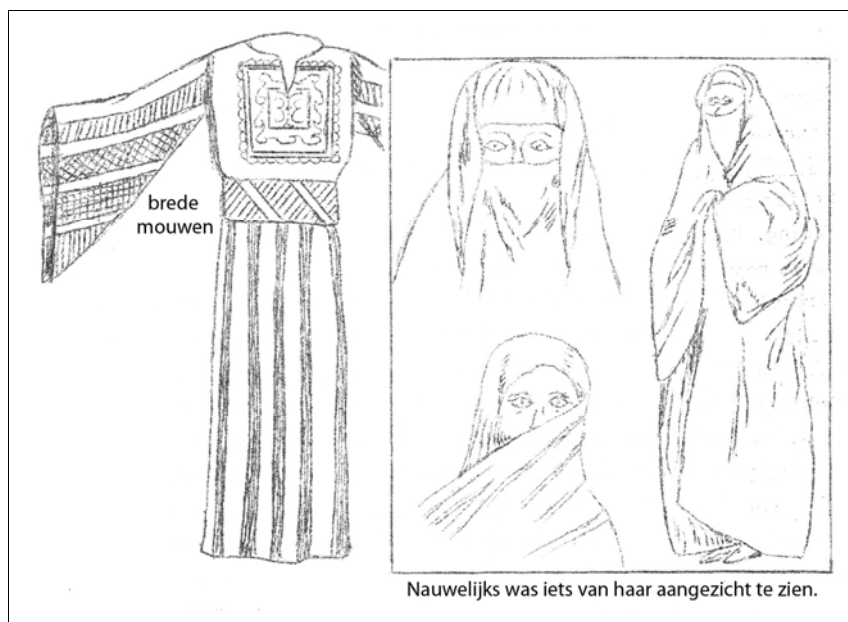
689.

11 september. –

Jezus woonde heden een groot feest bij, dat gehouden werd ter gedachtenis van de offerdood van Jefte's dochter. Hij trok met zijn leerlingen en de levieten naar een mooie plaats aan de oostzijde buiten de stad. Daar was onder de blote hemel alles

voor het feest in gereedheid gebracht. De hele bevolking van Ramot-Gilad was daar in een wijde kring verzameld. Hier stond nog de heuvel met het altaar, waarop Jefte's dochter geslachtofferd was geworden. Tegenover dit altaar was een halfcirkelvormige, met gras begroeide aarden zitbank voor de dochters. Er waren ook zetels voor de levieten en de rechters van de stad; het hele volk kwam in een ordelijk gerangschikte stoet uit de stad naar deze plaats. Alle dochters van Ramot en vele uit andere omliggende steden woonden het feest in rouwklederen bij.

Een in het wit geklede dochter met sluier stelde de dochter van Jefte voor; een groep andere dochters was geheel in het zwart en zelfs hun kin was bedekt (cfr. fasc. 3, nr. 72).

Zwarte repen met franjes hingen neer van een voorarm; zij verbeeldten de klaaggezellinnen van Jeftias; kleine meisjes die de grond met bloemen bestrooiden, gingen aan het hoofd van de

stoet; enige van hen speelden op kleine fluiten een treurige rouwmars en in de stoet werden ook drie lammeren meegeleid.

690.

Deze plechtigheid in de open lucht duurde waarlijk lang. Handelingen, onderrichtingen en gezangen volgden vlot elkander op. De plechtigheid bestond deels in handelingen die als in een tragedie het luguber offer voorstelden, deels in psalmen en treurzangen die het herdachten en bezongen. De actrice die de rol van Jeftias speelde, werd in koorzangen door haar gezellinnen getroost en beweend; zelf verzocht zij om gedood te worden. Ook de levieten schenen in enige koren over haar lot in beraadslaging; zijzelf trad nu naar voren en sprak een redevoering voor hen uit, waarin ze pleitte voor de vervulling van de belofte van haar vader. Bij al deze handelingen had men geschreven rollen, die men gedeeltelijk van buiten kende, gedeeltelijk aflas.

Jesus nam als speler actief deel aan het drama. Hij vervulde de rol van Opperrechter of Hogepriester, niet alleen sprak Hij de gebruikelijke, geijkte feestrede van de Hogepriester uit, maar hield ook lange toespraken onmiddellijk vóór en onder deze opvoering. Drie lammeren werden ter gedachtenis van Jeftias geslachtofferd; hun bloed werd om het altaar gesprengd, hun vlees gebraden en aan de armen gegeven.

In zulk een toespraak tot de jonge dochters laakte Jezus de ondeugd van ijdelheid en ik meen dat ik uit zijn woorden opmaken kon - ik ten minste interpreteerde en verstond het zo - dat Jeftias van de dood vrijgesproken had kunnen worden, indien ze niet zo ijdel was geweest.

De feestelijkheid duurde tot in de namiddag en al die tijd vervulden de maagden om beurten de rol van Jeftias. Mekaar aflossend ging nu deze, dan gene op de stenen stoel in het midden van de kring zitten, en telkens verwisselde de volgende met de

voorgaande van klederen onder een tent; zij was toen nog gekleed gelijk Jeftias bij haar offerdood.

691.

Op een heuvel stond daar nog het grafmonument van Jeftias, met de offerplaats van de lammeren er naast; het grafmonument was een vierhoekige sarcofaag of praalkist die boven geopend kon worden. Als het vet en de offerstukken van de lammeren bijna opgebrand waren, werd het overschot met de as tot het grafmonument daarnaast gedragen en schuin tegen de opening gehouden, zodat de as en de overblijfselen in het graf neergleden. Als de lammeren geslacht waren, zag ik dat het bloed om het altaar gesprengd werd en dat de jonge dochters met een staafje een drop bloed op het einde van hun lange smalle sluierdoek ontvingen, die zij op de schouders hadden hangen.

In zijn rede zegde Jezus o.m. "Jeftias! je had thuis God moeten danken voor de overwinning die Hij aan het volk gegeven had, maar je toog ijdel, opgedirkt en de roem van een heldendochter najagend, met rumoerig feestlawaai uit en praalde als een pauw voor de dochteren des lands!" Op deze wijze was zijn toespraak³³⁵.

³³⁵ Meisjes trekken de overwinnaars tegemoet. – K. beschrijft heel juist die oude oosterse gewoonten. Zien we even de Bijbel na:

Nadat David Goliat had verslagen, bracht hij de Filistijnen nog nederlaag op nederlaag toe: "En de vrouwen van Israël trokken bij zijn terugkeer met liederen en reidansen, met feestelijke tamboerijnen en handpauken koning Saül tegemoet. En de dansende vrouwen hieven een beurtzang aan en zeiden: "Saül sloeg ze bij duizenden neer, maar David bij tienduizenden." En Saül was hierover zeer verstoord ..." (I Sam. 18, 6-8).

In een klaagzang op de gesneuvelde Saül en zijn zonen, dichtte David: "Bericht het niet in Gat, verkondigt het niet in Asjkelons straten; anders juichen de dochters der Filistijnen, jubelen de dochters der onbesnedenen." (II Sam. 1, 20).

Wanneer de feestceremoniën afgelopen waren, gingen zij in een nabijgelegen lusthof, waar loofhutten en tenten waren en een maaltijd bereid was. Jezus nam er deel aan en nam plaats aan een tafel, waaraan de armen gespijzigd werden.

Hij vertelde ook een parabel, maar daar het dikwijls dezelfde goedgekende zijn, vergeet ik ze meestal, omdat ik niet meer weet of het deze of gene was. De jonge dochters aten in dezelfde tent, maar toch afgezonderd door een scheidswand, die een halve man hoog was. Aanliggend zag men ze niet, maar rechtstaande kon men ze zien.

Na het maal ging Jezus met de leerlingen en levieten en nog vele anderen terug naar de stad; *vele zieken wachtten daar op Hem; onder deze waren melancholischen en waterzuchtigen en Hij genas ze. Hij preekte ook nog in de synagoge, verhaalde er veel over Jakob en Jozef en zijn verkoop met bestemming voor Egypte (Gen. 37, enz.) en zei dat eens een andere voor dezelfde som door iemand van zijn broeders verkocht zou worden. Ook deze zou de berouwvolle broeders in genade ontvangen en in de hongersnood met het brood van het eeuwige leven verkwikken.*

Hetzelfde zegt overigens de H. Schrift over Jefte's dochter: "Ze trad naar buiten om hem met tamboerijnen en reidansen tegemoet te gaan." (Recht. 11, 34).

Piet Gerrits, die jaren lang onder de bedoeïenen leefde, schreef: "Het nieuws is de terugkerende vrijbuiters in het kamp vooraf gegaan; de vrouwen en meisjes gaan onder gezang, gedans en handgeklap de overwinnaars tegemoet. Een onder de vrouwen of meisjes improviseert de verzen die door de overigen met een refrein worden beantwoord, b.v. "Onze buit zijn hoge kamelen, niet een of twee of drie, maar vele.", waarop dan juichend geantwoord wordt: "ha, jalala, wahi Jalala", enz." ('t H.L. 5^e jg. 38; 4^e jg. 93).

*Toen vernam ik dat Jozef voor 30 zilverlingen (prijs door de Wet voor een slaaf vastgesteld) verkocht was geworden.*³³⁶

Deze avond kwamen enige heidenen uit de stad tot de leerlingen en vroegen zeer ootmoedig of ook zij geen deel aan de grote Profeet mochten hebben (of Hij ook hen niet zou komen onderrichten). De leerlingen meldden dit aan Jezus en *Hij beloofde de volgende dag te komen en hun deel aan zijn leer te geven.*

Katarina beschouwt rechtstreeks het historisch gebeuren.

692.

Jefte werd als bastaardzoon van een heidense moeder door de wettige kinderen van zijn vader uit Ramot, dat ook Mizpa heet (Jos. 13, 26) verdreven en dan leefde hij in het naburige land Tob met ander krijgsgespuis van vrijbuitelij.

(Het land Tob – gewest, district? – bleef tot op heden onbekend.)

³³⁶ De zienster beweert dat Jozef tegen 30 zilverlingen verkocht werd. Is ze hiermee niet in tegenspraak met de H. Schrift, die van Jozef zegt zijn broers verkochten hem tegen 20 zilverlingen aan de Ismaëlieten, die hem naar Egypte voerden. (Gen. 37, 28).

Vooreerst zijn er vaders en exegeten die houden dat hij voor 30 zilverlingen verkocht werd. Waarschijnlijk zullen zij niet alleen als reden gehad hebben, dat zij in de verkochte Jozef een beeld zagen van de verkochte Christus, maar dat zij handschriften gebruikten, waarin de som van 30 zilverlingen opgegeven was. Laten zij nochtans ongelijk hebben, het is een feit dat Jozef een tweede maal in Egypte aan de rijke Potifar verkocht werd. Die oosterse kooplieden, bekend om hun geldzucht en handelsknepen, zullen de voortreffelijke lieve jongen niet tegen de inkoopprijs afgestaan hebben, noch zullen ze zich in Egypte aan een joodse wet gehouden hebben, die de prijs van een jeugdige slaaf (5 à 20 jaren) op 20 sikkels schijnt vastgesteld te hebben (Lev. 27, 5).

Hij had van zijn heidense vrouw, die ook een bastaardvrouw geweest was, een enig kind (Recht. 11, 34), een dochter, die mooi, slank van leest en buitengewoon schrander, doch ook tamelijk ijdel was.

Jeftē was zeer vlug, geweldig van inborst, standvastig, zegepraalziek en een man van zijn woord; hij was als een heidense krijgsheld, hoewel hij een Jood was; hij was een werktuig in de hand van God.

Tuk op overwinningen en begerig om het bewind in handen te krijgen van het land, waaruit hij verdreven was, deed hij de plechtige belofte: aan God als brandoffer op te dragen, wat hem na zijn overwinning uit zijn huis het eerst tegemoet zou komen (Recht. 11, 1-3).

Zijn enige dochter (Jeftias) verwachtte hij niet, en de andere huisgenoten (die hem als bastaard uit het gezin verdreven hadden, opdat hij nooit mee-erfgenaam zou worden) konden hem niet schelen.

Deze belofte behaagde weliswaar niet aan God, maar Hij liet ze toe en haar vervulling moest door een beschikking der Voorzienigheid hemzelf en zijn dochter straffen en zijn nakomelingschap in Israël uitroeien.

Zijn dochter ware wellicht door de zegepraal, de roem en de verheffing van haar vader, hovaardig en zeer boosaardig geworden; nu boette zij 2 maanden en stierf voor God en had ook het geluk haar vader tot betere gevoelens te brengen en deugdzamer te maken.

De dochter kwam hem met een grote stoet van meisjes, haar vriendinnen, onder zegezang, muziek van fluiten en trommels, ten minste een paar uren gaans buiten de stad tegemoet, nog eer hij iemand anders uit zijn huis had gezien (Recht. 11, 34-35).

Zij reden op kleine ezels, die met linten versierd en met vele klinkende bellen behangen waren. Ene reed vóór Jeftias uit, twee

andere aan haar zijden en dan volgden met klank en zang de overige; ze zongen het zegelied van Mozes op de ondergang der Egyptenaren (Ex. 15).

Zij ontmoetten hem in het gebergte ten noorden van Ramot (op de overzijde van de Jabbok)³³⁷. Zodra Jefte zijn dochter gezien had, scheurde hij zijn klederen en was ontroostbaar.

³³⁷ Volgens K. kwam de overwinnaar uit het noorden huiswaarts.

Vele exegeten leggen het Bijbels verhaal zó uit, als achtervolgde Jefte de Ammonieten in zuidelijke richting. Maar geen van de twee steden tot waar Jefte hen achtervolgde, is in het zuiden bekend of teruggevonden.

Laat het nochtans waar zijn, wij mogen aannemen dat de H. Schrift al zulke oorlogen vereenvoudigd weergeeft of zelfs een ietwat willekeurige voorstelling er van geeft, noch alle krijgsoperaties beschrijft.

We kunnen best veronderstellen dat Jefte na een overwinning in het zuiden naar het noorden getrokken is om het gehele land Gilad van de Ammonietische bezetting te zuiveren, wat de H. Schrift dan niet vermeldt, gezien haar uiterst beknopt en fragmentarisch karakter.

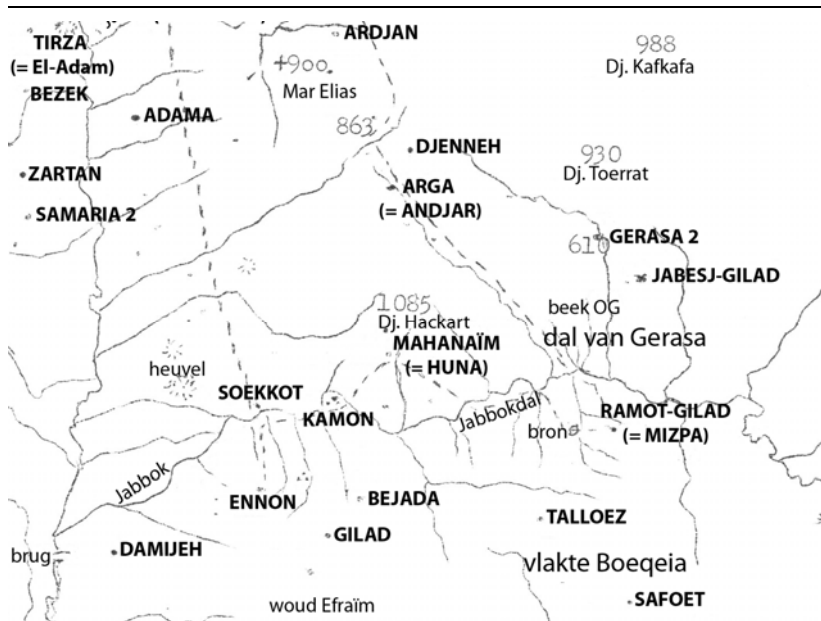
Jefte verwoestte 20 steden, zegt het boek Rechters, 11, 33.

Welnu in deze oorlog zou Azo in Noord-Gilead, volgens K., verwoest zijn geworden.

De stam Gad strekte zich in het westen tot het Meer Gennezaret uit.

Niet ver van dit Meer lag de Gadietische stad Safon en volgens Rech. 12, 1 trokken de Efraïmieten naar Safon om bij Jefte hun beklag te doen dat Hij hen niet opgeroepen had om mee te strijden tegen de Ammonieten en te delen in zijn roem. Maar Jefte wist hen zowel met de tong als met het zwaard van antwoord te dienen (Rech. 12).

Wij hebben deze moeilijkheid hier uit de weg trachten te ruimen, omdat een soortgelijke opwerping nog zou gemaakt kunnen worden in nog 2 gevallen, b.v. aanstonds tegen K.'s mededelingen over Gideon (zie nr. 707 – Nota van Brentano).

Men herinnere zich hier ook wat K. zegde over de veranderingen die het boek Job in de loop van de tijd ondergaan heeft, (nr. 667).

Straks zullen wij bijgevolg over het geval van Gideon zonder weerlegging van de moeilijkheid heenstappen, gezien de noodzaak tot beknoptheid.

Arga. –

Straks wordt Arga genoemd. Deze naam vindt men nog in de vorm van Ardjan, wat wel dezelfde naam is, maar het ligt wel te ver in het noorden.

Meer zuidelijk vinden we een naam, waar al dezelfde letters in staan, nl. Andjar.

Daar K. vaak naar de juiste spelling der eigennamen moest tasten, mogen wij veronderstellen dat zij de laatste naam bedoeld zal hebben, daar de 1^e naam heel moeilijk, de 2^e heel goed met haar afstandsopgaven overeen te brengen is.

Daarom vindt men op onze grote kaart 1 twee Arga's, doch met een vraagteken, terwijl we op de nieuwe (hierboven), alleen de zuidelijke plaats als het Arga van K. behouden hebben.

Jeftias echter was bij het vernemen van haar lot niet zo treurig; ze bleef stil, keerde op voorbeeldige wijze in zichzelf (Recht. 11, 35-38) en vroeg om twee maanden respijt vóór haar offerdood om met haar speelmaten in de eenzaamheid te gaan en daar haar dood als maagd te bewenen. Wel een treurige dood, daar haar vader geen nakomelingen in Israël zou hebben. Ook wilde zij zich met boetedoening op haar offerdood bereiden.

Vóór haar vertrek naar de woestijn met haar vriendinnen, die ook levensmiddelen meenamen, in zover haar vastenregiem er vereiste, sprak haar vader een laatste maal met haar; hiermee begon enigszins reeds de voltrekking van het offer, want in deze omstandigheid legde hij haar de hand op het hoofd, zoals men dit met de slachtoffers doet en sprak deze eenvoudige woorden: “Ga heen; je zal geen man hebben.”

En zij antwoordde: “Neen! ik zal geen man hebben!”

En hij sprak niet meer met haar.

Hierop trok zij met meerdere jonkvrouwen door het dal van Ramot (d.i. het Jabbokdal) het tegenoverliggende gebergte in (en wel heel ver, zoals het uit een latere passage zal blijken) en leefde daar twee maanden in tenten, gehuld in boeteklederen, biddend en vastend (Recht. 11, 38-39a). De meisjes van Ramot hielden haar om de beurt gezelschap; zij beweede hoofdzakelijk haar ijdelheid en roemzucht.

Ik heb gezien dat vóór haar dood (terwijl ze zich op deze voorbereidde), haar geval aan een raad en rechtbank onderworpen werd, om uit te maken of zij van die geloftedood ontslagen kon worden, maar dit hielden de raadsleden voor onbillijk, omdat haar vader zijn belofte met een heilige eed had bezegeld, en zij dus een slachtoffer was dat onmogelijk kon worden vrijgesproken; ik zag ook dat zijzelf de vervulling begeerde en zeer wijs en zielroerend sprak (Recht. 11, 36).

693.

Haar werkelijke dood. –

Ik heb ook haar offerdood gezien (Recht. 11, 39), en ik herinner me nog iets daarvan; hij geschiedde met groot rouwvertoon; haar speelvriendinnen zongen klaagliederen rondom haar; ze zat op dezelfde plaats, waar zij op het feest voorgesteld werd. Ook hier werd andermaal een raad gehouden of zij nog bevrijd kon worden, maar zij trad nogmaals naar voren en zij vroeg om de dood, gelijk dit ook in het toneelspel op het feest getoond werd; ze was in sneeuwwit gewaad gekleed, van de borst tot de voeten gans omhuld, doch van het hoofd tot op de borst alleen met een dunne, doorzichtige, witte stoffe omsluierd, zodat men er haar aangezicht, haar schouders en hals door schijnen zag. (Bijgevolg gekleed ongeveer zoals hieronder.)

Zij trad zelf vóór het altaar; haar vader verliet de offerplaats zonder afscheid van haar te nemen; ze dronk uit een schaal, ik weet niet welke rode drank, ik geloof om bewusteloos te worden.

Één van Jefte's soldaten moest haar doden; men verbond hem de ogen; waarom? dit weet ik niet. Misschien uit eerbied om niets ongedekt van haar te zien of om niet door ontsteltenis in de war te geraken, of ten teken dat hij niet haar moordenaar was, dat hij het niet had gezien, toen hij haar doodstak. Nadat zij de rode drank genomen had, werd zij als onmachtig, bewusteloos. Dan vatte de beul haar aan; ze werd in zijn linkerarm gelegd; hij zette een scherp, kort ijzer op de zijde van haar hals en stak haar de keel af. Twee van haar gezellinnen die als haar bruidsmeisjes waren, ook in het wit gekleed, vingden haar bloed in een schaal op en goten het op het altaar.

694.

Daarna werd zij door de jonkvrouwen ingewikkeld en in de lengte op het altaar gelegd; zijn bovenvlak was een rooster; het vuur werd er onder aangestoken en toen haar gewaden verkoold en alles er als een zwarte massa uitzag, maar zij toch nog geenszins opgebrand was, namen mannen het lijk samen met de altaarrooster op, hieven die op de rand van het graf dat daarnaast was, hielden de rooster schuin boven dat graf en lieten de stoffelijke overblijfselen er in neerglijden. Hierna werd het graf gesloten en dit graf was het, dat nog bestond ten tijde van Jezus.

De speelvriendinnen van Jeftias en vele aanwezigen kleurden hun sluiers en doeken in haar bloed. Ook van de asse van het offervuur werd een deel verzameld. Eer zij in haar offergewaad vooruittrad, werd zij door haar gezellinnen onder een tent gebaad, opgetooid en naar buiten geleid.

Na haar dood liet Jefte ter gedachtenis aan haar en aan zijn zegepraal een mooi gedenkteken in Ramot oprichten en een kleine tempel er boven bouwen, en bepaalde dat jaarlijks, op de verjaardag van het offer, een gedenkfeest gevierd zou worden, om door deze herinnering aan zijn noodlottige belofte alle vermetelen tegen roekeloze beloften te waarschuwen (Recht. 11, 39b-40).

695.

De moeder van Jefte was een heidin die Jodin geworden was; zijn vrouw was de dochter van een man, die de buitenechtelijke zoon was van heidense en joodse ouders.

Gedurende zijn ballingschap was zijn dochter niet met hem in het land Tob geweest, maar ze was al die tijd te Ramot gebleven, waar ondertussen haar moeder gestorven was. Na door zijn landgenoten uit Tob teruggeroepen te zijn, was Jefte nog niet in zijn geboortestad geweest (Recht. 11, 11). In het kamp vóór Mizpa hadden de onderhandelingen plaats gehad en onmiddellijk na het akkoord had hij volk verzameld.

Hij had zijn huis en zijn dochter nog niet gezien. **Bij het uitspreken van zijn belofte dacht hij niet aan haar, maar aan de andere huisgenoten die hem miskend en verdreven hadden, en daarom strafte hem God.**

Nog 4 dagen duurde het feest voort, dat door Jezus hier bijgewoond werd (Recht. 11, 40).

Jezus gaat tot de heidenen.

696.

12 september. –

Heden zeer vroeg zag ik Jezus met zijn leerlingen naar de heidense wijk van Ramot gaan; zij ontvingen Hem daar met groot eerbetoon aan de ingang van hun straat. Niet ver van hun tempel bezocht Hij hun leerplaats en daar werden verscheidene zieken en grijsaards tot Hem gebracht en *Hij genas hen*.

Zij die Hem ontboden hadden, schenen geleerden, priesters en wijsgeren te zijn; zij wisten ook iets af van de reis der H. Driekoningen, en dat de geboorte van de Koning der Joden hun in de sterren geopenbaard was, want zij waren bijna van hetzelfde geloof, onderzochten en vereerden ook de sterren. Ook stond niet

ver van hier op een heuvel een soortgelijke observatiepost, gelijk ik er een in het land van de H. Driekoningen gezien had, waarop zij de sterren waarnamen; zij hadden lang naar grondiger onderricht getracht en nu ontvingen zij het van Jezus zelf.

Hij sprak hun zelfs zeer diepzinnig over de H. Drie-eenheid en onder zijn woorden troffen mij vooral deze: "Drie zijn er die getuigenis geven: het water, het bloed en de Geest en deze drie zijn tezamen één." (I Joa. 5, 6-8).

Hij sprak ook:

- *over de zondeval van de eerste mensen,*
- *over de beloofde Verlosser en veel over de leiding van het mensdom (door de Voorzienigheid),*
- *over de zondvloed,*
- *de tocht door de Rode Zee en de Jordaan, waaraan Hij zijn leer over de doop vastknoopte.*

Voorts zei Hij hun dat de Joden het Beloofde Land niet geheel ingenomen hadden en dat vele heidenen hun invasie tot op heden overleefd hadden, maar dat HIJ nu dátgene, wat zij overgelaten hadden, bij zijn Rijk kwam inlijven, evenwel niet met het zwaard, doch met het wapen der liefde en der genade.

697.

Door zijn rede ontroerde Jezus er velen in het diepste van hun ziel en *Hij zond ze naar Ennon ten doop. Doch aan 7 ouden van dagen, die niet zover konden gaan, liet Hij twee leerlingen de doop toedienen.* Er werd een bekken gebracht en vóór hen geplaatst en de dopelingen zelf traden in een badvijver of waterbak er naast, zodat zij tot aan de knieën in het water stonden. Boven het waterbekken werd een balie aangebracht en zij leunden daarop. Twee leerlingen legden de dopelingen de handen op de schouders en Mattias (= Eliakim,

de oudste der drie zonen van Maria Heli, oudste zuster der H. Maagd, neef of kozijn bijgevolg van Jezus), de Joannes-leerling, goot hun, één voor één, uit een schaal, waaraan een steel was, het water over het hoofd. *Jezus zei de leerlingen de doopformule voor, die zij bij de doop moesten gebruiken, doch ik kan deze niet meer herhalen.* De mensen waren allemaal netjes in het wit gekleed.

Jezus onderrichtte het volk nog in het algemeen over de kuisheid en het huwelijk; in het bijzonder vermaande Hij de vrouwen tot gehoorzaamheid, ootmoedigheid en zorgvuldigheid in de opvoeding van de kinderen. De mensen waren van goede wil en zij deden Hem bij zijn heengaan met grote liefde uitgeleide.

Nadat Jezus omstreeks 9 uur in de Jodenstad was teruggekeerd, genas Hij nog zieken vóór de synagoge; de levieten hadden zijn bezoek bij de heidenen met wrevel aangezien, doch dit belette Hem niet ook nog in de synagoge, waar het Jeftefeest heden nog voort gevierd werd, *te leren over de roeping van de heidenen tot zijn Rijk. Hij verklaarde dat velen van hen daar zouden zetelen vóór de kinderen van Israël* (cfr. Mt. 8, 11-12).

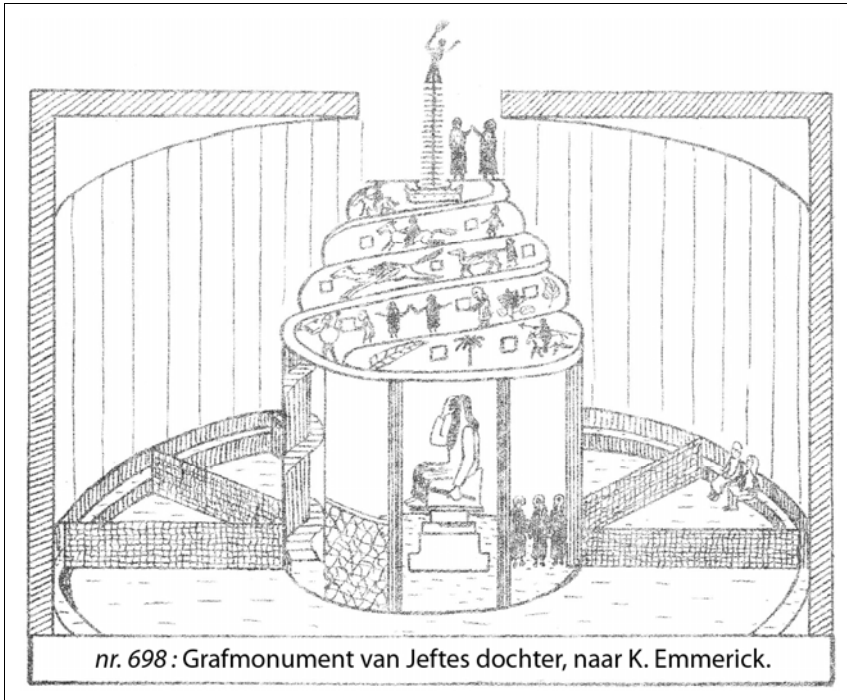
Ook zei Hij opnieuw gekomen te zijn om de heidenen, die de Israëlieten niet overmeesterd hadden, door zijn genade, lering, doop en waarheid bij het Beloofde Land in te lijven en met het godsvolk te verenigen, enz. Hij sprak ook verder over de zegepraal, de belofte en hele geschiedenis van Jefte.

Gedenkmonument voor Jefte's dochter.

698.

Terwijl *Jesus in de synagoge leerde*, vierden de jonge dochters hun feest bij het gedenkteken dat Jefte voor zijn dochter had opgericht, en dat men later vernieuwd en rijkelijk versierd had, dank zij de vele bijdragen, die door de jonge dochters telken jare van hun sieraden op het gedenkfeest geofferd werden.

Dit gedenkteken staat in een ronde tempel, waarvan het dak een opening heeft. In het midden van die tempel staat een kleiner, rond tempeltje, bestaande uit open zuilen die een soort koepel dragen. (De tekening vergemakkelijkt deze beschrijving.)

Naar de koepel leidt een trap die in één van de zuilen verborgen is. Om de koepel slingert zich een opstijgende wenteltrap tussen (of langs) tafereelen, die de zegepraal van Jefte in figuren ter grootte van een kind, voorstellen. Dit beeldwerk is van dunne, blinkende materie als van metaalplaten. De koepel heeft openingen, zodat de figuren in het tempeltje schijnen neer te zien. Boven gekomen staat men op een ronde metalen plaat en in het midden hiervan verheft zich een stang met sporten door de opening van het tempeldak heen, waarboven ze uitsteekt. Als men op deze stang door de dakopening tot buiten klimt, kan men de stad en het hele gewest tot ver in het rond overzien. De plaat, waarop men dan stond, was rondom de stang zo breed dat twee dochters er op, hand aan hand, terwijl de ene zich aan de stang vasthield, in een cirkel er om heen konden gaan.

In het midden van dit tempeltje bevond zich op een voetstuk de figuur van Jefte's dochter in zittende houding. Het beeld was van wit marmer; de stoel waarop de figuur zat, was eveneens van marmer en de figuur was zo gezeten, gelijk Jeftias vóór haar slachtoffering gezeten was. Haar hoofd reikte tot in de eerste winding of kronkel van de slakvormige koepel. Rondom deze figuur was zoveel ruimte, dat wel drie mensen naast elkander er konden rondgaan.

699.

De zuilen van het tempeltje waren met mooi traliwerk verbonden; het buitenste was van bontgaderde steen van verschillende kleuren. De slingerang om de koepel werd met elke winding of omloop witter. In de tempel rondom dit gedenkstuk vierden de jonge dochters heden het feest van Jeftias, wier standbeeld met de ene hand een doek tegen de ogen hield, als weende zij, en in de andere die neerhing, iets als een afgebroken tak of bloem hield (zinnebeeld van een gebroken, afgesneden leven).

Ook heden was de feestviering bij de jonge dochters zeer goed geregeld. Nu spanden zij voorhangsels van de rondmuur des

tempels naar het gedenkteken en ze zaten dan in verscheidene kleine groepen rondom het beeld in de door afsluiting bekomen ruimten. Elke groep zag het beeld in het midden vóór zich, maar was van de overige groepen afgezonderd en gaf zich over aan stil gebed, aan gezocht en rouwpleging. Dan weer wisselden zij dit af, nu eens met koorgezang (gezamenlijk), dan weer met beurtzangen. Een andermaal traden zij weer twee en twee in het binnenste van het gedenkmunument tot het beeld, strooiden er bloemen rond, tooiden het met kransen en bezongen in troostliederen de vergankelijkheid van het aardse leven. Ik herinner me nog deze uitdrukking: “Heden ik, morgen gij!”

Vervolgens prezen zij haar zielesterkte en berusting en verheerlijkten haar als de prijs van de zege. Dan gingen zij twee en twee in stoet op de wenteltrap naar het dak van het monument en zongen zegeliederden, en enige klommen langs de stang op het dak als om naar de overwinnaar uit te zien en herhaalden dan de roekeloze belofte. Weeklagend daalde de stoet vervolgens weer van het gedenkteken af, betreurde de maagd over haar ongeluk te moeten sterven zonder man, haar op deze manier troostend. En dit alles was **met liederen van dank jegens God en met overdenkingen op Gods rechtvaardigheid gemengd.** Het gebarenspeel in heel de loop van de voorstelling was eveneens zeer aangrijpend; er heerste een evenwichtige afwisseling van vreugd, van droefheid en van godsvrucht.

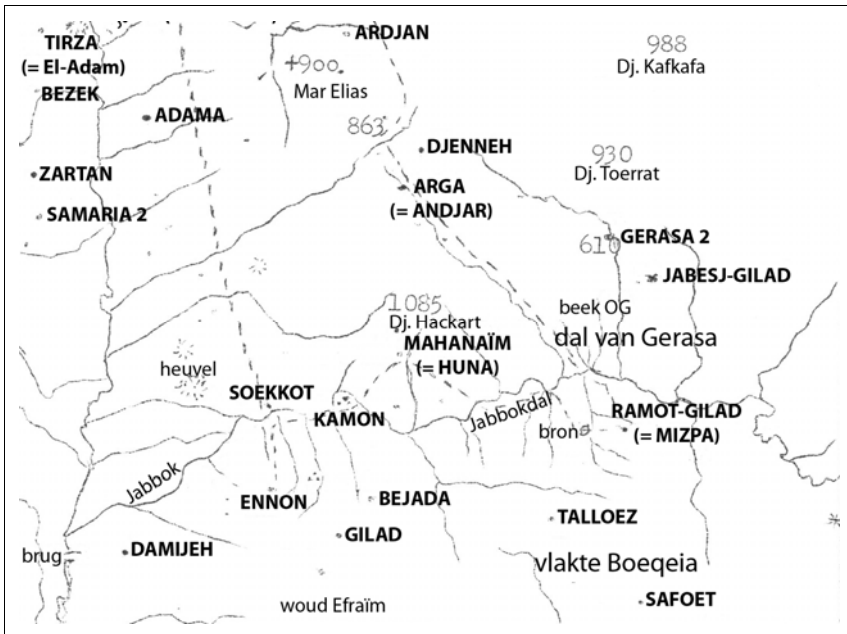
Daarna werd nog een maaltijd in de tempel gehouden. Ik zag de jonge dochters niet aan een tafel zitten, maar in de omkring van de tempel op trapvormige verhogen of banken, met de benen onder zich gekruist, telkens drie boven elkander, met naast zich kleine ronde tafeltjes. (Deze kleinigheden zijn natuurlijk niet op de tekening weergegeven.) Ze hadden allerlei vreemdsoortige gerechten en spijzen in de vorm van beelden. Ik herinner me nog de figuur van een lam in eetbare stoffe (niet van vlees), dat op zijn rug lag en uit zijn lijf aten zij groenten en andere spijzen.

Jezus naar en te Arga.

700.

Nog 12 september. –

Jezus ging heden, na eerst nog een maaltijd bij de levieten genomen te hebben, met zeven leerlingen en enige mensen uit Ramot, noordwaarts over de Jabbok, en dan, het gebergte bestijgend, een drietal uren naar het westen (noordwesten) in het voormalige koninkrijk Basan.

Hij richtte zich naar een stad, die tussen twee toppen van een lange berg lag. Ze heet Arga en behoort tot het district Argob in oostelijk Half-Manasse.

Anderhalf uur of 2 uur ten oosten van Arga, nog bij de oorsprong van de beek Og, ligt de grote (Romeinse) stad Gerasa.

Nog verder, ten zuidoosten van deze stad, ziet men zeer hoog Jabesj-Gilad liggen³³⁸.

Het hoogland hier is steenachtig en in de verte kijkend zou men menen dat er hier geen bomen zijn (omdat ze in diepten staan), maar op vele plaatsen is het land met klein, groen geboste of bosschage bedekt.

Hier begint het koninkrijk Basan en Arga (dus het zuidelijke) is de eerste stad op zijn gebied, maar de stam Half-Manasse verlengt zich nog met een dwarsstrook naar het zuiden.

Nauwelijks een uur ten noorden van de Jabbok zag ik een grensscheiding met palen afgebakend. Het land Basan heeft (hier?) de vorm van een broek.

Een andere landstreek dringt er een eind ver in en splitst het; het heeft aan één zijde een menigte schone steden; het stond ten tijde van Mozes onder koning Og. Dit was een geweldig groot man, misschien wel 8 voet lang (2,40 m) en zeer grof en plomp; hij maakte zich zeer gevreesd; hij ging in het land rond en nam wat hij wilde (cfr Num. 21, 33; Jos. 12, 4; Deut. 3, 1. 11).

Ook de beek in het dal van Gerasa heet Og (zie kaart hiervoor).

Jezus overnachtte met zijn gezellen ongeveer een half uur vóór de stad Arga in een openbare herberg, gelegen aan een handelsbaan die uit het oosten kwam en door Arga liep (zoals nu nog door Andjar); zij hadden spijzen meegebracht. Zodra in de nacht allen

³³⁸ **Gerasa** bij de oorsprong van de beek Og. –

De beek of wadi ed-Deir begint bij Arga, 12 km ten noordwesten van Gerasa, maar als rivier ontspringt ze pas te Gerasa zelf.

- In haar eerste gedeelte heet ze thans wadi ed-Deir, kloosterdal,
- in haar tweede gedeelte vanaf Gerasa heet ze wadi Djeras (= Gerasa).

In het noordelijk gedeelte van deze stad, aan de zuidzijde van de noordelijke stadsmuur ontspringt de overvloedige bron Kerawan, de mooiste van het hele gewest en deze is het die van de beek een echte rivier maakt.

Deze bron blijft stromen, ook wanneer de beek opgedroogd is, en daarom is K. in haar recht, wanneer ze Gerasa bij de oorsprong van de beek of rivier Og legt.

sliepen, *stond Jezus op en ging eenzaam in het landschap bidden.*

701.

Arga is een grote, zeer bevolkte en nette stad; ze heeft, gelijk de meeste half-heidense steden hier in dit land, rechte en tamelijk brede straten en is in de vorm van een ster gebouwd. De mensen volgen hier een gans andere levenswijze dan in Judea en Galilea, met veel primitiever en betere zeden. Hier verblijven levieten die uit Jeruzalem en andere steden afgevaardigd zijn, om het godsdienstig leven te verzorgen, de synagoge-diensten waar te nemen en onderricht te geven; ze worden van tijd tot tijd afgelost. Indien het volk er niet tevreden over is, mogen zij klachten tegen hen indienen en dan krijgen zij andere.

Hier worden ook geen bedorven mensen geduld; er bestaat een strafplaats, waarheen men ze overbrengt. De inwoners hebben geen eigen huishoudingen, ik wil zeggen dat ze hun spijzen niet thuis bereiden; zij gaan eten of hun spijzen halen in gaarkeukens, waar alles gekookt wordt en verkrijgbaar is. (Het warm klimaat maakt vuur in de huizen overbodig en bovendien is de brandstof schaars en duur).

Men slaapt hier op de daken der huizen onder tenten. Hier zijn ook grote ververijen en wel zeer kunstig ingericht. Bijzonder mooi is het hier gefabriceerde purper; het vervaardigen en borduren van grote tapijten is hier nog veel kunstiger en wordt nog drukker beoefend dan te Ramot.

702.

Tussen de stad en stadsmuren door lopen zeer lange tentgebouwen, waar talrijke vrouwen aan uitgespannen lange tapijtbanen te arbeiden zitten. Wegens deze nijverheid heerst hier van oudsher de grootste zindelijkheid.

Hier in het gewest wint men in grote hoeveelheid prima olijfolie; de olijfbomen staan in lange rijen zorgvuldig tegen spalieren

uitgespreid. Ook zijn hier in de dalen, afwaarts naar de Jordaan, voortreffelijke veeweiden en grazen er vele kamelen³³⁹.

Hier in het gewest groeit ook een kostbare houtsoort, die ook gediend heeft bij het vervaardigen van de Verbondsark en de toonbrodentafel; de boom is even dik als ik om het lijf en heeft een bevallige gladde schors; zijn takken hangen omneer, gelijk die van een treurwilg; de bladeren hebben ongeveer de vorm van perenboombladeren, maar zijn veel groter; op hun ene kant zijn ze groen en op hun andere grijs, als bedauwd. De boom draagt grote bessen, gelijk hagenbotten, doch groter; het hout is buitengewoon taai en hard en laat zich zeer fijn, ja, zo fijn als bast, uit elkaar splijten, zagen of klieven; daarna wordt het gebleekt en gedroogd, waarna het zeer vast is en altijd schoon blijft. Deze boom heeft een zeer fijn merg, niet dikker dan de zaag, waarmee hij in tweeën wordt gescheiden, zodat van dit merg niets meer te merken overblijft, tenzij een roodgetinte ader in de plank die van het middeldeel van de boom afkomstig is. Ook verwerken zij dat hout hier tot tafeltjes en wenden zij het aan bij allerlei inlegwerk.

Ze hebben hier ook zeer grote koeien en schapen en een zeer bloeiende handel in mirre en andere specerijen, hoewel deze voortbrengselen hier niet gewonnen, maar door de karavanen aangebracht worden; deze blijven hier vaak wekenlang liggen om met hun waren ruilhandel te drijven. Deze specerijen pressen zij in pakken en bereiden ze, gelijk ze bij de Joden gebruikt worden bij het balsemen³⁴⁰.

³³⁹ Olijfbomen: minder op de vlakke hoogten dan in de dalen, zoals K. zegde.

Goede weiden zijn karakteristiek voor Gilad. Daarom vroegen de stammen Ruben, Gad en Manasse dit land omdat ze rijk waren aan kudden (Numeri, 32, 1-5).

³⁴⁰ Handel in mirre. – De Patriarch Jozef werd verkocht aan specerijhandelaars uit Gilad. De exegeten verklaren eenparig, zoals K. het hier zegt, dat Gilad die artikelen niet voortbracht, doch slechts een doorvoerland of stapelplaats van die producten was, bijgevolg die artikelen aankocht van karavanen en ze verder vervoerde.

13 september. –

Deze morgen ging Jezus met de leerlingen naar de stad; onderweg ging Hij bij een bron (of vijver) zitten (fasc. 16, nr. 655, voetnoot 305); de levieten en aanzienlijksten uit de stad, die door de vooruitgezonden leerlingen op de hoogte gebracht waren van Jezus' komst, kwamen Hem hier zeer eerbiedig tegemoet en leidden Hem in een tent, wasten Hem de voeten en boden Hem een ontbijt aan.

In de stad gekomen ging Hij recht naar de synagoge, voerde er het woord en genas vele zieken, die daar verzameld waren; onder hen bevond zich menig teringlijder. Ook in verscheidene huizen bezocht Hij zieken. Om 3 uur was er een maaltijd, Hij at met de levieten en anderen in een openbaar huis; de gerechten werden uit het spijzenhuis aangebracht.

's Avonds met het begin van de sabbat, leraarde Jezus in de synagoge; ik vertel later wat Hij leerde.

's Morgens sprak Hij lang over Mozes in de woestijn op de berg Sinai of Horeb, en over de vervaardiging van de Verbondsark, van de toonbrodentafel en andere tempelmeubelen, want de inwoners van hier hadden offeranden daartoe gegeven (Ex. 25, 1-10; 36, 1-7) en Hij zei dat die offergaven een voorafbeelding waren. Hij vermaande hen om nu in de tijd van de vervulling ook hun harten en zielen door berouw, boete en bekering ten offer te brengen.

Hij bracht die vroegertijdse offeranden met hun tegenwoordige toestand in verband, maar ik weet niet meer juist hoe Hij ze er op toepaste.

Terwijl Jezus sprak zag ik zeer nauwkeurig en omstandig dat, ten tijde van de uittocht uit Egypte, de schoonvader van Mozes

Raguel en zijn zwager Jetro, alsook Sippora, de vrouw van Mozes met haar twee zonen en een dochter (Ex. 2, 15-22) in Arga woonden. Ik zag dat Jetro en Mozes' vrouw en kinderen tot hem naar de berg Horeb reisden, hoe Mozes hen vreugdevol ontving en hun vertelde onder welke omstandigheden God hen uit Egypte geholpen had en hoe ook Jetro een offerande aan de Heer opdroeg. Ook zag ik hoe Mozes in eigen persoon over alle Israëlieten rechtsprak en hoe Jetro hem aanraadde ondergeschikte rechters aan te stellen. Dan trok de laatste weer huiswaarts, terwijl Sippora met de kinderen bij Mozes bleef (zie Ex. geheel 18).

704.

Ik zag dat Jetro alle wonderen die hij gezien had, te Arga vertelde, en dat daar vele mensen een grote verering voor de God der Israëlieten opvatten en dat Jetro er geschenken en offeranden op kamelen heenzond; vele inwoners van Arga hadden er toe bijgedragen; ze bestonden uit fijne olie, die later in de tabernakel brandde; uit fijn, lang kamelenhaar, tot het spinnen en weven van dekkleden, en uit een zeer schoon hout, 'Setim' genaamd, waarvan de draagbomen van de Ark en ook de toonbrodentafel gemaakt zouden worden.

Ik meen dat zij ook een soort van meel zonden voor het bakken van de toonbroden; het was het merg van een rietachtige plant, waarmee ik eens Maria, vrij vroeg na Jezus' geboorte, een zeker moes voor haar Kindje heb zien bereiden. (fasc. 5, nr. 126, voetnoot 283).

's Avonds met het begin van de sabbat leerde Jezus in de synagoge uit Jesaja en V Mozes, hoofdstukken 21 tot 26.

Deuteronomium 21 (zie hiervoor nr. 676)

Deuteronomium 22
Weggeraakt goed

1. Als gij ziet, dat het rund of een stuk kleinvee van uw broeder verdwaald is, zult gij u aan de zorg daarvoor niet onttrekken; gij zult het zeker aan uw broeder terugbrengen.
2. En indien uw broeder niet in uw nabijheid woont en gij hem niet kent, dan zult gij het in uw huis opnemen en het zal bij u blijven, totdat uw broeder het zoekt; dan zult gij het hem teruggeven.

3. Zo zult gij ook doen met zijn ezels, zo zult gij ook doen met zijn kleden, zo zult gij doen met elk verloren voorwerp van uw broeder, dat hij verloren heeft en gij gevonden hebt; gij moogt u daaraan niet onttrekken.
4. Als gij de ezels of het rund van uw broeder op de weg ziet neervallen, zult gij u aan de zorg daarvoor niet onttrekken; gij zult ze voorzeker met hem weer ophelpen.

Verschillende voorschriften

5. Een vrouw zal geen mansklederen dragen en een man geen vrouwenkleed aantrekken, want ieder die deze dingen doet, is de HERE, uw God, een gruwel.
6. Wanneer gij onderweg een vogelnest aantreft in een of andere boom of op de grond, met jongen of eieren – en de moeder zit op de jongen of de eieren – dan zult gij met de jongen niet ook de moeder wegnemen;
7. de moeder zult gij in elk geval laten wegvliegen, maar de jongen moogt gij meenemen; opdat het u wèl ga en gij lang leeft.
8. Wanneer gij een nieuw huis bouwt, dan zult gij aan uw dak een borstwering maken, opdat gij geen bloedschuld over uw huis brengt, als er iemand af valt.
9. Gij zult uw wijngaard niet met tweeërlei zaad bezaaien, opdat niet de gehele oogst van het zaad dat gij gezaaid hebt, en de opbrengst van de wijngaard aan het heiligdom vervalt.
10. Gij zult niet ploegen met een rund en een ezels tezamen.
11. Gij zult u niet kleden met een kleed van tweeërlei stof, wol en linnen tezamen.
12. Gij zult u gedraaide snoeren maken aan de vier hoeken van het kleed, waarmee gij u bedekt.

Huwelijkswetten

13. Wanneer een man een vrouw huwt en na de echtelijke gemeenschap een afkeer van haar krijgt,
14. haar in opspraak brengt en haar een slechte naam bezorgt door te zeggen: Deze vrouw heb ik gehuwd, maar bij de echtelijke gemeenschap bevond ik, dat zij geen maagd was –
15. dan zullen de vader en de moeder van het meisje de bewijzen van de maagdelijkheid van het meisje nemen en tot de oudsten van de stad, naar de poort, brengen.
16. En de vader van het meisje zal tot de oudsten zeggen: Ik heb mijn dochter aan deze man tot vrouw gegeven, maar hij heeft een afkeer van haar gekregen,
17. en zie, hij brengt haar in opspraak door te zeggen: ik heb bevonden, dat uw dochter geen maagd was; maar dit zijn de bewijzen van de maagdelijkheid van mijn dochter. Daarbij zullen zij het kleed vóór de oudsten der stad uitspreiden.
18. Dan zullen de oudsten van die stad de man nemen, hem tuchtigen,
19. hem een boete van honderd zilverlingen opleggen en die aan de vader van het meisje geven – omdat hij een slechte naam aan een Israëlitische maagd bezorgd heeft; en zij zal hem tot vrouw zijn: hij zal haar niet mogen wegzenden, zolang hij leeft.
20. Maar indien deze beschuldiging waar is en de maagdelijkheid bij het meisje niet gevonden is,
21. dan zal men het meisje voor de ingang van het huis van haar vader brengen, en de mannen van haar stad zullen haar stenigen, zodat zij sterft – omdat zij een schanddaad in Israël gepleegd heeft door in het huis van haar vader ontucht te bedrijven. Zo zult gij het kwaad uit uw midden wegdoen.
22. Wanneer een man betrapt wordt, terwijl hij gemeenschap heeft met een vrouw, die gehuwd is, dan zullen zij beiden sterven: de man, die met de vrouw gemeenschap gehad heeft, en ook de vrouw. Zo zult gij het kwaad uit Israël wegdoen.
23. Wanneer een man een meisje, dat nog maagd is en dat met iemand ondertrouwd is, in de stad ontmoet en gemeenschap met haar heeft,
24. dan zult gij hen beiden naar de poort van die stad brengen en hen stenigen, zodat zij sterven: het meisje, omdat zij in de stad niet om hulp geroepen heeft, en de man, omdat hij de vrouw van zijn naaste onteerd heeft. Zo zult gij het kwaad uit uw midden wegdoen.

25. Maar als de man het ondertrouwde meisje in het veld ontmoet, haar vastgrijpt en gemeenschap met haar heeft, dan zal alleen de man sterven, die gemeenschap met haar gehad heeft;
26. het meisje echter zult gij niets doen, aan het meisje kleeft geen zonde, waarop de doodstraf staat, want dit geval is hetzelfde als wanneer iemand zich tegen zijn naaste keert en hem om het leven brengt.
27. Want hij heeft haar in het veld ontmoet; het ondertrouwde meisje heeft om hulp geroepen, maar er was niemand, die haar te hulp kwam.
28. Wanneer een man een meisje ontmoet, dat nog maagd is en niet ondertrouwd, haar aangrijpt en gemeenschap met haar heeft, en zij worden betrapt –
29. dan zal de man, die bij haar gelegen heeft, aan de vader van het meisje vijftig zilverlingen geven, en zij zal hem tot vrouw zijn, omdat hij haar onteerd heeft; hij zal haar niet mogen wegzenden, zolang hij leeft.
30. Een man zal de vrouw van zijn vader niet nemen noch het dek van zijn vader opslaan.

* * *

Deuteronomium 23

Wie niet in de gemeente des HEREN mogen komen

1. Hij, die door kneuzing ontmand is of wie het mannelijk lid is afgesneden, zal niet in de gemeente des HEREN komen.
2. Een bastaard zal niet in de gemeente des HEREN komen; zelfs zijn tiende geslacht zal niet in de gemeente des HEREN komen.
3. Een Ammoniet of Moabiet zal niet in de gemeente des HEREN komen; zelfs hun tiende geslacht zal nimmer in de gemeente des HEREN komen,
4. omdat zij u bij uw uittocht uit Egypte op de weg niet met brood en water tegemoet gekomen zijn, en omdat zij tegen u Bileam, de zoon van Beor, uit Petor in Mesopotamië, gehuurd hadden om u te vervloeken.
5. Maar de HERE, uw God, heeft naar Bileam niet willen luisteren en de HERE, uw God, heeft de vloek voor u in een zegen veranderd, omdat de HERE, uw God, u liefhad.
6. Gij zult zolang gij leeft nimmer de vrede en het goede voor hen zoeken.
7. De Edomiet zult gij niet verafschuwen, want hij is uw broeder. De Egyptenaar zult gij niet verafschuwen, want gij zijt vreemdeling geweest in zijn land.
8. De Kinderen, die hun in het derde geslacht geboren worden, mogen in de gemeente des HEREN komen.

Reinheid van de legerplaats

9. Wanneer gij als leger tegen uw vijanden uittrekt, dan zult gij u wachten voor al wat kwaad is.
10. Wanneer er onder u een man is, die niet rein is tengevolge van wat hem des nachts is overkomen, dan zal hij buiten de legerplaats gaan, hij zal niet binnen de legerplaats komen.
11. Dan zal hij zich tegen het vallen van de avond met water wassen, en bij zonsondergang mag hij binnen de legerplaats komen.
12. Gij zult buiten de legerplaats een plek hebben om u daarheen naar buiten te begeven;
13. gij zult bij uw uitrusting een schopje hebben en, wanneer gij buiten gaat zitten, daarmee een gat graven en uw uitwerpselen weer bedekken.
14. Want de HERE, uw God, wandelt in uw legerplaats, om u te redden en uw vijanden aan u over te geven; daarom zal uw legerplaats heilig zijn, zodat Hij niets onbehoorlijks bij u ziet en Zich niet van u afwendt.

Barmhartigheid jegens een gevluchte slaaf

15. Gij zult een slaaf, die van zijn meester naar u gevlucht is, niet aan zijn meester uitleveren;
16. bij u, in uw midden, mag hij blijven waar hij verkiest, in een uwer steden, waar het hem goedgevindt; gij zult hem niet hard behandelen.

Tegen gewijde ontucht

17. Er zal onder de dochters van Israël geen aan ontucht gewijde vrouw zijn, en er zal onder de zonen van Israël geen aan ontucht gewijde man zijn.

18. Gij zult geen hoerenloon of hondengeld in het huis van de HERE, uw God, brengen ter vervulling van een of andere gelofte, want deze beide zijn de HERE, uw God, een gruwel.

Geen rente van de volksgenoot

19. Gij zult van uw broeder geen rente nemen noch van geld noch van levensmiddelen noch van iets, dat men tegen rente lenen kan.

20. Van de buitenlander moogt gij rente nemen, maar van uw broeder zult gij geen rente nemen – opdat de HERE, uw God, u zegene in alles wat gij onderneemt in het land, dat gij in bezit gaat nemen.

Over geloften

21. Wanneer gij de HERE, uw God, een gelofte doet, zult gij er niet mee talmen haar in te lossen, want de HERE, uw God, zou ze toch van u eisen en dan zoudt gij u bezondigen.

22. Maar, wanneer gij u onthoudt van het doen van een gelofte, bezondigt gij u niet.

23. Wat over uw lippen gegaan is, moet gij stipt volbrengen; gij hebt immers de HERE, uw God, volkomen vrijwillig een gelofte gedaan, die gij hebt uitgesproken met eigen mond.

Over het plukken van druiven en aren op eens anders grond

24. Wanneer gij in de wijngaard van uw naaste komt, dan moogt gij om u te verzadigen druiven eten, zoveel gij wilt, maar gij moogt ze niet ergens in meenemen.

25. Wanneer gij in het staande koren van uw naaste komt, moogt gij aren plukken met uw hand, maar de sikkel moogt gij in het staande koren van uw naaste niet slaan.

Deuteronomium 24

Over echtscheiding

1. Wanneer iemand een vrouw genomen en gehuwd heeft, dan zal, – als hij haar geen genegenheid toedraagt, omdat hij iets onbehoorlijks aan haar gevonden heeft, en hij een scheidbrief geschreven en haar die overhandigd heeft, waarna hij haar uit zijn huis heeft weggezonden;

2. en als zij dan uit zijn huis vertrokken, haars weegs gegaan en de vrouw van een ander geworden is;

3. en als dan de laatste man een afkeer van haar krijgt, een scheidbrief schrijft, haar die overhandigt en haar uit zijn huis wegzendt; of als de laatste man, die haar tot vrouw genomen heeft, gestorven is –

4. dan zal de eerste echtgenoot, die haar weggezonden heeft, haar niet opnieuw tot vrouw mogen nemen, nadat zij verontreinigd is geworden; want dat is een gruwel voor het aangezicht des HEREN; gij zult geen zonde brengen over het land dat de HERE, uw God, u ten erfdeel geven zal.

5. Wanneer iemand pas een vrouw gehuwd heeft, zal hij in het leger niet uitrukken en men zal hem in geen enkel opzicht bezwaren; gedurende één jaar zal hij vrijgesteld zijn ten behoeve van zijn huis, en de vrouw die hij gehuwd heeft, verheugen.

Bepalingen tot bescherming van de naaste

6. Men zal de handmolen of de bovenste molensteen niet tot pand nemen, want dan neemt men het leven tot pand.

7. Wanneer iemand betrapt wordt, terwijl hij een mens, een van zijn broeders, uit de Israëlieten, rooft, en hem als slaaf behandelt en verkoopt, dan zal die dief sterven. Zo zult gij het kwaad uit uw midden wegdoen.

8. Draag er ten aanzien van de plaag der melaatsheid zorg voor, dat gij zeer stipt alles onderhoudt, waarin de levitische priesters u onderrichten; wat ik hun geboden heb zult gij stipt onderhouden.
9. Gedenk wat de HERE, uw God, aan Mirjam gedaan heeft op uw tocht, toen gij uit Egypte getrokken waart.
10. Wanneer gij van uw naaste enige schuld te vorderen hebt, zult gij zijn huis niet binnengaan om een pand van hem weg te nemen.
11. Gij zult buiten blijven staan, en de man, van wie gij een schuld te vorderen hebt, zal het pand buiten bij u brengen.
12. Indien hij een arm man is, zult gij u niet te ruste leggen in wat hij u als pand gaf;
13. gij zult hem dat pand bij zonsondergang teruggeven, opdat hij zich in zijn eigen mantel te ruste legge en u zegene. Zo zal het u tot gerechtigheid zijn voor de HERE, uw God.
14. Gij zult de arme, behoeftige dagloner niet hard behandelen, hetzij hij behoort tot uw broeders, hetzij tot de vreemdelingen, die zich in uw land, in uw steden zullen bevinden.
15. Op de dag zelf zult gij zijn loon uitbetalen, de zon mag daarover niet ondergaan, omdat hij behoeftig is en er dus naar uitziet – opdat hij niet over u tot de HERE roepe en gij u bezondigt.
16. De vaders zullen niet om hun kinderen ter dood gebracht worden; ook zullen de kinderen niet om hun vaders ter dood gebracht worden; ieder zal om zijn eigen zonde ter dood gebracht worden.

Aansparing tot barmhartigheid

17. Gij zult het recht van vreemdeling en wees niet buigen; ook zult gij het kleed der weduwe niet tot pand nemen.
18. Gij zult gedenken, dat gij in Egypte slaaf geweest zijt, en dat de HERE, uw God, u daaruit bevrijd heeft; daarom gebied ik u dit te doen.
19. Wanneer gij de oogst op uw akker binnenhaalt en een garve op de akker vergeet, dan zult gij niet teruggaan om die weg te halen; voor de vreemdeling, de wees en de weduwe zal die zijn – opdat de HERE, uw God, u zegene in al het werk uwer handen.
20. Wanneer gij uw olijven afslaat, zult gij de takken niet nog eens afzoeken; voor de vreemdeling, de wees en de weduwe zal dit zijn.
21. Wanneer gij de oogst van uw wijngaard inzamelt, zult gij niet nog eens een nalezing houden; voor de vreemdeling, de wees en de weduwe zal dit zijn.
22. Gij zult gedenken, dat gij in het land Egypte slaaf geweest zijt; daarom gebied ik u dit te doen.

* * *

Deuteronomium 25 Geen onnodige wreedheid

1. Wanneer mannen een twist hebben en daarmee voor het gerecht komen, en men wijst vonnis door de onschuldige in het gelijk te stellen en de schuldige te veroordelen,
2. dan zal, indien de schuldige slagen verdiend heeft, de rechter hem doen neerliggen en hem in zijn tegenwoordigheid een aantal slagen doen geven in overeenstemming met zijn schuld.
3. Veertig slagen zal hij hem doen geven, niet meer; opdat niet, wanneer hij hem nog meer slagen zou laten geven, uw broeder in uw ogen verachtelijk zou worden.
4. Gij zult een dorsende os niet muilbanden.

Het zwagerhuwelijk

5. Wanneer broeders tezamen wonen, en één van hen sterft zonder een zoon na te laten, dan zal de vrouw van de gestorvene niet buiten de familie de vrouw van een vreemde man mogen worden; haar zwager zal gemeenschap met haar hebben, haar tot vrouw nemen en zo het zwagerhuwelijk met haar sluiten.
6. En de eerstgeborene, die zij baren zal, zal op naam van de gestorven broeder staan, opdat diens naam uit Israël niet uitgewist worde.

7. Maar indien die man geen lust heeft zijn schoonzuster te nemen, dan zal zijn schoonzuster naar de poort, tot de oudsten, gaan en zeggen: Mijn zwager weigert de naam van zijn broeder in Israël in stand te houden, hij wil het zwagerhuwelijk met mij niet sluiten.
8. Dan zullen de oudsten van zijn stad hem roepen en met hem spreken.
Blijft hij daarbij en zegt hij: Ik heb geen lust haar te nemen –
9. dan zal zijn schoonzuster voor de ogen der oudsten bij hem gaan staan, hem zijn schoen van de voet trekken, hem in het gelaat spuwen en aldus betuigen: Zo zal men de man doen, die het huis van zijn broeder niet bouwt.
10. En onder Israël zal zijn naam luiden: Het huis van de ontschoeide.

Tegen schaamteloosheid

11. Wanneer mannen met elkander vechten en de vrouw van de een komt tussenbeide om haar man te bevrijden uit handen van degene die hem slaat, en zij steekt haar hand uit en grijpt hem bij zijn schaamdelen,
12. dan zult gij haar hand afkappen; gij zult haar niet ontzien.

Zuivere maat en gewicht

13. Gij zult in uw buidel geen tweërlei gewicht hebben, een groot en een klein.
14. Gij zult in uw huis geen tweërlei efa hebben, een grote en een kleine.
15. Gij zult een vol en zuiver gewicht hebben; gij zult een volle en zuivere efa hebben, opdat gij lang leeft in het land, dat de HERE, uw God, u geven zal.
16. Want ieder die deze dingen doet, ieder die onrecht doet, is de HERE, uw God, een gruwel.

Amalek moet uitgeroeid worden

17. Gedenk wat Amalek u gedaan heeft op uw tocht, toen gij uit Egypte getrokken waart:
18. hoe hij u onderweg tegenkwam en al de zwakken in uw achterhoede afsneed, terwijl gij vermoeid en uitgeput waart, en hoe hij God niet vreesde.
19. Als dan de HERE, uw God, u rust gegeven heeft van al de vijanden rondom u in het land, dat de HERE, uw God, u ten erfdeel geven zal om het te bezitten, dan zult gij de herinnering aan Amalek onder de hemel uitwissen; vergeet het niet.

Deuteronomium 26

De aanbidding van de eerstelingen

1. Wanneer gij komt in het land, dat de HERE, uw God, u ten erfdeel geven zal en gij het in bezit neemt en daarin woont,
2. dan zult gij van de eerstelingen van alle vruchten van de bodem, die gij zult inzamelen van het land, dat de HERE, uw God, u geven zal, nemen, en in een mand doen en naar de plaats gaan, die de HERE, uw God, verkiezen zal om daar zijn naam te doen wonen.
3. En gekomen bij de priester, die er dan wezen zal, zult gij tot hem zeggen: Ik verklaar heden voor de HERE, uw God, dat ik gekomen ben in het land, waarvan de HERE aan onze vaders gezworen heeft, dat Hij het ons zou geven.
4. Dan zal de priester de mand van u aannemen en die voor het altaar van de HERE, uw God, zetten.
5. Daarna zult gij voor het aangezicht van de HERE, uw God, betuigen: Een zwervende Arameeër was mijn vader; hij trok met weinige mannen naar Egypte en verbleef daar als vreemdeling, maar werd er tot een groot, machtig en talrijk volk.
6. Toen de Egyptenaren ons mishandelden en verdrukten en ons harde slavenarbeid oplegden, 7. riepen wij tot de HERE, de God van onze vaders, en de HERE hoorde onze stem en zag onze ellende, moeite en verdrukking.
8. Toen leidde ons de HERE uit Egypte met een sterke hand, een uitgestrekte arm en grote verschrikking, door tekenen en wonderen;
9. Hij bracht ons naar deze plaats en gaf ons dit land, een land, vloeiende van melk en honig.

10. En nu, zie, ik breng de eerstelingen van de vrucht van het land, dat Gij, HERE mij gegeven hebt. Gij zult ze neerzetten voor het aangezicht van de HERE, uw God; gij zult u voor het aangezicht van de HERE, uw God, neerbuigen,

11. en gij zult u verheugen over al het goede dat de HERE, uw God, u en uw huis gegeven heeft: gij, de Leviet en de vreemdeling, die in uw midden is.

De tienden

12. Wanneer gij in het derde jaar, het jaar der tienden, gereed gekomen zult zijn met het afzonderen van alle tienden uit uw opbrengst, dan zult gij ze geven aan de Leviet, de vreemdeling, de wees en de weduwe, opdat zij eten en zich verzadigen in uw steden.

13. En gij zult voor het aangezicht van de HERE, uw God, zeggen: Ik heb het heilige uit het huis weggedaan; ook heb ik dat gegeven aan de Leviet, de vreemdeling, de wees en de weduwe, geheel overeenkomstig het gebod, dat Gij mij gegeven hebt. Ik heb geen uwer geboden overtreden of vergeten;

14. in mijn rouw heb ik daarvan niet gegeten, noch daarvan iets weggedaan, terwijl ik onrein was, noch iets daarvan aan een dode gegeven; ik heb geluisterd naar de stem van de HERE, mijn God, ik heb gedaan naar alles wat Gij ons geboden hebt.

15. Zie neder uit uw heilige woning, uit de hemel, en zegen uw volk Israël en het land, dat Gij ons gegeven hebt – zoals Gij onze vaders onder ede beloofd hebt – een land, vloeiende van melk en honig.

Slotwoord

16. Heden beveelt u de HERE, uw God, deze inzettingen en verordeningen na te komen; onderhoud ze dan naarstig met geheel uw hart en geheel uw ziel.

17. Gij hebt heden van de HERE het woord aanvaard, dat Hij u tot een God zal zijn, en dat gij in zijn wegen wandelen moet, zijn inzettingen, geboden en verordeningen onderhouden en naar zijn stem luisteren.

18. En de HERE heeft heden van u het woord aanvaard, dat gij zijn eigen volk zult zijn, zoals Hij u gezegd heeft, en dat gij al zijn geboden zult onderhouden –

19. dan zal Hij u verheffen tot een lof, een naam en een sieraad, boven alle volken die Hij geschapen heeft en dan zult gij een volk zijn, geheiligd aan de HERE, uw God, zoals Hij gezegd heeft.

Uit: NBG-vertaling 1951

's Morgens had Hij ook reeds over Balak en de profeet Bilam geleerd (Num. Hoofdstuk 22-23-24).

Numeri 22

1. Toen braken de Israëlieten op en legerden zich in de velden van Moab, aan de overzijde van de Jordaan bij Jericho.

Bileam zegen Israël

2. Balak nu, de zoon van Sippor, zag alles wat Israël met de Amoriëten had gedaan.

3. Toen werd Moab zeer bang voor het volk, omdat het talrijk was, en Moab werd bevreesd vanwege de Israëlieten.

4. Toen zeide Moab tot de oudsten van Midjan: Nu zal die menigte onze gehele streek afscheren, zoals een rund het groen des velds afscheert. In die tijd nu was Balak, de zoon van Sippor, koning over Moab.

5. Hij dan zond boden naar Bileam, de zoon van Beor, naar Petor, dat aan de Rivier ligt, naar het land zijner volksgenoten, om hem te ontbieden met deze woorden: Daar is een volk

getrokken uit Egypte; zie, het overdekt de oppervlakte van het land, terwijl het tegenover mij gelegerd is.

6. Nu dan, kom toch en vervloek mij dit volk, want het is sterker dan ik; misschien zal ik dan in staat zijn het te verslaan en uit het land te verdrijven, want ik weet: wie gij zegent, die is gezegend, en wie gij vervloekt, die is vervloekt.

7. Toen gingen de oudsten van Moab en van Midjan, met het waarzeggersloot bij zich, op weg, en bij Bileam aangekomen, brachten zij hem de woorden van Balak over.

8. Hij dan zeide tot hen: Overnacht hier deze nacht, dan zal ik u bescheid geven, zoals de HERE tot mij spreken zal. Toen bleven de vorsten van Moab bij Bileam.

9. God nu kwam tot Bileam en zeide: Wie zijn die mannen bij u?

10. En Bileam zeide tot God: Balak, de zoon van Sippor, de koning van Moab, heeft tot mij de boodschap gezonden:

11. Zie, er is een volk, dat getrokken is uit Egypte, en dat de oppervlakte van het land overdekt; nu dan, kom vervloek het mij, misschien zal ik dan in staat zijn daartegen te strijden en zal ik het verdrijven.

12. Toen zeide God tot Bileam: Gij zult met hen niet medegaan, gij zult dat volk niet vervloeken, want het is gezegend.

13. En Bileam stond des morgens op en zeide tot de vorsten van Balak: Gaat naar uw land, want de HERE weigert mij toe te staan met u mee te gaan.

14. Toen begaven de vorsten van Moab zich op weg en bij Balak aangekomen, zeiden zij: Bileam weigerde met ons mee te gaan.

15. Maar Balak zond opnieuw vorsten, talrijker en aanzienlijker dan dezen.

16. Bij Bileam aangekomen, zeiden zij tot hem: Zó zegt Balak, de zoon van Sippor: Laat u toch niet weerhouden tot mij te komen,

17. want ik zal u rijk belonen; alles wat gij mij zult zeggen, zal ik doen; kom toch, en vervloek mij dit volk.

18. Maar Bileam antwoordde en zeide tot de dienaren van Balak: Al gaf Balak mij zijn huis vol zilver en goud, ik zou niet in staat zijn het bevel van de HERE, mijn God, te overtreden, door iets kleins of iets groots te doen.

19. Nu dan, blijft ook gij toch deze nacht hier, opdat ik wete, wat de HERE verder tot mij spreken zal.

20. God nu kwam tot Bileam des nachts en zeide tot hem: Nu die mannen gekomen zijn om u te ontbieden, sta op, ga met hen mede, maar alleen het woord, dat Ik tot u spreken zal, zult gij volbrengen.

21. Toen stond Bileam des morgens op, zadelde zijn ezelin en ging met de vorsten van Moab mee.

22. Maar de toorn Gods ontbrandde, toen hij ging, en de Engel des HEREN stelde zich op de weg als zijn tegenstander; (Bileam) reed op zijn ezelin en had twee zijner dienaren bij zich.

23. Toen de ezelin de Engel des HEREN op de weg zag staan, met getrokken zwaard in de hand, boog zij van de weg af en ging de akker op; en Bileam sloeg de ezelin om haar naar de weg terug te drijven.

24. Daarop ging de Engel des HEREN staan in een holle weg tussen wijngaarden, waar een muur was aan beide zijden.

25. Toen de ezelin de Engel des HEREN zag, drukte zij zich tegen de muur aan, zodat zij Bileams voet tegen de muur klemde; toen sloeg hij haar opnieuw.

26. De Engel des HEREN ging andermaal verder en ging staan op een enge plaats, waar geen ruimte was om rechts of links uit te wijken.

27. Toen de ezelin de Engel des HEREN zag, ging zij onder Bileam liggen; toen ontbrandde de toorn van Bileam en hij sloeg de ezelin met de stok.

28. Nu opende de HERE de mond der ezelin, en zij zeide tot Bileam: Wat heb ik u gedaan, dat gij mij nu driemaal geslagen hebt?

29. En Bileam zeide tot de ezelin: Omdat gij de spot met mij drijft; had ik een zwaard in mijn hand, dan zou ik u nu zeker doden.

30. Maar de ezelin zeide tot Bileam: Ben ik niet uw ezelin, waarop gij uw leven lang tot op deze dag hebt gereden? Ben ik ooit gewoon geweest u zó te behandelen? En hij zeide: Neen.
31. Toen opende de HERE de ogen van Bileam; hij zag de Engel des HEREN met getrokken zwaard in de hand op de weg staan en hij knielde neer en wierp zich op zijn aangezicht.
32. De Engel des HEREN zeide tot hem: Om welke reden hebt gij uw ezelin nu driemaal geslagen? Zie, Ik ben uitgegaan als een tegenstander, want deze weg voert bij Mij ten ondergang.
33. Toen de ezelin Mij zag, is zij nu driemaal voor Mij uitgeweken; ware zij voor Mij niet uitgeweken, voorwaar, dan zou Ik nu juist u gedood en haar in het leven hebben gelaten.
34. Toen zeide Bileam tot de Engel des HEREN: Ik heb gezondigd, omdat ik niet wist, dat Gij U op de weg tegenover mij gesteld hadt, en nu, indien het kwaad is in uw ogen, wil ik wel omkeren.
35. Maar de Engel des HEREN zeide tot Bileam: Ga met die mannen mede, doch alleen het woord, dat Ik tot u spreken zal, zult gij spreken. Daarop ging Bileam met de vorsten van Balak mede.
36. Toen Balak hoorde, dat Bileam in aantocht was, ging hij hem tegemoet tot de stad van Moab in het gebied van de Arnon, aan de uiterste grens van het gebied.
37. En Balak zeide tot Bileam: Heb ik u niet dringend laten ontbieden? Waarom zijt gij niet tot mij gekomen? Ben ik werkelijk niet in staat u te belonen?
38. Maar Bileam zeide tot Balak: Zie, nu ben ik tot u gekomen; zal ik wel iets kunnen spreken? Het woord, dat God in mijn mond zal leggen, zal ik spreken.
39. Toen ging Bileam met Balak mee en zij kwamen te Kirjat-Chusot,
40. Balak offerde runderen en schapen en zond daarvan aan Bileam en de vorsten die bij hem waren.
41. De volgende morgen nam Balak Bileam mede en liet hem de hoogten van Bamot-Baäl beklimmen, vanwaar hij het uiterste deel van het volk zag.

Numeri 23

1. Toen zeide Bileam tot Balak: Bouw mij hier zeven altaren en bereid mij hier zeven stieren en zeven rammen.
2. Balak deed, zoals Bileam gesproken had, en Balak offerde met Bileam een stier en een ram op elk altaar.
3. Daarop zeide Bileam tot Balak: Ga bij uw brandoffer staan, dan wil ik heengaan; misschien zal de HERE mij tegemoet komen, en welk woord Hij mij ook doet zien, dat zal ik u bekend maken. Toen ging hij een kale heuvel op.
4. God nu ontmoette Bileam en hij zeide tot Hem: De zeven altaren heb ik gereed gemaakt en op elk altaar een stier en een ram geofferd.
5. En de HERE legde een woord in de mond van Bileam en zeide: Keer tot Balak terug en spreek aldus.
6. Toen hij bij hem terugkwam, stond hij daar nog bij zijn brandoffer, hij en al de vorsten van Moab.
7. Toen hief hij zijn spreuk aan en zeide: Uit Aram voerde mij Balak, Moabs koning, uit de bergen van het Oosten: Kom, vervloek mij Jakob, en kom, verwens Israël.
8. Hoe zal ik vervloeken, die God niet vervloekt? Hoe zal ik verwensen, die de HERE niet verwenst?
9. Want van der rotsen top zie ik hem, van de heuvelen aanschouw ik hem. Zie, een volk, dat alleen woont en onder de natïën zich niet rekent.
10. Wie telt het stof van Jakob en wie berekent de drommen van Israël? Sterve ik zelf de dood der oprechten en zij mijn einde daaraan gelijk!
11. Toen zeide Balak tot Bileam: Wat hebt gij mij gedaan? Om mijn vijanden te vervloeken heb ik u gehaald en zie, gij hebt juist gezegend.

12. Maar hij antwoordde en zeide: Zal ik niet nauwgezet spreken, wat de HERE in mijn mond legt?
13. Balak dan zeide tot hem: Ga toch met mij mee naar een andere plaats, vanwaar gij het (volk) zien kunt; gij ziet slechts het uiterste deel ervan, maar in zijn geheel ziet gij het niet; vervloek het mij dan vandaar.
14. Toen nam hij hem mede naar het veld der Spieders, naar de top van de Pisga; hij bouwde zeven altaren en offerde een stier en een ram op elk altaar.
15. En hij zeide tot Balak: Ga hier bij uw brandoffer staan, terwijl mij ginds een ontmoeting ten deel valt.
16. De HERE nu ontmoette Bileam en legde een woord in zijn mond en Hij zeide: Keer tot Balak terug en spreek aldus.
17. Toen hij bij hem terugkwam, stond hij daar nog bij zijn brandoffer en de vorsten van Moab met hem. En Balak zeide tot hem: Wat heeft de HERE gesproken?
18. Toen hief hij zijn spreuk aan en zeide: Sta op, Balak, en hoor; leen mij het oor, zoon van Sippor.
19. God is geen man, dat Hij liegen zou; of een menskind, dat Hij berouw zou hebben. Zou Hij zeggen en niet doen, of spreken en niet volbrengen?
20. Zie, ik heb bevel ontvangen te zegenen, en zegent Hij, dan keer ik het niet.
21. Men schouwt geen onheil in Jakob, en ziet geen rampspoed in Israël. De HERE, zijn God, is met hem, en gejubel over de Koning is bij hem.
22. God, die hen uitleidde uit Egypte, is hem als de hoornen van de wilde stier,
23. want er bestaat geen bezwering tegen Jakob, noch waarzeggerij tegen Israël. Thans worde gezegd van Jakob en van Israël wat God doet:
24. Zie, een volk, dat als een leeuw opstaat, en als een leeuw zich verheft, die zich niet neerlegt, eer hij buit gegeten en bloed van gevallenen gedronken heeft.
25. Toen zeide Balak tot Bileam: Als gij het beslist niet vervloeken wilt, dan zult gij het in geen geval zegenen.
26. Maar Bileam antwoordde en zeide tot Balak: Heb ik u niet gezegd: Alles wat de HERE zal spreken, dat zal ik doen?
27. Balak dan zeide tot Bileam: Kom toch, ik zal u meenemen naar een andere plaats; misschien zal het in Gods ogen recht zijn, dat gij hem mij vandaar vervloekt.
28. Toen nam Balak Bileam mee naar de top van de Peor, die uitziet over de Wildernis.
29. En Bileam zeide tot Balak: Bouw mij hier zeven altaren en bereid mij hier zeven stieren en zeven rammen.
30. Toen deed Balak, zoals Bileam gezegd had, en offerde een stier en een ram op elk altaar.

Numeri 24

1. Daar Bileam zag, dat het in de ogen des HEREN goed was Israël te zegenen, ging hij niet, zoals een- en andermaal, op bezwering uit, maar richtte zijn gelaat naar de woestijn.
2. Toen Bileam zijn ogen ophief, zag hij Israël naar zijn stammen gelegerd, en de Geest Gods kwam over hem.
3. Toen hief hij zijn spreuk aan en zeide: De spreuk van Bileam, de zoon van Beor, en de spreuk van de man met het geopend oog;
4. de spreuk van hem, die de woorden Gods hoort, die het gezicht des Almachtigen schouwt, nederliggende met ontsloten ogen.
5. Hoe goed zijn uw tenten, o Jakob, uw woningen, o Israël!
6. Als valleien breiden zij zich uit; als tuinen aan een rivier; als aloë's, die de HERE plantte; als cederen aan het water.
7. Water vloeie uit zijn emmers, en zijn zaad hebbe overvloedig water; ja, zijn koning verheffe zich boven Agag, en zijn koninkrijk zij verheven.
8. God, die hem uitleidde uit Egypte, is hem als de hoornen van de wilde stier. Volken, die zijn vijanden zijn, verslinderde hij, en hun beenderen vermorzele hij en hij doorbore ze met zijn pijlen.

9. Hij kromt zich, en legt zich neder als een leeuw, en als een leeuwin; wie zal hem doen opstaan? Gezegd, die u zegenen; en die u vervloeken, vervloekt!
10. Toen ontbrandde de toorn van Balak tegen Bileam en hij sloeg zijn handen in elkaar en Balak zeide tot Bileam: Om mijn vijanden te vervloeken heb ik u geroepen, en zie, gij hebt nu driemaal achtereen een zegen uitgesproken.
11. Nu dan, pak u weg naar uw woonplaats; ik heb wel gezegd: Ik zal u rijk belonen, maar zie, de HERE heeft u het loon onthouden.
12. Maar Bileam zeide tot Balak: Heb ik dan niet tot de boden, die gij gezonden hebt, gesproken:
13. Al gaf Balak mij zijn huis vol zilver en goud, ik zou niet in staat zijn het bevel des HEREN te overtreden door goed of kwaad te doen uit mijzelf; wat de HERE spreken zal, dat zal ik spreken.
14. En nu, zie, ik sta op het punt naar mijn volk te gaan; kom, ik zal u aankondigen wat dit volk in de toekomst uw volk zal aandoen.
15. Toen hief hij zijn spreuk aan en zeide: De spreuk van Bileam, de zoon van Beor, en de spreuk van de man met het geopend oog;
16. de spreuk van hem, die de woorden Gods hoort, en die de wetenschap des Allerhoogsten kent, die het gezicht des Almachtigen schouwt, nederliggende met ontsloten ogen.
17. Ik zie hem, maar niet nu; ik schouw hem, maar niet van nabij; een ster gaat op uit Jakob, een scepter rijst op uit Israël, en verbrijzelt Moabs slapen, en verplettert alle zonen van Set.
18. Dan zal Edom een veroverd gebied wezen, en Seir zal een veroverd gebied wezen – zijn vijanden. Maar Israël zal kracht oefenen,
19. en hij zal heersen uit Jakob, en de vluchtelingen uit de stad verdelgen.
20. Toen hij Amalek zag, hief hij zijn spreuk aan en zeide: Eerste der volken is Amalek, maar zijn einde zal ondergang zijn.
21. Toen hij de Kenieten zag, hief hij zijn spreuk aan en zeide: Vast is uw woning, gesteld op de rots is uw nest,
22. nochtans zal Kain tot verwoesting zijn; hoe lang nog of Assur voert u gevankelijk weg.
23. Hij hief ook zijn spreuk aan en zeide: Wee! wie zal leven, als God dat tot stand zal brengen?
24. Maar schepen van de kust der Kittiers! Die zullen Assur onderdrukken en Eber onderdrukken, maar ook hij zal ten onder gaan.
25. Toen maakte Bileam zich op en keerde naar zijn woonplaats terug, en ook Balak ging zijns weegs.

Uit: NBG-vertaling 1951

Ik zag (in een bijvisioen) veel over beide, maar ik kan het nu niet meer ordelijk verhalen.

Heden avond, in zijn sabbatrede, vertelde Hij ook, ter illustratie van hetgeen Hij voorgelezen had uit de wetten van Mozes, de episode van Sambri, die met de Midianietin door Pinechas doorstoken werd (Num. 25, 7-8).

Brentano plaatst hier nog de volgende bemerking.

De zuster vertelde nog op bewonderenswaardige wijze een menigte wetten uit Deuteronomium 22-26, hoewel ze nooit iets dergelijks gehoord of gelezen had, en bij voorkeur zulke die haar het meest getroffen hadden, omdat ze haar herinnerden aan feiten uit haar meisjesleven.

Een paar voorbeelden:

- “Als men een vogelnest rooft, mag men de ouders niet vangen.” (Deut. 22, 6).
- “Wanneer ge in de oogst een schoof op uw akker vergeet en achterlaat, moogt ge hem niet meer gaan halen; hij is voor de vreemdeling, de weduwe en de wees.” (Deut. 24, 19-22; 23, 24-25; Lev. 19, 9-10; 23, 22).
- Zij citeerde ook wetten over het nemen van panden van armen, over het lenen en borgen, enz. (Deut. 24, 6-17).
- Dit alles heeft Jezus geleerd, zegde zij, maar met klem benadrukte Hij het verbod van de achterhouding van het loon der arbeiders (Deut. 24, 14-15), omdat de rijken hier vele dagloners hadden.

K. verheugde zich zeer, omdat dit alles in de Bijbel stond; en was tevens verwonderd het zo goed gehoord en verstaan te hebben.

14 september; Sabbat. –

Jezus leerde heden in de school verder over de geboden van Mozes.

Daarna genas Hij zieken in de steden ging na de sabbat in de herberg van de heidenen, die Hem door zijn leerlingen dringend hadden laten uitnodigen. Zij ontvingen Hem met grote ootmoedigheid en liefde. Hij sprak hun over de roeping van de heidenen en zei dat Hij nu de heidenen kwam veroveren, die Israël niet onderworpen had.

Zij ondervroegen Hem nopens de vervulling van zekere profetieën, o.m. dat de scepter ten tijde van de Messias zou weggenomen zijn. (Gen. 49, 10). *Hij gaf hun de verlangde uitleg.*

Zij wisten ook iets van de H. Driekoningen en gaven hun verlangen naar de doop te kennen. *Jezus legde hun nu de doop uit en stelde hun deze voor als een voorbereiding voor hen op hun deelname aan het Rijk van de Messias.*

Deze goedgezinde heidenen waren doortrekkende reizigers, die hier een paar weken bleven liggen en op aansluiting bij een karavaan wachtten. Het waren vijf families, in totaal 35 mensen; zij konden niet ten doop naar Ennon trekken, uit vrees de karavaan te missen; ze vroegen Jezus ook waar ze best zouden gaan wonen en *Hij wees hun een plaats aan.*

Tegen de heidenen heb ik Hem nooit over de besnijdenis horen spreken, maar wel over de onthouding en dat zij zich met één vrouw tevreden moesten stellen.

15 september. –

Heden zag ik deze heidenen, *nadat Jezus hen nogmaals onderwezen had*, door Saturninus en Joses Barsabas gedoopt worden; zij traden met de voeten in een badvijver en bogen hoofd en bovenlijf boven een groot, vóór hen geplaatst waterbekken dat *Jezus gezegend had*; het water werd hun driemaal op het hoofd gegoten. De doopformule weet ik niet meer woordelijk, maar me dunkt *dat zij doopten: “In de naam van Jehova’s Gezant”*, doch hiervan ben ik geenszins zeker; ik voel me te verstrooid en te ziek.

De heidenen waren allen in het wit gekleed en zij gaven aan Jezus voor de kas zijner leerlingen een geschenk van gouden haken en oorslingers, waarin zij handel dreven; deze dingen werden aanstonds ten bate der armen te gelde gemaakt.

Hierna leerde Jezus nog in de synagoge, deed nog genezingen en nam dan met de leerlingen een maaltijd.

Jezus te Azo.

706.

Na de maaltijd ging Jezus nog een paar uren noordwaarts naar een stadje dat Azo heette. Verscheidene burgers uit Arga deden Hem uitgeleide daarheen³⁴¹.

³⁴¹ **Azo = Rasoen.** – In de tekst plaatste Brentano de volgende nota: “Eerst spelde zij de naam als GOZZO, dan als OZO, en verzekerde tenslotte, na lang nadenken, dat de stad heel zeker Azo heette en de naam maar drie letters telde.” Tot hier Brentano.

Het is treffend dat K. allereerst dacht aan Gozzo, Gazzo.

In de niet onwaarschijnlijke veronderstelling dat Azo een lichte of sterke aanblazing (‘) had, een soort ‘h’, zoals in het Hebreeuws de naam ‘Azza’, d.i. ‘Gaza’, welke aanblazing geen 4e letter, geen volwaardige medeklinker is, dan verandert in het Arabisch deze aanblazing in ‘Gh’ ‘grasseyé’, wat als een zachte ‘Gr’ uitgesproken en ook als ‘Rh’ geschreven wordt.

We geven als voorbeeld:

- het Hebreeuwse ‘Azza’, in het Arabisch ‘Ghazzeħ’ en ‘Rhazzeħ’;
- het Hebreeuwse ‘Ain’, in het Arabisch ‘Għuaīn’ en ‘Rħuaīn’.
(cfr. D.B. Anim).

Verder, gezien de vele gevallen waarin zich een medeklinker bij een naam voegt,

- b.v. Siloë, Siloan,
- is in Rasoel, waarin wij gaarne een vervorming van Azo zien, de eind-L heel goed mogelijk later toegevoegd.

Overigens leest men op kaart Israël: ‘Rasoen’.

Deze naam die men vindt 12 km ten noorden van Arga (Andjar), wijst dus de plaats aan, waar wij ongeveer Azo moeten situeren.

De naam kan zich even verplaatst hebben, want we menen Azo een paar km meer westelijk, in een nog al breed dal te moeten lokaliseren.

Op gedetailleerde kaarten, b.v. van Legendre, speciaal op een bergenkaart in D.B. Jourdain, ziet men aan de noordkant van genoemd dal een berg, die zeer duidelijk de vorm van een voetzool vertoont, nl. deze vorm:

Hier waren vele mensen verzameld, want 's avonds begon men het feest van Gideons overwinning te vieren. Jezus werd vóór de stad ontvangen door de levieten die Hem de voeten wasten en een verversing aanboden. *Hierop begaf Hij zich naar de synagoge en nam er het woord (naar aanleiding van het begin der feestviering).*

Ik heb zeer veel gezien in verband met die stad, wat daar allemaal geschied is. Ik zag dit (in een bijvisioen) tijdens een gesprek van Jezus met de inwoners en *terwijl Jezus daarover leerde*. Helaas! de zorg voor mijn huishouden heeft mij het meeste daarvan weer doen vergeten, doch ik zal verhalen wat ik nog onthouden heb.

Azo zal wel een van Basans oudste steden geweest zijn, want ik zag Samson daar iets verrichten; me docht dat hij er iets navorste of althans dat hij met zijn ouders hier was. Ten tijde van Jefte was Azo een vestingstad; ze is in de oorlog, die Jefte voerde, na uit de ballingschap teruggeroepen te zijn, verwoest geworden. Nu was het een zeer zindelijke kleine stad, bestaande in een lange rij huizen; er waren volstrekt geen heidenen en de inwoners waren buitengewoon goed, werkzaam en hoffelijk.

Hier werden ook veel olijfbomen gekweekt; deze staan zeer regelmatig op terrassen vóór de stad en zijn goed onderhouden. Ook worden hier vele stoffen gefabriceerd en met borduurwerk versierd. De levenswijze der inwoners is dezelfde als in Arga; zij houden zich voor Joden van het zuiverste bloed uit de stam Manasse, omdat zij hoegenaamd geen omgang of vermenging met de heidenen hebben; ze zijn uiterst zindelijk. De weg daalt af door een zacht dal, waarin de stad ten westen van een berg gelegen is³⁴².

³⁴² Azo, zegt K. nog, ligt ten westen van een berg; bedoeld kan zijn de hoogte of heuvel van Rasoeel of beter nog de berg Kafkafa, die met zijn hoogte van 988 m een der hoogste bergen van Noord-Gilad is.

Dood van een valse profetesse te Azo.

Ik heb een vreemdsoortige gebeurtenis gezien, die hier is voorgevallen, en wel in het tijdperk waarin Debhora in Israël recht sprak en Sisera in een oorlog door Jahel gedood is geworden (Recht. 4, 17. 20). Ik weet er nog veel van.

Een dochter uit de verdelgde stam Benjamin, die afstamde van ene aan de verdelging ontsnapte vrouw, had als man verkleed lang te Mizpa verborgen geleefd; ze wist haar geslacht zo goed geheim te houden, dat niemand haar kende voor een vrouw; zij had gezichten, profeteerde en diende de Israëlieten dikwijls met spionage, maar overal waar men van haar diensten gebruik had gemaakt, was het slecht voor hen uitgevallen.

Veel andere dingen over haar ben ik vergeten.

In die tijd waren hier vijanden gelegerd, Midianieten meen ik, en zij kwam in mansklederen, sjiem gekleed en fier gelijk een soldaat, en gaf zich uit voor Abinues (Recht. 4, 6. 12; 5, 1. 12), een van de helden die in de geschiedenis van Sisera's nederlaag voorkomen. Ze kwam spioneren en was reeds door verscheidene linies en kampen geslopen, het gelukte haar in de tent van de krijgsoverste te geraken en zij beloofde hem geheel Israël in zijn macht te zullen leveren.

Anders dronk ze nooit wijn, leefde kuis en was zeer op haar hoede. Maar hier vergat ze zich, dronk zich zat en haar geslacht werd ontdekt. Men nagelde ze met handen en voeten op een

Tenslotte, dat K. te Azo eenmaal Samson zag, is best mogelijk, maar het schijnt ons ook mogelijk, dat ze hier misschien wel gezegd zou moeten hebben: "Azzah, d.i. Gaza, waar Samson zijn reuzenkracht ontplooid." (Recht. 16).

De vermelding van Midianieten door K. ten oosten van de Jordaan in de tijd van de Rechters levert geen moeilijkheid op, want er waren er reeds eer de Israëlieten uit Egypte hier aankwamen, althans in Moab.

Waarom ook niet even meer noordelijk?

Een stad of dorp uit die tijd in Moab draagt nog de naam Medeineh (van Midian).

plank en liet ze zo enige tijd liggen om haar prijs te geven aan de schande. Daarna zag ik haar met de plank omgekeerd in een kuil geworpen worden, en ik hoorde daarbij de uitdrukking dat zij hier met haar naam begraven was. (cfr. Ps. 9, 7: hun gedachtenis is met hun naam vergaan), waarschijnlijk omdat niemand haar naam wist. Ze profeteerde en spioneerde voor geld; de vijanden daalden vervolgens naar de Jordaan af.

Feest voor Gideon.

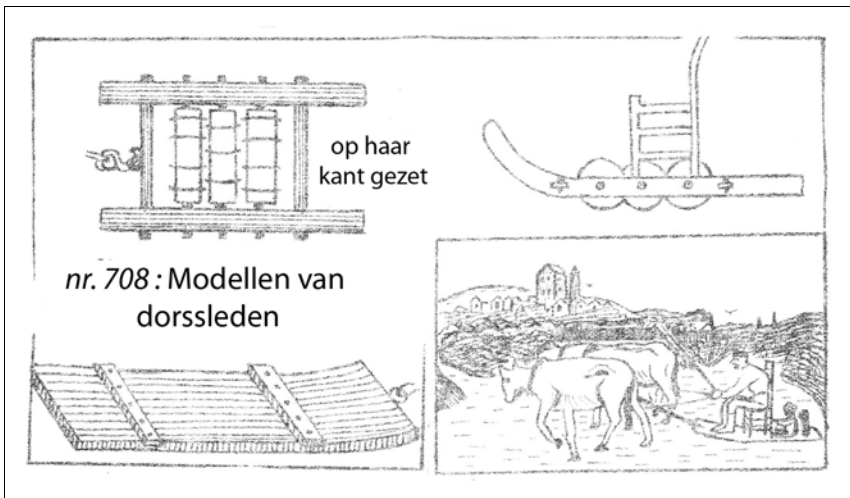
707.

Gideon vertrok van Azo uit om in het vijandelijk leger een inval te doen. Ik heb meerdere taferelen uit deze geschiedenis gezien. Gideon stamde af van Manasse (Recht. 6, 15) en woonde met zijn vader bij Silo (betrekkelijke nabijheid).

Toen was het een ellendige tijd in Israël. De Midianieten en andere heidenen deden op verschillende punten tegelijk invallen in het land, namen de oogsten weg en verwoestten de akkers (Recht. 6, 3. 33).

Gideon, een zoon van Joa, de Esriet, woonachtig in Efra (waarschijnlijk het huidige Beit Foeriq, 7 km ten zuidoosten van Sikem, zie grote kaart 3), was niet alleen zeer dapper, maar ook vrijgevig van aard en daarbij zeer schoon en sterk van lichaamsbouw. Hij dorste dikwijls zijn tarwe wat vroeger uit, om behoeftigen te kunnen helpen (Recht. 6, 11).

Ik zag hem 's morgens vóór het dagaanbreken, in de dauw, naar een uitzonderlijk dikke boom gaan, waaronder zijn dorsvloer verborgen was.

Deze is op het gebied van Efra of Beit Foeriq te veronderstellen; nog heden trekt de fellah of kleine landbouwer in de oogsttijd gewoonlijk vóór het morgengloren naar zijn werk ('t H.L. 2^e jg. 13, 7^e jg. 8).

Die boom was een eik; hij overdekte met zijn wijd uitgespreide takken een ruim rotsbekken, waar hij midden in stond en dit

bekken lag ingesloten in de rand of wand van een hoge, omringende grond die zich tot de takken van de boom verhief. Zo kon men van buiten uit niet gezien worden en aan de voet van de eik als onder een wijds gewelf, dat door de takken gevormd was, voelde men zich geborgen. De stam van die eik geleek op meerdere samengebundelde vergroeide stammen en zag er uit als een pijlerbundel.

De grond was harde rots. In de wal of wanden rondom waren holen (silo's), waarin het graan in baste vaten bewaard werd. Hij dorste het graan met een rol of rollende balk, die om de boom op wielen draaide, en aan die ronde balk waren houten blokken of hamers, die op- en neergingen. Boven in de boom was een zitplaats van waar men ver in het rond kon zien. Hier was het dat Gideon een witte jongeling of engel zitten vond op een steen bij de eik.

Nota van Brentano. – Het verhaal dat K. nu van Gideons geschiedenis deed, verschilde alleen hierin van het schriftuurverhaal, dat Gideon, naar haar zeggen, de engel een hele dag liet wachten, eer hij met het offer teruggekeerd was (Recht. 6, 19).

Het verwoeste heilig bos van Baal (Recht. 6, 25) bestond uit een groep bomen.

Vooraf verheugde K. zich over het antwoord van Joa aan de afgodendienaars, die Gideons uitlevering eisten (Recht. 6, 30-31).

Het vervolg dat zij gedeeltelijk niet zag, sloeg zij over tot aan de inval van Gideon met 300 man in het leger van de Midianieten, en deze inval vertelde zij als volgt (zie even verder).

Bij deze nota van Brentano voegen wij nog de volgende:

Dat Gideon in Oostjordanland van Azo uit zijn inval deed, is wel in strijd met de algemene interpretatie der exegeten, die de inval ten westen van de Jordaan lokaliseren in de buurt van Jizreël, maar zie de

bemerking die wij in verband daarmee reeds maakten in nr. 692, voetnoot 337.

Wij voegen hier alleen nog bij, dat volgens Recht. 7, 3 Gideon in het gebergte van Gilad gelegerd was: “Wie vreesachtig, benauwd is, kondigde Gideon af, trekke zich uit dit gebergte van Gilad terug en ga morgen naar huis.”

De naam Gilad laat men soms in de vertalingen weg of vervangt het door ‘gebergte Gilboa’, maar dit schijnt toch wel willekeurig.

Ook dronken de soldaten van Gideon, volgens Flavius Josephus, die de latere traditie niet schijnt te kennen en misschien wel een joodse traditie weergeeft, geen water uit een bron bij Jizreël, maar uit de Jordaan. Méér hierover zeggen, zou ons te uitvoerig maken. Luisteren we verder naar K., hoe zij Gideons heldendaad vertelt.

De Midianieten stonden van Basan af en over de Jordaan tot in de Esdrelonvlakte en het Jordandal wemelde van grazende kamelen. Dit was troef in Gideons kaart. Van verscheidene weken te voren vorste hij alles na, stelde zich nauwkeurig op de hoogte van de toestand en naderde heimelijk met zijn 300 man, het gebergte opstijgend, tamelijk ver tot tegen Azo.

(Zijn manschappen schijnen dus reeds geschift door hun manier van water te drinken, en dit, zoals Flavius Josephus meent, uit de Jordaan.)

Ik zag hem in het legerkamp van de Midianieten binnensluipen en bij een tent staan spieden. Op dit ogenblik sprak een Midianietische soldaat: “Ik heb gedroomd dat een brood van die berg hier neerrolde en de tent omverwierp.” Zijn kameraad antwoordde: “Dit is geen goed teken. Gideon zal ons met zijn Israëlieten gewis overvallen.” (Recht. 7, 9-14).

In de volgende nacht zag ik Gideon met slechts een kleine afdeling, op trompetten blazend en met fakkels in de hand, van hier uit in het kamp van de vijand een inval doen; zijn andere benden deden hetzelfde aan andere zijden; de vijanden kwamen te

allen kante in de grootste verwarring. Zelf vermoordden zij gedeeltelijk elkander en werden dan door de Israëlieten overal verdreven en verslagen. (Recht. 7, 22).

De berg, waarvan, volgens de droom van de soldaat, het brood neerrolde (denk aan een soort dikke, ronde pannenkoek) lag onmiddellijk achter Azo (zoals gezegd aan de noordkant van de nog al ruime vallei ten westen van Rasael). Van hieruit begon de afdeling, die door Gideon zelf aangevoerd werd, haar aanval.

Bemerking van Brentano.

“K. vertelde nog meer bijzonderheden over Gideons echte en onechte zonen, over zijn latere afgodendienst, ook over Abimeleks dood, doch alles zeer beknopt; Barak, zegde zij, was de broer van Debhora’s man.”

708.

16 september. –

In de morgen van 24 Eloel had in Azo het gedenkfeest van Gideons overwinning plaats. Vóór de stad staat in de schoot van de heuvel een grote eik en er onder een stenen altaar. Tussen deze boom en de berg, waarvan de soldaat het brood zag neerrollen, werd de verklede profetes begraven. Dit soort van bomen verschilt van onze eiken; ze dragen een grote vrucht met aan de buitenkant een groene schaal en van binnen een uiterst harde kern, doch de vrucht zit ook (zoals bij de eiken) in een potje of dop. Van deze kern maken de Joden daar de appels aan hun reisstokken. Van bij deze eik tot in de stad stond een hele rij loofhutten met allerlei vruchten opgesmukt voor het toegestroomde volk.

Jezus en de leerlingen trokken met de levieten in processie naar de eik. Vijf kleine geitenbokjes met rode kransjes om de hals werden voorop geleid en in kleine getraliede spelonken in de heuvelrand of wand rondom de boom opgesloten. (Later in nr. 1169 zal een nota staan over de kransen die de offerdieren aangedaan werden). Men bracht ook koeken ten offer en men blies daarbij de trompetten.

Allerhande rollen werden over Gideon afgelezen en zegespalmen gezongen. Daarna werden de bokjes geslacht en in delen gesneden; verscheidene porties, zowel van de geitjes als van de koeken, werden op het altaar gelegd. Het bloed werd om het altaar gesprengd en een leviet vuur uit een buis in het hout, dat onder het altaarrooster lag; ik veronderstel dat dit een ceremonie was ter gedachtenis aan het feit dat de engel Gideons offer met een stok in brand stak.

Jezus hield voor het toegestroomde volk een leerrijke toespraak. Het overschot van het vlees werd onder de armen uitgedeeld; deze feestelijkheid duurde de hele voormiddag.

In de namiddag ging Jezus met de levieten en vooraanstaande stadsburgers in het dal ten zuiden vóór de stad, waar, rondom een kleine bron (of vijver?) een badplaats en lusthof ingericht was. Hier waren ook de vrouwen en jonge dochters verzameld, doch in een afgezonderde speeltuin, waar zij zich aan het spel overgaven en vermaakten. Hier was een maaltijd bereid en de armen namen hier, volgens een aloud gebruik, de eretafel in. *Jezus nam plaats aan de tafel der armen en vertelde de parabel van de verloren zoon, voor wie de vader het gemeste kalf slachtte* (cfr. nr. 2343).

Jezus sliep 's nachts in een tent op het dak van de synagoge; dit doen hier trouwens ook de andere mensen. Het feest werd de volgende dag nog voortgezet en weldra worden de loofhutten ingericht voor het loofhuttenfeest dat over een veertiental dagen zal beginnen. (Het valt op 15 Tisri, dit jaar op 6 oktober, nr. 743).

's Morgens hield Jezus een rede in de synagoge en genas vóór de school vele blinden, tuberculoselijders en ook verscheidene goedaardige bezetenen. Daarna was er nog een maaltijd en dan verliet Jezus de stad.

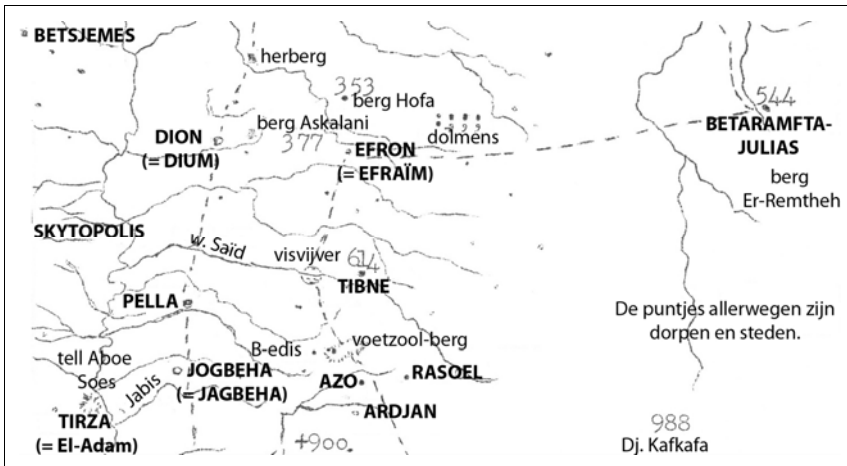
Jezus onderweg bij een visvijver.

709.

17 september. –

De levieten en een groep van in het geheel 30 mensen vergezelden Jezus. De weg voerde hen eerst over de berg (voetzoolberg), waarvan de soldaat in de droom een gerstebrood in het kamp van de Midianieten had zien rollen.

Daarna stegen zij af in een bergkloof dwars over een, smalle, lange en hoge berg. (Feitelijk zijn de heuvelruggen die tussen de ravijnen naar de Jordaan afdalen allemaal lang).

Aan de overzijde trokken zij nog ongeveer een uur noordwaarts en kwamen in een dal bij een aangenaam vismeer, waarbij men enige gebouwen ziet³⁴³.

³⁴³ Voor de lokaliserings van de visvijver hebben wij een zekere vingervijzing. Bijna halverwege tussen Azo en Efron vinden wij een ravijn of een beek, alsook een dorp met de naam Aboe Saïd (Saïda) dat vertaald kan worden: dal en plaats van visvangst.

Een plaats dichtbij de beek aan haar zuidkant draagt de naam Deir Aboe Saïd: klooster van de visvangstplaats, wat mogelijk duidt op een heilige

Deze plaats behoort toe aan de levieten van Azo. De beek die door dit meertje en het dal vloeit, daalt naar de Jordaan af. Ongeveer 6 uren ten noordoosten van hier ligt Betaramfta-Julias rond een berg (nl. Er-Remtheh, waar de kaart een niveau van 554 m noteert). Op de weg naar hier heb ik deze en nog veel andere steden gezien (nr. 738).

Jezus nam bij de visvijver een kleine maaltijd; zij hadden gebraden vissen, honig, broden en balsemkruikjes meegenomen. De weg van Azo naar hier bedroeg nagenoeg 3 uren. *Onderweg vertelde Jezus de parabel van de zaaier en van de steenachtige akker*, want op hun weg naar hier was het zeer steenachtig. *Dezelfde parabel vertelde Hij bij de visvijver, doch hier voegde Hij er een parabel bij van de vissen en hun vangst* (Mt. 13, 17-50), doch ik weet ze niet meer. Er dobberden schuiten op de vijver; men viste met werpnetten; de vangst kwam de armen ten goede.

Ongeveer 1,5 uur van hier (bijna 2 uren) ligt Efron op de helling van een ravijn; hier kan men het niet zien, maar wel de hoger tegenovergelegen bergen.

herinnering die aan deze plaats verbonden bleef.

Ik zeg 'mogelijk', zonder dit strikt te bevestigen.

De plaats is 18 km ten oostzuidoosten van Skytopolis.

De bergen tegenover Efron, die men van bij de visvijver kan zien, worden straks nog eens vermeld; het zijn de toppen Hofa en Askalani (353 m en 377 m) ten noordwesten van Efron.

Deze stad of huidig dorp heeft zijn oude naam Efron of Efraïm bewaard in zijn Arabische vertaling. Het is het fameuze Efraïm uit de boeken der Makkabeeën.

Toen Judas de Makkabeeër van een veldtocht in Basan terugkeerde, vroeg hij om door de stad te mogen trekken, omdat ze een bergpas beheerste, waar hij door moest; de stad weigerde, maar werd door de zegepralende held verwoest (I Makk. 5, 46; II M. 12, 27).

Zowel haar huidige Arabische naam 'Tayibeh' als 'Efron of Efraïm' betekenen 'hinde, gazelle'.

Jezus te Efron.

710.

18 september. –

Jezus nam hier afscheid van de mensen uit Azo, dat nog de beste stad op al zijn wegen door het land hier was, en richtte zijn schreden naar Efron. Vóór Efron werd Hij door de levieten van de stad op de gebruikelijke wijze ontvangen. Men had reeds tot buiten de stad vele zieken aangebracht; ze lagen in houten kisten (draagbaren of beddenbakken) die men aan het hoofdeinde met een scharnier of soort hengsel opzette, *en de Heer genas hen.*

Efron ligt op de zuidelijke hoogte van een enge bergpas of kloof, waardoor een beek, die echter soms uitgedroogd is, naar de Jordaan vloeit; door het dal ziet men tot in de Jordaanvallei neder. Tegenover Efron (dus aan de noordzijde van de kloof, bergpas of ravijn), verheft zich een smalle hoger berg, waarop de dochter van Jefte met haar gezellinnen op een zegeteken van haar vader gewacht heeft. Dit werd haar door opstijgende rook gegeven. Onmiddellijk spoedde zij zich dan naar Ramot terug, maakte zich gereed voor de ontmoeting en trok haar vader met grote praal tegemoet.

(Aandachtig lezend, ziet men dat hier geen tegenspraak is met de plaats waar K. zegt dat Jeftias haar vader ontmoette in het gebergte, meer dan 2 uren ten noorden van Ramot (zie nr. 692)).

Jezus heeft hier geleerd en vele mensen genezen; de levieten in deze stad waren van een oude sekte der Rekabieten.

Jezus wees hun op de al te grote strengheid en stroefheid van hun voorschriften en meningen; Hij vermaande ook het volk vele van hun observanties en geboden niet te onderhouden; Hij maakte in deze vermaning gewag van die levieten bij Betsjemes, welke de Verbondsark onrechtmatig aanschouwd hadden en gestraft

geworden waren (I Sam. 6, 19-21; 7, 1-2). Dit was geschied, toen de Ark van de Filistijnen was teruggekeerd.

(Wellicht hadden zij de Ark te oneerbiedig, te nieuwsgierig of in onreine staat aanschouwd). Maar hoe Hij dit hier te pas bracht, ben ik vergeten.

De Rekabieten stammen af van Jetro, de zwager van Mozes; zij leefden vroeger in tenten, hadden geen akkerbouw en dronken geen wijn; zij waren zangers en deurbewaarders in de tempel (I Par. 2, 55). De levieten die bij Betsames de teruggekeerde Ark, tegen het verbod in, gezien hadden en met de dood gestraft werden, waren Rekabieten, die daar in tenten woonden.

Jeremias verzocht hen in de tempel eens, doch te vergeefs, wijn te drinken en hun gehoorzaamheid aan hun wet stelde hij het volk van Israël tot voorbeeld (Jer. 35).

Nu, ten tijde van Jezus, woonden zij niet meer in tenten, maar hadden toch nog veel oude, vreemde gebruiken behouden: zij droegen op het blote lijf een haren efod (= Bijbels priestergewaad) (scapulier, fasc. 1, nr. 6, voetnoot 16) als boetekleed, en daarboven een kleed van vellen, en boven dit alles een zuiver, schoon wit kleed met een zeer brede gordel. Door hun beter kleding onderscheidden zij zich van de Essenen.

Zij hadden overdreven wetten van kuisheid, vooral in verband met het huwelijksleven; zij onthielden zich drie dagen vóór het offer en hielden zich door onvrijwillige vleselijke begeerten voor verontreinigd. Zij hadden zonderlinge gebruiken bij het sluiten van het huwelijk; uit het onderzoek van adergelaten bloed leidden zij af of de mens al dan niet moest huwen, al naar gelang de uitslag van hun onderzoek.

Ik heb geen andere meer gezien in Palestina dan nu hier te Efron. (Versta: tot nog toe, want straks zal K. er op deze reis ook elders nog aantreffen). Voortijds woonden zij ook in Argob, in Jabes en in Judea.

Zij spraken Jezus niet tegen en namen zijn leer en terechtwijzingen zeer ootmoedig en volgzaam aan.

Het is mijn gevoelen dat het Jodenvolk van koningin Judit in Abessinië gedeeltelijk van de Rekabieten afstamt. Ik heb iets daarvan gezien, o.m. dat de meesten ook nog (volgens oud gebruik) in huiden gekleed gaan. Het zijn Joden die daar na een gevangenschap gebleven zijn³⁴⁴.

³⁴⁴ Rekabieten. Met tal van schriftuurteksten zou hun afstamming en verhouding tot de rasechte Israëlieten aangetoond kunnen worden, waaruit blijken zou dat K. ook hier juist gezien heeft, maar voor nagenoeg alle lezers zou dit een onoverzichtelijke uiteenzetting worden.

Daarom geven wij over die stam hier slechts enkele meer eenvoudige mededelingen.

Bij Jeremias 35, 11 lezen wij dat zij, toen Nabuchodonosor in aantocht was, veiligheidshalve naar Jeruzalem trokken. Daarna bleven velen van hen te Jeruzalem.

Wij hoorden de zienster zo even zeggen dat velen uit de Jodenstam die in Abessinië verblijft, van de Rekabieten afstammen.

Wij mogen veronderstellen, gelijk ook vele wetenschapsmensen het menen, dat het bij dezelfde gelegenheid geweest is, dat die Joden in Abessinië terecht gekomen zijn, waar zij een vergeten, afgezonderde stam werden.

Hiermee is K. niet in strijd, wanneer ze vaag zegt dat zij daar na een zekere gevangenschap achterbleven; zij bleven daar nl. wanneer de Joden uit de Babylonische gevangenschap terugkeerden.

Uit Jeremias 35 is ook op te maken dat zowel Rekabieten als Natineeën aan de tempeldienst verbonden waren.

Ook in I Kron. 2, 55 worden de Kinieten (waarvan in verdere instantie de Rekabieten als nakomelingen van Jetro afstamden) zangers en spelers (in de tempel) en tentbewoners genoemd.

Jeremias stelde hen op Gods bevel eens op de proef, hen uitnodigend om tegen hun wet wijn te drinken, maar zij antwoordden: "Wij mogen niet; onze voorvader Jonadab, zoon aan Rekab, heeft ons als wet gesteld: nooit moogt gij wijn drinken, gij noch uw zonen, en gij moogt geen huizen bouwen (maar moet in tenten wonen), geen akkers bezaaien, geen wijngaarden aanplanten, noch iets van dat alles bezitten, maar Uw leven lang moet gij in tenten wonen, opdat gij lang moogt leven in het land waar gij als vreemdeling verblijft. Dit bevel volgden wij trouw op tot de dag van heden en we drinken geen wijn, wij en ook onze vrouwen, zoons en dochters, enz."

Deze stam van mensen had ook ijver voor de wet van Mozes en voor de eer van Jawhe. (II Kon. 10, 15-16); zij leidden een afgezonderd bestaan en nog in Jezus' tijd hadden zij de dienst van de ware God en de eenvoudige, goede, voorvaderlijke zeden bewaard.

Die zonderlinge volksstam in Abessinië, die K. reeds in 1820, toen hen niemand kende of hoogstens een onderzoeksreiziger er de aandacht op begon te vestigen, zonder aarzeling een jodenstam noemde, is een zeer interessant verschijnsel.

Er zou onzeglijk veel over te zeggen zijn, maar beperking is voor ons noodzaak.

Vooreerst de nota die Brentano bij deze passage plaatst:

Deze mededeling over het Jodenvolk in het rijk van Judit heeft betrekking op een Jodenstaat in het maangebte in Abessinië.

Vaak is K. in haar visioenen naar dat land gereisd en heeft er de koningin herhaaldelijk bezocht.

- De koninginnen droegen altijd de naam **Judit** en
- heerste een koning over het land, dan noemde men hem steeds **Gideon**.

“Deze mensen hadden geen schuld aan de dood van Christus, zegde K., omdat zij lang tevoren in Abessinië gekomen waren.”

Samen = provincie van Abessinië (in de uiterste noordoosthoek). –

Tot zijn verrassing vond Brentano in later jaren in de reisbeschrijvingen van Bruce en Salt de bevestiging van het bestaan van zulk een joodse volksstam in dat land, meer bepaald in het hooggebergte Samen.

- Bemerkt dat 'Samen' een oud Hebreeuws of althans Semietisch woord is, waarvan 'maangebte' de vertaling schijnt te zijn.
- Het Hebreeuwse woord 'Sammajim', d.i. 'hemelen', is inderdaad afgeleid van 'Samah', d.i. 'hoog zijn'.

De provincie Samen vormt de uiterste noordoosthoek van Abessinië.

Terwijl het hele rijk een hoogland is, lijkt de provincie Samen op een oninneembare burcht, een onbereikbaar bergland met steile toppen, verscheurd door diepe valleien en kloven.

Boven de gemiddelde hoogte van 1.000 tot 2.000 m rijzen ontoegankelijke toppen de lucht in zoals de Dajan in Samen tot een hoogte van 4.620 meter, zoals de Tala in Godzjam tot 4.100 m.

Jezus berispte hen over hun onverbiddelelike strengheid tegen de echtbrekers en moordenaars, omdat zij hun berouw en boetedoening op geen manier wilden aannemen. Ook hun vastendagen onderhielden zij buitengewoon streng.

Er waren hier in de berg verscheidene gieterijen en metaalsmederijen, waar potten, kommen en goten en ook waterleidingsbuizen gemaakt werden. Deze buizen bekwam men door het aan elkaar solderen van twee, in de lengte half rond geplooiden stangen.

De provincie Samen is het vaderland der Abessynische Joden. Daar wisten zij zich tot vóór een eeuw als zelfstandig en onafhankelijk volk te handhaven.

Meer bijzonderheden erover zal de lezer, die daar interesse voor heeft, wel elders moeten zoeken. Dit zou ons te ver van ons doel afbrengen.

Nog mag gezegd dat de namen Gideon en Judit, die door de regerende vorsten gedragen werd, naar gelang het een man of een vrouw was, een algemene naam schijnt geweest te zijn, zoals de naam Farao voor de regerende koning in Egypte.

Anderhalve eeuw geleden noemde K. die mensen een echte Jodenstam.

In onze dagen heeft de Israëlsche staat bij een officieel besluit de Falasjan van Ethiopië – zo worden die Joden genoemd, wat betekent 'bannelingen' – als volwaardige Joden erkend, met recht op het Israëlsch burgerschap; het zijn, spijs hun zwarte kleur, welkome immigranten.

Ook de nieuwste Encyclopaedia judaica, printed in Jeruzalem, Israël, 1971, bevat een lang artikel – 12 grote kolommen – over de Falasja's, d.i. uitgewekenen, bannelingen, vreemdelingen.

Jezus te Betaramfta-Julias.

711.

19 september. –

Na in Efron nog genezingen bewerkt te hebben, is Jezus met zijn leerlingen en verscheidene Rekabieten ongeveer 5 uren noordoostwaarts naar Betaramfta-Julias gegaan, een schone, hooggelegen stad. Onderweg heeft Hij nog bij een metaalmijn geleerd, waar het erts, dat men in Efron verwerkt, wordt uitgegraven. Ook te Betaramfta woonden Rekabieten en onder hen waren zelfs priesters. Die van Efron schenen mij onder deze te staan.

De stad is groot en ligt uitgestrekt om de berg³⁴⁵. Het westelijk gedeelte is door Joden bewoond, het oostelijk gedeelte en een deel

³⁴⁵ **Betaramfta (bijgenaamd Julias) = Ramta = er-Remtheh. –**

In de VOORREDE nr. 4 is Betaramfta als voorbeeld genomen van wijzigingen die een oude naam kan ondergaan, terwijl het toch dezelfde naam blijft.

Uit deze name zijn weggevallen

- a) 'BET';
- b) de voorgeplaatste 'A';
- c) de 'F', die welluidendheidshalve in de naam ingevoegd werd.

Dan blijft over de essentiële naam 'Ramta', wat de Aramese vorm is van 'Rama', d.i. 'hoogte'.

De naam 'Ramta' vinden we perfect terug in de Arabische naam 'Remtheh', de naam van een op een hoogte gelegen stad of dorp op de door K. aangeduide plaats, 8 uren ten oostzuidoosten van het Meer van Genezaret en 5 uren (altijd in rechte lijn) ten oostnoordoosten van Efron. Het niveau van de heuveltop is 554 m: de brede kalkheuvel is met oude waterbakken en grotten doorboord.

De huizen zijn gebouwd met grote, mooie basaltstenen die van oude gebouwen afkomstig zijn.

De oudheid van de plaats is duidelijk. Toch heeft, in zover ik weet, nog niemand eraan gedacht Betaramfta met er-Remtheh te identificeren.

van de hoogte door heidenen. Beide stadsdelen zijn door een bemuurde weg en door een lustplaats met dreven gescheiden. Boven op de berg verheft zich een prachtig kasteel met torens, parken en bomen.

Hierboven woont een verstoten vrouw van de tetrarch Filippus; de inkomsten van het gewest zijn haar tot haar onderhoud toegewezen. Bij haar wonen vijf volwassen dochters; zij is een heidense vrouw uit het geslacht van de Jebusieten en stamt van de koningen van Gessur af; zij heet Abigaïl en is reeds een bejaarde vrouw, maar toch nog flink en schoon, zeer goed, weldadig en menslievend van inborst.

712.

Filippus was ouder dan de Herodes van Perea en Galilea (Antipas); hij was vredelievend, maar genotzuchtig en wellustig en een heiden, de halve broer van de andere Herodes, daar zij van een verschillende moeder waren. Deze Filippus had eerst een weduwe met een dochter getrouwd.

Wanneer de man van deze Abigaïl hem eens op een doorreis bezocht, ik meen in een oorlog of wanneer hij naar Rome reisde, liet hij zijn vrouw bij hem achter. Deze werd ondertussen door Filippus verleid en ten huwelijk genomen en haar man bestierf het later van droefheid.

Een voornaam Palestina-kenner zoekt het zelfs te er-Rameh, 2 uren ten noordoosten van de Dode Zee, meer dan 20 uren van het rijk van Agrippa II, waarbij het later gevoegd werd.

Betaramfta werd door Herodes Antipas, tegelijk met Sefforis, versterkt en ter ere van keizerin Julia bijgenaamd Julius.

Later werd Betaramfta samen met het naburige Abila, waar Jezus nu ook zal komen, ook met Tarichea en Tiberias en met de omgeving van die steden geschonken aan de tetrarch Agrippa II.

Daar zijn rijk zich zuidwaarts tot tegen de Hiëromax uitstreckte, was deze vereniging van aangrenzend gebied met zijn rijk een voortreffelijke aanwinst.

Toen nu enige jaren later de eerste vrouw van Filippus, die om Abigaïl verstoten was, haar laatste uur voelde naderen, bad zij Filippus, alvorens te sterven, ten minste met haar dochter medelijden te hebben.

Filippus, die thans van Abigaïl niet meer hield, trouwde nu met deze zijn stiefdochter en zond Abigaïl met haar vijf dochters naar Betaram (dezelfde naam als Betaramfta, waarin 'RAM', 'hoogte', het essentieel gedeelte is); het wordt bijgenaamd 'JULIAS' ter ere van een Romeinse keizerdame; zij leefde hier zeer weldadig, was de Joden genegen en bezielde met een groot verlangen naar de zaligheid en de waarheid (*Erkenntnis*, kennis der waarheid, die ter zaligheid voert). Maar ze stond onder het toezicht van enige beampten van Filippus, die een streng toezicht op haar hielden. Filippus had ook een zoon; zijn tegenwoordige bijzit was veel jonger dan hij.

713.

20 september. –

Jezus werd te Betaramfta goed ontvangen, hartelijk verwelkomd.
In de morgen van zijn aankomst genas Hij vele zieken en 's avonds leerde Hij in de synagoge.

21 september; Sabbat. –

Ook op de eigenlijke sabbat leerde Hij in de synagoge; Hij handelde over de tienden en de eerstgeborenen (Deut. 26-29) en uit Jesaja, hfst. 60.

Deuteronomium 26

De aanbieding van de eerstelingen

1. Wanneer gij komt in het land, dat de HERE, uw God, u ten erfdeel geven zal en gij het in bezit neemt en daarin woont,
2. dan zult gij van de eerstelingen van alle vruchten van de bodem, die gij zult inzamelen van het land, dat de HERE, uw God, u geven zal, nemen, en in een mand doen en naar de plaats gaan, die de HERE, uw God, verkiesen zal om daar zijn naam te doen wonen.
3. En gekomen bij de priester, die er dan wezen zal, zult gij tot hem zeggen: Ik verklaar heden voor de HERE, uw God, dat ik gekomen ben in het land, waarvan de HERE aan onze vaders gezworen heeft, dat Hij het ons zou geven.

4. Dan zal de priester de mand van u aannemen en die voor het altaar van de HERE, uw God, zetten.
5. Daarna zult gij voor het aangezicht van de HERE, uw God, betuigen: Een zwervende Arameeër was mijn vader; hij trok met weinige mannen naar Egypte en verbleef daar als vreemdeling, maar werd er tot een groot, machtig en talrijk volk.
6. Toen de Egyptenaren ons mishandelden en verdrukten en ons harde slavenarbeid oplegden,
7. riepen wij tot de HERE, de God van onze vaders, en de HERE hoorde onze stem en zag onze ellende, moeite en verdrukking.
8. Toen leidde ons de HERE uit Egypte met een sterke hand, een uitgestrekte arm en grote verschrikking, door tekenen en wonderen;
9. Hij bracht ons naar deze plaats en gaf ons dit land, een land, vloeïende van melk en honig.
10. En nu, zie, ik breng de eerstelingen van de vrucht van het land, dat Gij, HERE mij gegeven hebt. Gij zult ze neerzetten voor het aangezicht van de HERE, uw God; gij zult u voor het aangezicht van de HERE, uw God, neerbuigen,
11. en gij zult u verheugen over al het goede dat de HERE, uw God, u en uw huis gegeven heeft: gij, de Leviet en de vreemdeling, die in uw midden is.

De tienden

12. Wanneer gij in het derde jaar, het jaar der tienden, gereed gekomen zult zijn met het afzonderen van alle tienden uit uw opbrengst, dan zult gij ze geven aan de Leviet, de vreemdeling, de wees en de weduwe, opdat zij eten en zich verzadigen in uw steden.
13. En gij zult voor het aangezicht van de HERE, uw God, zeggen: Ik heb het heilige uit het huis weggedaan; ook heb ik dat gegeven aan de Leviet, de vreemdeling, de wees en de weduwe, geheel overeenkomstig het gebod, dat Gij mij gegeven hebt. Ik heb geen uwer geboden overtreden of vergeten;
14. in mijn rouw heb ik daarvan niet gegeten, noch daarvan iets weggedaan, terwijl ik onrein was, noch iets daarvan aan een dode gegeven; ik heb geluisterd naar de stem van de HERE, mijn God, ik heb gedaan naar alles wat Gij ons geboden hebt.
15. Zie neder uit uw heilige woning, uit de hemel, en zegen uw volk Israël en het land, dat Gij ons gegeven hebt – zoals Gij onze vaders onder ede beloofd hebt – een land, vloeïende van melk en honig.

Slotwoord

16. Heden beveelt u de HERE, uw God, deze inzettingen en verordeningen na te komen; onderhoud ze dan naarstig met geheel uw hart en geheel uw ziel.
17. Gij hebt heden van de HERE het woord aanvaard, dat Hij u tot een God zal zijn, en dat gij in zijn wegen wandelen moet, zijn inzettingen, geboden en verordeningen onderhouden en naar zijn stem luisteren.
18. En de HERE heeft heden van u het woord aanvaard, dat gij zijn eigen volk zult zijn, zoals Hij u gezegd heeft, en dat gij al zijn geboden zult onderhouden –
19. dan zal Hij u verheffen tot een lof, een naam en een sieraad, boven alle volken die Hij geschapen heeft en dan zult gij een volk zijn, geheiligd aan de HERE, uw God, zoals Hij gezegd heeft.

Deuteronomium 27 Gedenkstenen en altaar op de Ebal

1. Voorts geboden Mozes en de oudsten van Israël het volk: Onderhoud heel het gebod, dat ik u heden opleg –
2. op de dag, waarop gij de Jordaan overtrekt naar het land dat de HERE, uw God, u geven zal, zult gij grote stenen oprichten, die met kalk bestrijken

3. en daarop na uw overtocht al de woorden dezer wet schrijven – opdat gij komt in het land dat de HERE, uw God, u geven zal, een land, vloeiende van melk en honig, zoals de HERE, de God uwer vaderen, u toegezegd heeft.
4. Als gij dan de Jordaan overgetrokken zijt, zult gij deze stenen, ten aanzien waarvan ik u heden opdracht geef, op de berg Ebal oprichten en met kalk bestrijken.
5. Ook zult gij daar een altaar bouwen voor de HERE, uw God, een altaar van stenen, die gij niet met ijzer zult bewerken.
6. Van onbehouwen stenen zult gij het altaar van de HERE, uw God, bouwen, en daarop brandoffers brengen aan de HERE, uw God.
7. Ook zult gij vredeoffers slachten, die daar eten en u verheugen voor het aangezicht van de HERE, uw God.
8. Vervolgens zult gij op die stenen al de woorden dezer wet klaar en duidelijk schrijven.
9. Ook spraken Mozes en de levitische priesters tot geheel Israël: Zwijg, Israël, en luister. Heden zijt gij geworden tot het volk van de HERE, uw God.
10. Daarom zult gij luisteren naar de stem van de HERE, uw God, en zijn geboden en inzettingen onderhouden, die ik u heden opleg.

Zegen op de Gerizim, vloek op de Ebal

11. Op die dag gebod Mozes het volk:
12. Wanneer gij de Jordaan overgetrokken zijt, zullen zich op de berg Gerizim opstellen om het volk te zegenen: Simeon, Levi, Juda, Issakar, Jozef en Benjamin.
13. En op de berg Ebal zullen zich opstellen om te vervloeken: Ruben, Gad, Aser, Zebulon, Dan en Naftali.
14. Dan zullen de Levieten met luider stem voor alle mannen in Israël betuigen:
15. Vervloekt is de man, die een gesneden of gegoten beeld maakt, een gruwel voor de HERE, het maaksel der handen van een werkman, en dit in het verborgene opstelt. En het gehele volk zal antwoorden: Amen.
16. Vervloekt is hij, die zijn vader of moeder veracht. En het gehele volk zal zeggen: Amen.
17. Vervloekt is hij, die de grensscheiding van zijn naaste verlegt. En het gehele volk zal zeggen: Amen.
18. Vervloekt is hij, die een blinde op een verkeerde weg leidt. En het gehele volk zal zeggen: Amen.
19. Vervloekt is hij, die het recht van vreemdeling, wees en weduwe buigt. En het gehele volk zal zeggen: Amen.
20. Vervloekt is hij, die gemeenschap heeft met de vrouw van zijn vader, want hij heeft zijns vaders dek opgeslagen. En het gehele volk zal zeggen: Amen.
21. Vervloekt is hij, die gemeenschap heeft met een dier. En het gehele volk zal zeggen: Amen.
22. Vervloekt is hij, die gemeenschap heeft met zijn zuster, de dochter van zijn vader of van zijn moeder. En het gehele volk zal zeggen: Amen.
23. Vervloekt is hij, die gemeenschap heeft met zijn schoonmoeder. En het gehele volk zal zeggen: Amen.
24. Vervloekt is hij, die in het geheim zijn naaste doodt. En het gehele volk zal zeggen: Amen.
25. Vervloekt is hij, die een geschenk aanneemt om iemand te doden en onschuldig bloed te vergieten. En het gehele volk zal zeggen: Amen.
26. Vervloekt is hij, die de woorden van deze wet niet metterdaad volbrengt. En het gehele volk zal zeggen: Amen.

Deuteronomium 28 Zegen en vloek

1. Indien gij dan aandachtig luistert naar de stem van de HERE, uw God, en al zijn geboden, die ik u heden opleg, naarstig onderhoudt, dan zal de HERE, uw God, u verheffen boven alle volken der aarde.

2. De volgende zegeningen zullen alle over u komen en uw deel worden, indien gij luistert naar de stem van de HERE, uw God:
3. Gezegend zult gij zijn in de stad en gezegend op het veld.
4. Gezegend zal zijn de vrucht van uw schoot, de vrucht van uw bodem en de vrucht van uw vee: de worp van uw runderen en de dracht van uw kleinvee.
5. Gezegend zullen zijn uw mand en uw baktrog.
6. Gezegend zult gij zijn bij uw ingang en gezegend zult gij zijn bij uw uitgang.
7. De HERE zal uw vijanden, die tegen u opstaan, verslagen aan u overleveren. Langs één enkele weg zullen zij tegen u optrekken, maar langs zeven wegen voor u vluchten.
8. De HERE zal over u de zegen gebieden in uw schuren en in alles wat gij onderneemt; Hij zal u zegenen in het land dat de HERE, uw God, u geven zal.
9. De HERE zal u als zijn heilig volk bevestigen, zoals Hij u gezworen heeft, indien gij de geboden van de HERE, uw God, onderhoudt en in zijn wegen wandelt.
10. Dan zullen alle volken der aarde zien, dat de naam des HEREN over u uitgeroepen is, en zij zullen voor u vrezen.
11. Ook zal de HERE u overvloedig het goede schenken, in de vrucht van uw schoot, de vrucht van uw vee en de vrucht van uw bodem – in het land, waarvan de HERE aan uw vaderen gezworen heeft, dat Hij het u geven zou.
12. De HERE zal zijn rijke schatkamer, de hemel, voor u openen om op zijn tijd de regen voor uw land te geven en al het werk uwer handen te zegenen, zodat gij aan vele volken zult uitlenen zonder zelf te leen te ontvangen.
13. De HERE zal u stellen tot een hoofd en niet tot een staart, gij zult enkel opgaan en niet neergaan, wanneer gij luistert naar de geboden van de HERE, uw God, die ik u heden opleg om die naarstig te onderhouden,
14. en wanneer gij niet afwijkt van alle geboden, die ik u heden geef, noch naar rechts noch naar links, door het achterna lopen en dienen van andere goden.
15. Maar indien gij niet luistert naar de stem van de HERE, uw God, en niet al zijn geboden en inzettingen, die ik u heden opleg, naarstig onderhoudt, dan zullen de volgende vervloekingen alle over u komen en u treffen:
16. Vervloekt zult gij zijn in de stad en vervloekt op het veld.
17. Vervloekt zullen zijn uw mand en uw baktrog.
18. Vervloekt zal zijn de vrucht van uw schoot, de vrucht van uw bodem, de vrucht van uw runderen en de dracht van uw kleinvee.
19. Vervloekt zult gij zijn bij uw ingang en vervloekt bij uw uitgang.
20. De HERE zal over u de vloek, de verwarring en de bedreiging doen komen in alles wat gij onderneemt en wat gij doet, totdat gij verdelgd wordt en snel te gronde gaat vanwege de slechtheid uwer daden, omdat gij Mij verlaten hebt.
21. De HERE zal de pest aan u doen kleven, totdat zij u heeft weggevaagd uit het land, dat gij in bezit gaat nemen.
22. De HERE zal u slaan met tering, koorts, brand, ontstekingen, droogte, brandkoren en honigdauw: zij zullen u vervolgen, totdat gij te gronde gaat.
23. Ook zal de hemel boven uw hoofd van koper zijn en de aarde onder u van ijzer.
24. De HERE zal poeder en stof over uw land laten regenen; van de hemel zullen die op u neerdalen, totdat gij verdelgd zijt.
25. De HERE zal u verslagen aan uw vijanden overleveren. Langs één enkele weg zult gij tegen hen optrekken, maar langs zeven wegen voor hen vluchten, zodat gij tot een schrikbeeld zult wezen voor alle koninkrijken der aarde.
26. Uw lijken zullen tot voedsel dienen voor al het gevogelte des hemels en het gedierte der aarde, zonder dat iemand die opschrikt.
27. De HERE zal u slaan met Egyptische zweren, met builen, uitslag en schurft, waarvan gij niet kunt genezen.
28. De HERE zal u slaan met waanzin, verblindings en verstandsverbijstering,

29. zodat gij op de middag rondtast, als een blinde in de duisternis; gij zult op uw wegen niet voorspoedig zijn, maar bij voortdoring slechts verdrukt en beroofd worden, zonder dat iemand u redt.
30. Gij zult een vrouw ondertrouwen, maar een andere man zal haar beslapen. Gij zult een huis bouwen, maar het niet bewonen. Gij zult een wijngaard planten, maar de vrucht daarvan niet genieten.
31. Uw rund zal voor uw ogen geslacht worden, maar gij zult daarvan niet eten. Uw ezel zal in uw bijzijn geroofd worden, en niet tot u terugkeren. Uw kleinvee zal aan uw vijanden worden gegeven, zonder dat iemand u te hulp komt.
32. Uw zonen en dochters zullen aan een ander volk worden overgeleverd, terwijl gij het met eigen ogen ziet, en de gehele dag naar hen smacht, zonder iets te kunnen doen.
33. Een volk, dat gij niet kent, zal de vrucht van uw bodem eten en alles waarvoor gij gezwoegd hebt; bij voortdoring zult gij slechts verdrukt en vertrappt worden.
34. Gij zult waanzinnig worden vanwege het schouwspel, dat uw ogen zullen zien.
35. De HERE zal u slaan met boze zweren aan de knieën en aan de dijnen, waarvan gij niet kunt genezen – van uw voetzool af tot uw schedel toe.
36. De HERE zal u en de koning, die gij over u hebt aangesteld, naar een volk voeren dat gij niet kent, gij noch uw vaderen; aldaar zult gij andere goden dienen, hout en steen.
37. Gij zult een voorwerp van ontzetting worden, een spreekwoord en een spotrede onder alle volken, naar wier land de HERE u wegvoert.
38. Veel zaad zult gij naar de akker brengen, maar weinig inzamelen, want de sprinkhaan zal het afvreten.
39. Wijngaarden zult gij planten en bewerken, maar geen wijn drinken of opleggen; want de worm zal eraan knagen.
40. Olijfbomen zult gij hebben in uw gehele gebied, maar u niet met olie zalven; want uw olijven zullen afvallen.
41. Gij zult zonen en dochters verwekken, maar zij zullen u niet toebehoren, want zij zullen in gevangenschap gaan.
42. Van al uw geboomte en veldvruchten zullen de sprinkhanen zich meester maken.
43. Steeds meer zal de vreemdeling in uw midden u te boven gaan, terwijl gij al dieper zinkt.
44. Hij zal u te leen geven, maar gij niet aan hem; hij zal hoofd zijn, en gij staart.
45. Al deze vervloekingen zullen over u komen, u achtervolgen en u treffen, totdat gij verdelgd zijt, omdat gij niet geluisterd hebt naar de stem van de HERE, uw God, en de geboden en inzettingen die Hij u opgelegd heeft, niet onderhouden hebt;
46. zij zullen onder u tot een teken en wonder zijn, en onder uw nageslacht, voor altoos.
47. Omdat gij de HERE, uw God, niet met vreugde en blijdschap gediend hebt vanwege al uw overvloed,
48. zult gij de vijanden, die de HERE tegen u zal doen optrekken, dienen, onder honger en dorst, in naaktheid en met gebrek aan alles; Hij zal een ijzeren juk op uw hals leggen, totdat Hij u verdelgd heeft.
49. De HERE zal tegen u doen aanrukken een volk, dat van verre komt, van het einde der aarde, zoals een arend aanzweeft: een volk, waarvan gij de taal niet verstaat,
50. een hardvochtig volk, dat geen grijsaard ontziet en geen knaap genade bewijst;
51. dat de vrucht van uw vee en van uw bodem zal opeten, totdat gij verdelgd zijt; dat u geen koren, most of olie zal overlaten, noch de worp van uw runderen of de dracht van uw kleinvee, totdat het u te gronde gericht heeft.
52. Het zal u in het nauw brengen in al uw steden, totdat de hoge, versterkte muren vallen, waarop gij in uw gehele land vertrouwdet; ja, het zal u in het nauw brengen in al uw steden, in geheel het land dat de HERE, uw God, u geven zal.
53. In de benardheid en benauwdheid, waarmede uw vijand u kwellen zal, zult gij de vrucht van uw eigen schoot eten, het vlees van de zonen en dochters, die de HERE, uw God, u geven zal.
54. De meest verwekelijkte en verwendde man onder u zal zijn broeder noch zijn eigen vrouw noch de kinderen, die hem nog resten, iets gunnen,

55. zodat hij geen van hen iets zal willen geven van het vlees zijner kinderen, die hij eet, omdat uw vijand hem niets anders overgelaten heeft, in de benardheid en benauwdheid, waarmee deze u in al uw steden kwellen zal.
56. De verwekelijkte en verwende vrouw onder u, die van verwendheid en wekelijkheid het nooit gewaagd heeft haar voetzool op de grond te zetten, zal haar eigen man noch haar zoon en dochter iets gunnen,
57. zelfs niet de nageboorte uit haar schoot noch de kinderen, die zij baart, want bij gebrek aan alles zal zij die in het geheim eten, in de benardheid en benauwdheid, waarmee uw vijand u in uw steden kwellen zal.
58. Indien gij niet naarstig onderhoudt al de woorden der wet, die in dit boek geschreven zijn, en gij niet deze heerlijke, geduchte Naam, de HERE, uw God, vreest,
59. dan zal de HERE u en uw nageslacht ongemeen zwaar tuchtigen met felle, aanhoudende slagen en boze, aanhoudende ziekten.
60. Hij zal alle kwalen van Egypte, waarvoor gij bevreesd zijt, weer over u brengen, zodat zij aan u kleven.
61. Ook allerlei ziekten en slagen, die in het boek van deze wet niet beschreven zijn, zal de HERE over u doen komen, totdat gij verdelgd zijt.
62. Met weinigen zult gij overblijven, terwijl gij talrijk geweest zijt als de sterren des hemels – omdat gij niet geluisterd hebt naar de stem van de HERE, uw God.
63. Zoals de Here er behagen in had om u wèl te doen en u talrijk te maken, zo zal de HERE er behagen in hebben om u te gronde te richten en te verdelgen; en gij zult weggerukt worden uit het land, dat gij in bezit gaat nemen.
64. De HERE zal u verstrooien onder alle natiën van het ene einde der aarde tot het andere; aldaar zult gij andere goden dienen, die noch gij noch uw vaders gekend hebben: hout en steen.
65. Gij zult onder die volken geen rust vinden noch een rustplaats voor uw voetzool; de HERE zal u daar een bevend hart geven, ogen vol heimwee en een kwijnende ziel.

Deuteronomium 29

Vernieuwing van het verbond met God

1. Dit zijn de woorden van het verbond dat de HERE Mozes geboden heeft met de Israëlieten te sluiten in het land Moab, naast het verbond dat Hij met hen bij Horeb gesloten had.
2. Mozes dan riep geheel Israël tot zich en zeide tot hen: Gij hebt alles gezien wat de HERE in het land Egypte voor uw ogen Faraó, al zijn dienaren en zijn gehele land heeft aangedaan:
3. de grote beproevingen, die gij met eigen ogen gezien hebt, die grote tekenen en wonderen.
4. Doch de HERE heeft u geen hart gegeven om te verstaan of ogen om te zien, of oren om te horen, tot op de huidige dag.
5. Veertig jaar liet Ik u door de woestijn trekken; de klederen die gij droegt, zijn niet versleten evenmin als de schoenen aan uw voeten.
6. Brood hebt gij niet gegeten, wijn of bedwelmende drank niet gedronken – opdat gij zoudt weten, dat Ik de HERE, uw God, ben.
7. Toen gij op deze plaats gekomen waart, trokken Sichon, de koning van Chesbon, en Og, de koning van Basan, ten strijde tegen ons op, en wij versloegen hen,
8. veroverden hun land en gaven dat tot een erfdeel aan Ruben, Gad en de halve stam Manasse.
9. Onderhoudt dan naarstig de woorden van dit verbond, opdat gij voorspoedig alles volbrengen moogt wat gij doet.
10. Allen staat gij heden voor het aangezicht van de HERE, uw God: uw aanvoerders, uw stamhoofden, uw oudsten en uw opziëners, alle mannen van Israël;
11. uw kinderen, uw vrouwen en de vreemdelingen in uw legerplaats, zelfs uw houthakkers en waterputters,

12. om toe te treden tot het verbond van de HERE, uw God, tot dit met een vervloeking bekrachtigd verdrag, dat de HERE, uw God, heden met u sluit,
13. opdat Hij u heden als zijn volk bevestigte en u tot een God zij, zoals Hij u toegezegd heeft, en uw vaderen, Abraham, Isaak en Jakob, gezworen heeft.
14. Niet met u alleen sluit Ik dit verbond en dit met een vervloeking bekrachtigd verdrag;
15. maar zowel met ieder, die zich hier bij ons bevindt en heden staat voor het aangezicht van de HERE, onze God, als met ieder, die heden hier niet bij ons is.
16. Want gij weet, hoe wij in het land Egypte gewoond hebben en hoe wij midden door de volken gegaan zijn, wier land gij doorgetrokken zijt, 17. en gij hebt de gruwelen en afgoden gezien, die men bij hen vindt: hout en steen, zilver en goud.
18. Laat er daarom onder u geen man of vrouw, geen geslacht of stam zijn, wier hart zich nu van de HERE, onze God, afwendt om de goden dezer volken te gaan dienen; laat er onder u geen wortel zijn, die gif of alsem voortbrengt.
19. Maar als iemand bij het horen van deze vervloekingen meent, dat hij gezegend zal blijven en zegt: Ik zal vrede hebben, wanneer ik in de verstoktheid van mijn hart wandel – waardoor hij verderving brengt zowel over het bevoeide als over het dorre (land) –
20. dan zal de HERE die man niet willen vergeven, maar zullen de toorn en de ijver des HEREN tegen hem branden; heel de vloek, die in dit boek opgetekend staat, zal op hem rusten, en de HERE zal zijn naam uitwissen onder de hemel.
21. De HERE zal hem uit alle stammen van Israël afzonderen ten verderve overeenkomstig alle vervloekingen van het verbond, dat in dit wetboek beschreven is.
22. Dan zullen het volgende geslacht – uw zonen, die na u zullen opstaan – en de buitenlander, die van verre komt, wanneer zij de plagen en de ziekten zien, die de HERE in dit land heeft doen uitbreken,
23. en dat de gehele bodem er zwavel, zout en vuurbrand is, dat hij niet bezaaid wordt en niets laat uitspruiten en er geen gewas uit opschiet, zoals toen Sodom, Gomorra, Adma en Seboim onderstboven gekeerd werden, die de HERE in zijn toorn en grimmigheid onderstboven gekeerd heeft –
24. dan zullen alle volken zeggen: Waarom heeft de HERE zo met dit land gedaan? Wat betekent deze geweldig brandende toorn?
25. En men zal antwoorden: Omdat zij verlaten hebben het verbond van de HERE, de God hunner vaderen, het verbond dat Hij met hen gesloten had toen Hij hen uit het land Egypte leidde,
26. en omdat zij andere goden zijn gaan dienen en zich daarvoor hebben neergebogen, goden, die zij niet gekend hebben en die Hij hun niet toebedeeld had –
27. daarom is de toorn des HEREN tegen dit land ontbrand om daarover heel de vervloeking te brengen, die in dit boek opgetekend staat:
28. de HERE heeft hen in toorn en grimmigheid en grote verbolgenheid uit hun land gerukt en hen weggeslingerd naar een ander land, zoals dit thans het geval is.
29. De verborgen dingen zijn voor de HERE, onze God, maar de geopenbaarde zijn voor ons en onze kinderen voor altijd, opdat wij al de woorden dezer wet volbrengen.

Uit: NBG-vertaling 1951

Jesaja 60 **Sions heerlijkheid**

1. Sta op, word verlicht, want uw licht komt en de heerlijkheid des HEREN gaat over u op.
2. Want zie, duisternis zal de aarde bedekken en donkerheid de natiën, maar over u zal de HERE opgaan en zijn heerlijkheid zal over u gezien worden.
3. Volken zullen opgaan naar uw licht en koningen naar uw stralende opgang.
4. Hef uw ogen op en zie rondom: zij allen verzamelen zich, komen tot u; uw zonen komen van verre en uw dochters worden op de heup aangedragen.

5. Dan zult gij het zien en stralen van vreugde; uw hart zal zich ontroerd verruimen, want tot u zal de rijkdom der zee zich wenden, het vermogen der volken zal tot u komen.
6. Een menigte kamelen zal u overdekken, jonge kamelen van Midjan en Efa; uit Seba zullen zij allen komen; goud en wierook zullen zij aanbrengen en de roemrijke daden des HEREN blijde verkondigen.
7. Al de schapen van Kedar zullen zich voor u verzamelen, de rammen van Nebajot zullen zich u ten dienste stellen; zij zullen als een welgevallig offer op mijn altaar komen en aan mijn luisterrijk huis zal Ik luister verlenen.
8. Wie zijn dezen, die als een wolk komen aangevlogen en als duiven naar hun til?
9. Want op Mij zullen de kustlanden wachten; en de schepen van Tarsis zullen de eerste zijn om uw zonen van verre aan te brengen; hun zilver en goud voeren zij mede, ter ere van de naam des HEREN, uws Gods, voor de Heilige Israëls, omdat Hij u luister verleend heeft.
10. Vreemdelingen zullen uw muren herbouwen en hun koningen zullen u dienen, want in mijn toorn heb Ik u geslagen, maar in mijn welbehagen heb Ik Mij over u ontfermd.
11. En uw poorten zullen bestendig openstaan, dag noch nacht zullen zij gesloten worden, opdat men tot u inbrengt het vermogen der volken, terwijl hun koningen worden meegevoerd.
12. Want het volk en het koninkrijk, die u niet willen dienen, zullen te gronde gaan, en die volken zullen zeker verwoest worden.
13. De heerlijkheid van de Libanon zal tot u komen, cypres, plataan en denneboom tezamen, om de plaats van mijn heiligdom op te luisteren; en de plaats mijner voeten zal Ik heerlijk maken.
14. De zonen uwer verdrukkers zullen deemoedig tot u komen, aan uw voeten zullen al uw versmaders zich neerwerpen en zij zullen u noemen: De stad des HEREN, het Sion van de Hellige Israëls.
15. Terwijl gij eertijds verlaten waart en gehaat, zodat niemand door u heentrok, zal Ik u stellen tot een eeuwige praal, tot een vreugde voor geslacht op geslacht.
16. En gij zult de melk der volken zuigen, ja koninklijke borsten zuigen, en gij zult weten, dat Ik, de HERE, uw Redder ben en uw Verlosser, de Machtige Jakobs.
17. Voor koper zal Ik goud brengen, voor ijzer zilver, voor hout koper, voor stenen ijzer; Ik zal vrede tot uw overheid maken en gerechtigheid tot uw heerseres.
18. Van geen geweld zal in uw land meer gehoord worden, van verwoesting noch verderf in uw gebied; en gij zult uw muren Heil noemen en uw poorten Lof.
19. De zon zal u niet meer tot licht zijn bij dag, noch de maan tot een schijnsel voor u lichten; maar de HERE zal u tot een eeuwig licht zijn en uw God tot uw luister.
20. Uw zon zal niet meer ondergaan en uw maan niet meer afnemen, want de HERE zal u tot een eeuwig licht zijn en de dagen van uw rouw zullen ten einde wezen.
21. Uw volk zal geheel uit rechtvaardigen bestaan, voor altoos zullen zij het land bezitten: een scheut die Ik geplant heb, een werk mijner handen, tot mijn verheerlijking.
22. De kleinste zal tot een geslacht worden en de geringste tot een machtig volk; Ik, de HERE, zal het te zijner tijd met haast volvoeren.

Uit: NBG-vertaling 1951

Abigaïl genoot de achting en de gunst van de inwoners; zij was de Joden genegen en zond hun nu ook giften om Jezus en de leerlingen zo waardig mogelijk te ontvangen.

22 september = 1 Tisri; Nieuwe Maan. –

Op 1 Tisri was het het (burgerlijk) Nieuwjaar; het werd feestelijk gevierd. Op het dakterras van de synagoge werd op allerlei instrumenten muziek gemaakt. Er waren ook harpen bij, maar vooral werd er op grote trompetten geblazen, die verscheidene mondstukken hadden. Ik zag ook weerom spelen op het zonderling ineengezet (en uit elkaar legbaar) instrument met blaasbalgen, dat ik eens op het dak der synagoge van Kafarnaüm heb zien bespelen. Ik zag op dit feest alles met vruchten en bloemen getooid, en onder verschillende klassen van volk verschillende gebruiken.

In de nacht (tussen 21 en 22 september) zag ik vele mensen, hoofdzakelijk vrouwen, die, voorzien van lichten onder schepels, zich in lange klederen op de graven neerwierpen en er baden. Ik zag ook dat ze zich allen baadden, de vrouwen in de huizen en de mannen in de badplaatsen. De getrouwde mannen gingen in de baden, gescheiden van de jongelingen; zo ook de getrouwde vrouwen, gescheiden van de dochters. Daar de Joden veelvuldig baden namen en op vele plaatsen het water niet overvloedig voorhanden was, sprongen zij bij het baden spaarzaam met het water om; ze lagen in troggen op hun rug en schepten het water met een schelp op zich, en het was dikwijls meer een zich wassen of afspoelen, dan zich baden; zij baadden zich heden, 22 september of 1 Tisri, vóór de stad, in gewoon koud water³⁴⁶.

Heden gaven de mensen elkaar ook wederkerig geschenken en vooral werden de armen mild bedacht. Men bood hun bovendien eerst vooraf een grote maaltijd aan, en op een lange aarden wal lagen daar vele geschenken uitgestald, nl. levensmiddelen,

³⁴⁶ De vrouwen baadden zich thuis, de mannen ... –

Volgende zinsnede ter vergelijking: "In Perzië gaat op de tweede dag van de bruiloft 's morgens vroeg de bruidegom zich baden in de badplaats, maar de bruid neemt haar bad thuis." (Dapper, Perzië, 115-116; cfr. 't H.L. 3^e jg. blz. 87).

klederen en deksels. Iedereen ontving zijn geschenken van zijn vrienden en stond daar weer een deel van af aan de armen³⁴⁷.

De aanwezige Rekabieten regelden en inspecteerden de gehele handeling en haar verloop; zij zagen toe en observeerden wat en hoe eenieder met de armen deelde; zij hadden drie rollen, waarop zij de milddadigheid van elke gever buiten zijn weten aantekenden.

- De eerste rol heette ‘het boek des levens’;
- de tweede ‘de Middelweg’;
- de derde ‘het boek van de dood’.

De Rekabieten oefenden meer zulke ambten uit: overigens deden zij ook in de tempel dienst als deurbewaarders, rekenmeesters of boekhouders en vooral als zangers (I Kron. 2, 55). Op het feest van heden werden zij door deze bediening druk in beslag genomen.

Als geschenk ontving Jezus heden te Betaramfta klederen, deksels en geld en dit alles liet Hij aanstonds aan de armen uitdelen.

³⁴⁷ Nieuwjaargeschenken. – Het geven van geschenken op het Poerimfeest (fasc. 13, nr. 427, voetnoot 190), welk feest in Perzië ontstond, is vermoedelijk een navolging van hetzelfde gebruik dat de Perzen op Nieuwjaar onderhielden.

Het Poerimfeest en het Perzische Nieuwjaar vielen ook ongeveer samen, het joodse (burgerlijk) Nieuwjaar komt 15 dagen na Poerim.

Ook bij de Joden was het geven van geschenken op Nieuwjaar in gebruik. Terwijl het echter in Perzië minder de rijken waren die iets aan armen en noodlijdenden schonken, dan minderen aan hooggeplaatsten en overheden, werden de geschenken in Israël eerder gegeven aan hulpbehoevenden om godsdienstige motieven.

Natuurlijk kwamen in beide landen gastmalen en vermakelijkheden daarbij te pas.

Jezus bij Abigaïl.

714.

Gedurende dit openbaar feest bezocht Jezus de heidenen. Abigaïl had Hem dringend om zijn komst gebeden, en de Joden zelf, aan wie zij veel goeds bewees, baden Hem haar een onderhoud te verlenen.

's Morgens (22 september) zag ik Hem met enkele van zijn leerlingen zich door de Jodenstad, het was nog vroeg in de morgen, in de richting van de heidenstad naar een openbare lustplaats begeven. Deze was met bomen beplant en lag tussen beide stadsdelen. Daar kwamen de Joden gewoonlijk met de heidenen samen voor zaken en ruilhandel. Hier bevond zich Abigaïl met haar gevolg en haar vijf volwassen dochters en vele heidense jonkvrouwen en nog andere heidenen. Abigaïl was een sterke en grote vrouw van om de vijftig; ze kon van dezelfde leeftijd zijn als Filippus terwijl deze ouder, veel minder fit, minder krachtadig en streng, maar dikker en wekelijker was dan Antipas.

715.

In haar gelaat had Abigaïl een uitdrukking van treurigheid en onvoldaanheid, zij haakte (= hevig verlangen naar, hunkeren) naar hulp en onderricht, maar zij wist niet hoe zij het aanleggen moest, want zij stond onder toezicht en hierdoor was zij nooit in haar handelingen vrij. Hier wierp ze zich voor Jezus neer. *Hij richtte haar op en onderrichtte haar en alle aanwezigen, terwijl Hij op en neerging. Hij sprak hun over de vervulling van de profetieën, over de roeping van de heidenen en over de doop.*

Hier moet ik de tussenbemerking maken, dat van alle plaatsen, waar Jezus, sedert zijn afreis uit Ennon doortrok, er gedurig scharen van Joden en heidenen naar Ennon trokken, om door de leerlingen, die hij daar gelaten had (nr. 686), gedoopt te worden.

Andreas, Jakobus de Mindere, Joannes en de leerlingen van Joannes de Doper waren er gedurig aan het dopen. Lazarus echter was toen aanstonds naar huis teruggekeerd. Van de in hechtenis gehouden Doper kwamen er af en toe boden.

Jezus ontving van Abigaïl op de plaats der ontmoeting (lustplaats tussen de twee stadsdelen) de gewone eerbetuigingen; zij had joodse dienaren ermee belast Hem de voeten te wassen en Hem het brood en de wijn als welkomsverversing aan te bieden; zij bad Hem zeer ootmoedig om verontschuldiging van haar verlangen, dat haar reeds lang vervulde, naar onderricht van Hem. Ook verzocht zij Hem aan een feest met maaltijd, dat zij te zijner eer had ingericht, deel te willen nemen.

Jezus was zeer goed en vriendelijk jegens allen en vooral jegens haar en al zijn woorden, niet minder dan zijn aanblik troffen haar tot in het diepste van haar ziel, want ze was vol kommer en zorg en geloofde reeds ten halve. Het onderricht voor de heidenen duurde tot in de namiddag.

716.

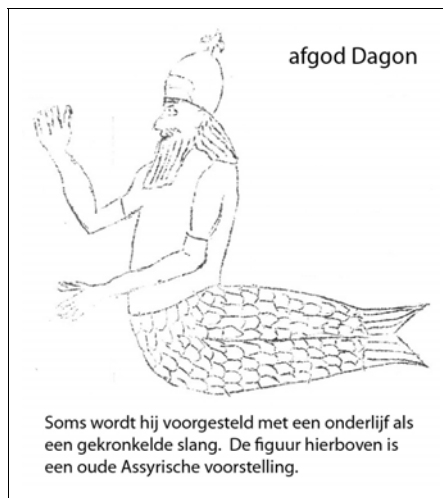
Jezus begaf zich op Abigaïls uitnodiging naar de oostzijde van de stad, niet ver van de heidense tempel, waar een badinrichting was en een soort van volksfeest plaats had, want ook de heidenen vierden heden met bijzondere luister het Nieuwe-maan-feest. Om daar te komen moest Jezus door de scheidingsstraat tussen de Joden- en de heidenstad. Daar lagen in woningen die tegen de stadsmuur aangebouwd waren, vele arme zieke heidenen in beddenbakken op stro en kaf. De heidenen hadden hier zeer vele armen liggen, *maar nu genas Jezus er geen.*

Op de speel- en ontspanningsplaats van de heidenen, waar nu de maaltijd bereid was, *onderrichtte Jezus lange tijd de heidenen,* zowel terwijl Hij tussen hen op en neer wandelde, als onder het feestmaal. *Hij sprak in vele gelijkenissen van dieren om hun nutteloze en onvruchtbare*

bedrijvigheid in het licht te stellen, b.v. van de rusteloze en dikwijls zo zinloze arbeid van de spin, van de werkzaamheid van mieren en wespen, in tegenstelling met het schoon, doelmatig en welgeregeld werk van de bijen.

Het maal, waaraan Abigaïl ter tafel liggend deelnam, werd op Jezus' bevel grotendeels aan de armen uitgedeeld.

Heden zag ik ook grote feestelijkheden in de heidense tempel, die zeer prachtig was; hij was aan 5 zijden omgeven door grote open zuilenhallen, waar men tussendoor kon zien. In het midden had hij een hoge koepel; er stonden vele afgodsbeelden in verscheidene plaatsen en gangen van de tempel. De hoofdgod was Dagon: zijn bovenlijf was dat van een mens; zijn onder- en achterlijf dat van een vis. (Hij werd vooral vereerd door de Filistijnen en was hun hoofdgod.) Er waren in deze tempel nog andere afgoden in de gedaante van dieren; maar deze beelden waren lang niet zo mooi als bij de Grieken en Romeinen. Ik zag meisjes kransen bij de beelden ophangen, en zingen en dansen en de afgodenpriesters brandden wierook op een driepotig tafeltje (of soort treeft).

Op de koepel van deze tempel zag ik een wonderkustig toestel; het werd de ganse nacht in beweging gebracht. Het was een verlichte en door sterren omringde bol, die zich boven het dak voortbewoog en zowel van in de tempel als buiten zichtbaar was; hij bootste de loop van de sterren na en moest de nieuwe maan of het nieuwe jaar verbeelden; hij verplaatste zich langzaam en wanneer hij op de andere zijde aankwam, hielden de spelen en de feestviering aan deze zijde van de tempel op en begonnen aan de overzijde, waar de maan was aangekomen.

Niet ver van de feestplaats (speel- of ontspanningsplaats), waar Jezus de maaltijd nam, was een grote lustplaats waar de jonge dochters hun spelen hielden; zij hadden hun rokken opgeschort, hun benen (met banden) omwikkeld en droegen in de handen bogen, pijlen en kleine spiezen, die met bloemen bewonden waren; zij liepen voorbij een speciaal feesttoestel, dat van takken, bloemen en allerlei versiering gemaakt was en schoten en wierpen onder het lopen naar vogelen die er aan vastgebonden waren en naar andere dieren: bokjes en dieren als kleine ezels, die rondom het toestel op een omtuind terrein rondliepen.

Op dat toestel van takwerk was een walgelijk afgodsbeeld geplaatst met brede, open muil als van een dier; voor het overige was hij als een mens; hij hield de armen voorwaarts omneer; het beeld was hol en vuur er onder; de gedode dieren werden in de muil van dit beeld gelegd, vielen in het vuur neer en verteerden.

De niet getroffen dieren werden afgezonderd en, naar ik meen, voor heilig gehouden, dan door de priesters met de zonden van het volk beladen en vervolgens in vrijheid gesteld.

Het was iets in de aard van de verzoeningsdieren bij de Joden te Jeruzalem, waar op de verzoendag twee bokken uitgekozen werden. Een daarvan, door het lot aangewezen, werd door handoplegging met de zonden van het volk beladen en dan de woestijn ingejaagd (zie verder nr. 734).

Was het niet geweest van dat hatelijk martelen van de dieren en van dat afschuwelijk afgodsbeeld, ik zou een zeer groot behagen gevonden hebben in de vlugheid en geoefendheid in het spel van die dochters. Het feest duurde tot 's avonds en met het verschijnen van de maan werden de dieren geofferd. 's Avonds was de gehele tempel en het kasteel van Abigaïl vol fakkellicht.

Jezus leraarde nog na de maaltijd en vele heidenen bekeerden zich en gingen zich naar Ennon laten dopen. 's Avonds zag ik Jezus nog bij het fakkellicht de bergtop beklimmen en zich met Abigaïl in een voorzaal van haar kasteel onderhouden. Tussen open zuilen had de zaal uitzicht op een voorhof. Enige beambten van Filippus waren bij haar en sloegen haar gedurig gade. Hierdoor was zij in al haar handelingen zeer gehinderd en zij gaf de Heer haar verlegenheid te verstaan door een oogslag die zij op die mannen wierp. Maar Jezus kende geheel haar binnenste en ook de controle die haar vrijheid aan banden legde; Hij had medelijden met haar.

Zij vroeg of er nog mogelijkheid was voor haar zich met God te verzoenen. Een doorn, bekende zij, pijnigde haar onophoudelijk; haar echtbreuk jegens haar wettige man en zijn dood, die er het gevolg van was geweest. *Jezus troostte haar en verzekerde haar dat haar zonden vergeven waren, dat zij doorgaan moest met goede werken te verrichten, in haar besluit en in het gebed moest volharden.*

Zij was van het geslacht der Jebusieten. Deze heidenen plachten hun mismaakte kinderen te laten omkomen; ze waren ook zeer bijgelovig omtrent geboortetekens.

23 september. –

In alle plaatsen waar Jezus laatst doorgetrokken was, waren de mensen reeds volop bezig met het treffen van voorbereidselen voor het loofhuttenfeest (6 oktober a.s., nr. 743). Men droeg latwerk bijeen en men sloeg hier en daar op de daken te Betaramfta lichte geraamten op voor lovertenten; de jonge dochters waren naarstig aan het zoeken naar planten en bloemen; zij zetten die in het water en in kelders om ze fris te houden.

Er komen vóór dat feest nog vele vastendagen (nl. op 2, 3, 5, 7, 10 Tisri; het loofhuttenfeest valt op 15 Tisri) en er wordt tijdens het feest zoveel gebruikt op de gastmalen, dat men nu reeds de inkopen doet en het nodige bijeenbrengt. Met het leveren van de nodige voorraad zijn vele mensen belast; hiervoor worden de armen beloond en vrijgehouden en tenslotte bekomen zij nog een rijk feest en een milde fooi.

In al deze steden ziet men geen openbare winkels. Te Jeruzalem zijn buiten (de stad) rondom de tempel enige plaatsen waar kramen staan. Elders, in andere steden ziet men hoogstens hier en daar aan de poort een tent, waar deksels verkocht worden. Dit is meest het geval waar karavanen doortrekken. Men ziet er ook geen mensen in herbergen samen zitten, gelijk men er bij ons in bier- en koffiehuisen ziet. Hier en daar staat in een hoek van een muur een man bij een tent met een waterzak of een kruik en een dorstig reiziger komt tot hem en laat zijn kruikje vullen; zelden gaat iemand er bij neerzitten om te drinken. Bedronken mensen ziet men niet op straat. Wel ziet men ook leurders met water; zij dragen twee waterzakken, die van een schouderjuk aan weerskanten neerhangen³⁴⁸.

³⁴⁸ Plaats bij de tempel waar kramen staan. – Zonder twijfel is bedoeld de wijk rond de noordoosthoek van de tempel of althans in die omgeving. In Nehemias 3, 28-32 draagt hij de naam: winkels. Bij latere veranderingen werden die winkels wel enigszins verplaatst.

De nodige huisraad, koperdraad en ijzerwerk gaat in dit gewest iedereen zelf op ezels halen ter plaats waar het gefabriceerd wordt.

Jezus ging na het gesprek dat Hij gisterenavond met Abigaïl had, naar de Jodenstad terug, waar Hij bij de levieten overnachtte.

Heden zijn waterarme oosterse steden nog rijk aan waterverkopers.

In het boek 'Arenlezer' van Bertus Aafjes lezen wij: "In het Oosten waren en zijn nog altijd waterverkopers; zij dragen het in een waterzak, een dichtgenaaide geitenhuid. Hij schenkt voor een kleine vergoeding iets van de voorraad uit de hals van de huid, ten behoeve van de dorstige. Soms krijgt men het water in een glas aangeboden, soms ook giet de waterverkoper het water met een kundige bocht in de mond van de drinker; hij loopt straat in straat uit en roept maar: "Komt gij dorstigen en drinkt!"

Jezus nam in zijn prediking altijd voorbeelden uit het dagelijks leven. Wanneer Hij zegde: "*Zo iemand dorst heeft, hij kome tot Mij en drinke!*", zal Hij dat beeld ongetwijfeld aan de waterverkoper hebben ontleend." (blz. 162).

23 september = 2 Tisri. –

Op maandag, 2 Tisri, zag ik Hem reeds 's morgens vroeg in de bemuurde straat tussen de heiden- en de Jodenstad. *Hij genas alle arme zieken* die daar zo ellendig in muurholten lagen, en de leerlingen deelden hun aalmoezen uit. *Daarna leerde Hij nog tot afscheid in de synagoge, en daar aan dit feest ook de gedachtenis van Isaäks offer verbonden was, sprak Hij van de ware en werkelijke Isaäk, hetgeen zij evenwel niet verstonden. Hij sprak in al deze steden zeer duidelijk over de Messias, zonder nochtans op de man af te zeggen dat HIJ het was.*

Jezus bezoekt Abila.

719.

Enige levieten deden Jezus uitgeleide, toen Hij hierop met de leerlingen tussen 2 en 3 uur zich noordwestwaarts naar een bergengte begaf, waardoor de beek Kerit of Krit in de rivier Hiëromax vloeit; Hij ging naar de mooie stad Abila, die in de schoot van deze engte rondom de oorsprong of de bron van de beek Krit gebouwd ligt.

De levieten vergezelden Hem tot bij een berg halverwege en keerden dan terug.

(Abila levert geen moeilijkheden op; het is tell Abil (dezelfde naam), gelegen 17 km ten noordwesten van Betaramfta, in de wadi Qoëilbi, die in de Hiëromax uitmondt; het is een Grieks-Romeinse stad, die behoorde tot de Dekapolis en was een van de vier steden die keizer Nero schonk aan Agrippa II tot uitbreiding van zijn rijk naar het zuiden.)

Het was 3 uur namiddag toen Jezus vóór Abila door de levieten van de stad ontvangen en verwelkomd werd. Onder hen waren verscheidene Rekabieten en ook drie leerlingen uit Galilea, die hier op Jezus wachtten; ik ben de reden van hun komst vergeten; zij leidden Hem aanstonds in de stad en brachten Hem bij een zeer mooie bron; het was de oorsprong van de beek Krit, waar omheen de stad gebouwd was; het prachtige bronhuis rustte op zuilen en lag in het midden van zuilengangen, die de synagoge en andere omringende gebouwen met dit stadscentrum verbonden. Rondom deze gebouwen breidde de stad zich met haar straten stervormig uit, zich aan beide zijden op de hellingen van het dal zacht verheffend, zodat de bron uit alle straten zichtbaar was.

Hier aan deze bron werden door de levieten de voeten van Jezus en van de leerlingen gewassen en werd hun de gebruikelijke welkomsverversing toegereikt. Ik zag in de naburige tuinen en op de gebouwen jonge dochters en mannen bezig met de voorbereidselen tot het loofhuttenfeest.

Van hier trok Jezus met hen uit de stad, meer noordelijk in het dal, en wel een half uur ver buiten de stad, waar een brede stenen brug over de bedding van de beek geslagen was. Hierop was ter

gedachtenis van Elias een leerzuil gebouwd, die door een open tempeltje van acht zuilen overwelfd was. De beide oevers van de smalle beek waren met trappen of banken voor de toehoorders ingericht en nu geheel met mensen bezet; de leerstoel bestond uit een lage zuil (breed, niet hoog voetstuk) met een kansel of kuip er op. Men bereikte hem langs trappen binnen in de zuil³⁴⁹.

Van op deze kansel sprak Jezus het volk toe en wendde zich onder het spreken naar alle zijden.

Het was heden de gedenkdag van Elias in deze stad, omdat er hem op deze dag bij de beek iets geschied was. Was Elias heden hier aangekomen of van hier vertrokken, dat weet ik niet. *Na deze lering* was in een bad- of lusthof vóór de stad een maaltijd. Deze eindigde evenwel eer de sabbat begon³⁵⁰, omdat het de volgende dag een vastendag was wegens de moord op Godolias.

³⁴⁹ De Bijbelse beek Kerit of Krit, waarbij Elias zich een tijdlang ophield, is onbekend. De enen zoeken die ten westen van de Jordaan (el-Qelt).

Anderen, onder wie Eusebius en Hiëronymus ten oosten van de Jordaan zonder nadere bepaling. Sommigen denken aan de rivier Jabis, ten oosten van de stroom.

Zoals men ziet zou volgens K. de huidige rivier Qoëilbi hem herbergzaamheid bewezen hebben. Het is wel eigenaardig en het zegt wel iets dat, 2 km ten noordoosten van de plaats waar wij de brug met leerstoel van Elias veronderstellen, een bron de naam 'el-Habis', d.i. 'van de monnik of kluizenaar' draagt (genoteerd op de kaart 'Israël').

³⁵⁰ De maaltijd eindigde eer de sabbat begon. – Onder sabbat is hier weer een vastendag verstaan; hij valt, in overeenstemming met de joodse kalender op 3 Tisra, dát jaar 24 september.

Vaak noemt K., zoals ook de H. Schrift, een feest- of vastendag sabbat, zie fasc. 13, nr. 432, voetnoot 194 en nr. 451, voetnoot 207.

Deze vasten was voor de dood van Godolias, die na de wegvoering van de Joden naar Babylon en na de verwoesting van Jeruzalem landvoogd van Judea was voor Nabuchodonosor. Hij was de Joden genegen en een vriend van de profeet Jeremias, wat begrijpelijk is, daar deze de Joden opwekte zich, om beterswil, aan de overheerser te onderwerpen.

Hierom werd hij ook door zijn landgenoten al als collaborateur versmaad.

Heden hoorde ik hier nog trompettengeschal³⁵¹.

720.

Het was in het begin van de Tisrimaand een gebruik op de graven van de doden te gaan treuren. Iets dergelijks zag ik ook hier, maar ik weet toch niet of het niet voor de sterfdag van een bepaald persoon was, dan wel ter gedachtenis van de doden in het algemeen (soort allerzielendag).

Ik zag op de helling van de berg, ten oosten van de stad Abila, een enig schone grafspelonk en daarvóór een kleine neerhellende tuin, waarin de vrouwspersonen van drie families uit Abila een rouwoefening hielden; zij zaten in hun sluiers gehuld en weenden en zongen eentonige klaagliederen; zij legden zich keer op keer met het aangezicht ter aarde, doodden ook verscheidene vogelen met mooie, kleurig glanzende vederen, die zij plukten en op het graf verbrandden. Het vlees ervan werd aan de armen gegeven.

Deze spelonk hier was het graf van een Egyptische vrouw, van wie zij afstamden. Vóór de uittocht van de kinderen van Israël woonde in Egypte een onwettige verwante van de toenmalige Farao; zij was Mozes zeer genegen en bewees de Israëlieten kostbare diensten; zij was een profetesse en openbaarde aan

Door sluipmoordenaars van de koning van Ammon werd Godolias verraderlijk vermoord (II Kon. 24, 25; Jer. 40 en 41).

³⁵¹ Trompetgeschal. – in nr. 713, 33 september (1 Tisri; Nieuwe maan), is er reeds gewag van gemaakt en wel naar aanleiding van het Nieuwjaarsfeest. Op dit feest was het trompetgeschal grootser en plechtiger dan bij andere feestgelegenheden en daarom wordt het burgerlijk Nieuwjaar ook 'feest der trompetten' genoemd.

Ook nog was het grootser, omdat in deze maand verschillende feesten, ja, ook vastens vielen:

- Verzoeningsfeest, 10 Tisri;
- Loofhutten, 15 Tisri;
- Vreugde van de Wet, 23 Tisri;
- Inwijding van Salomons tempel, op de octaafdag van Loofhutten (22-29 Tisri).

Mozes in de laatste nacht de plaats van de mummie of het gebalsemde lijk van Jozef; zij had, ik weet niet welke, verwantschap met de Israëlieten; men noemde haar Segola³⁵².

Een dochter van deze Segola was een bijvrouw van de hogepriester Aäron, maar hij scheidde van haar, hoewel zij kinderen hadden, en huwde Elisabet, een dochter van Aminadab uit de stam van Juda (Ex. 6, 23; Num. 2, 3).

Met deze Aminadab had de afgedankte vrouw een betrekking die ik nu niet meer weet.

³⁵² Segola, Farao's dochter uit een Israëlietische moeder.

Bij Katarina's mededelingen aangaande deze Egyptische sibylle past weerom de opmerking die we reeds plaatsten in fasc. 3, nr. 76, voetnoot 169, voorlaatste alinea.

Inderdaad, zijn sommige elementen uit die mededelingen ook terug te vinden in de apokriefen of pseudepigrafen van oud en nieuw testament, maar altijd vertelt Katarina de feiten op haar eigen oorspronkelijke manier, zodat haar verhaal niet zelden verrassend eenvoudig sommige Bijbelse problemen opheldert. Ook hier schijnt zo iets weerom het geval te zijn met een duistere tekst in I Kron. 4, 18.

De joodse Aggadah, de Moslim-Koran en nog oudere Arabische dichters (b.v. Umajja ibn Abi al-Salt) vertellen ons dat Asiya, een van de harem-vrouwen van de Farao, een nicht was van Amram, vader van Aäron en Mozes (= vader van Musa en Harun), en dat Amram, leider van heel Israël, zelf een hoog ambt bekleedde aan het koninklijk Hof, namelijk, bij de lijfwacht van de Farao.

Ook de Midianietische Sjeick (prins-priester) Jethro was lid van Farao's Hogeraad, en trachtte, samen met prinses Segola, het lot van de Israëlieten te verlichten. Hij viel echter in ongenade en moest zich van het koninklijk Hof verwijderen.

Segola's dochter, die eerst getrouwd was met Aäron, trok bij de Uittocht mee met de Israëlieten en hertrouwde naderhand met iemand uit de omgeving van de Judese stamvorst Aminadab, voorvader, volgens Matt. 1, 4 en Lukas 3, 33, van Jezus Christus.

En zo krijgen we waarschijnlijk de meest eenvoudige verklaring voor de volgende moeilijke schriftuurplaats: "Bethia = Farao's (klein-)dochter, werd de vrouw van Mered (die was uit de stam Juda en uit de familie van Kaleb); ze werd de moeder van de Keniet Heber." (I Kron. 4, 18).

Segola's dochter, die van Aäron en haar moeder bij haar huwelijk een rijke uitzet kreeg en vooral vele schatten uit Egypte had meegenomen, volgde de Israëlieten en trouwde nog gedurende hun tocht met een andere. Zij sloot zich later bij de Midianieten aan, meer bepaald bij het geslacht van Jetro; haar nakomelingen vestigden zich nabij Abila, zij woonden daar in tenten en haar lijk werd daar in een graf gelegd.

Eerst na de tijd van Elias werd Abila gebouwd en pas tóen kozen haar nakomelingen zich hier een vaste woonplaats want ten tijde van Elias zag ik de stad niet: ze zal dus vroeger eens verwoest geworden zijn.

Er waren hier nog 3 families van haar geslacht; ik herinner me vaag dat zij een deel van haar schatten liefdadig aan de opbouw van de stad heeft besteed.

Nu herinner ik mij, wat ik zo-even niet juist meer wist: de dodenoefening werd gehouden ter gedachtenis van de dochter van Segola; haar gebalsemd lijk werd hier na de woestijntocht begraven. De vrouwen gaven oorhangers en andere juwelen aan de levieten tot gedachtenis aan haar ten geschenke.

Jesus prees deze vrouw en gaf op de leerstoel een lofrede op de milddadigheid van haar moeder Segola ten beste; de vrouwen hoorden toe achter de mannen.

Bij de maaltijd in de bad- en lusthof waren zeer vele armen, en ieder gast moest eerst met een deel van zijn portie een arme bedienen³⁵³.

³⁵³ **Abila.** – Dit Abila is geen Bijbelse stad.

Als Segola, of misschien beter haar dochter, de stad na de aankomst der Israëlieten heeft helpen bouwen, kon ze in de tijd van Elias, zowat 5 eeuwen later, reeds weer verwoest zijn.

Genezingen.

721.

24 september = 3 Tisri; vastendag. –

Heden morgen zag ik de levieten Jezus brengen op een groot binnenplein, dat met cellen ombouwd was. Daar werden doofstommen en blinden als in een hospitaal verpleegd. Er waren oppassers en een paar mannen als artsen bij hen. De patiënten waren vanaf hun geboorte doofstom en blind; het waren gedeeltelijk reeds ouden van dagen en hun getal beliep wellicht de twintig.

Over de gewoonte om op de graven op zulk een manier te gaan bidden, het volgende als illustratie of een vergelijking; het komt uit het boek 'Augustinus' van Louis Bertrand, blz. 23-24, maar is hier verkort weergegeven:

"Geregeld bezocht Monika de christenbegraafplaats of een martelarenkapel, zoals er talrijke waren; ze nam in een kabas wat mondvoorraad mee en trof daar altijd vriendinnen aan.

Men zette zich rond de grafstenen neer en sprak de mondvoorraad aan; men at en dronk in godvruchtige stemming ter ere van de martelaren en schonk dan het overschot van de mondvoorraad aan behoeftigen. Dit was bij de christenen niet anders dan een overblijfsel van heidens bijgeloof ...

Dit gebruik leeft nog voort: elke vrijdag gaan de mohammedaanse vrouwen van Afrika nog altijd de begraafplaatsen van de maraboets of hun gedachteniskapellen bezoeken; men gaat rond de grafstenen in de schaduw van cipressen of eucalyptussen neerzitten, snoept er van allerlei lekkernijen en door de vrouwen wordt er hartelijk gebabbeld en gelachen; maar Monika was hierbij altijd ernstig en vroom, en vond er zelfs geen gelegenheid in tot verstrooiing ...".

De zienster vermeldt een enig schone begraafplaats. Nu, 2 uren ten zuidoosten van tell Abil tekenen de kaarten aan: 'el Moegheijir'. Deze Arabische naam betekent: 'grot of grotten'.

Waar men op een kaart deze veel voorkomende naam vindt, kan men zonder aarzelen aannemen dat daar voorname grotten voorhanden zijn.

Dezelfde naam vindt men nog 4 km ten zuidzuidwesten van tell Abil.

De doofstommen waren juist als kinderen; ieder had een tuintje waarin hij speelde en plantte; zij kwamen aanstonds allen rondom Jezus staan, lachten onnozel en wezen met hun vinger op hun mond.

Jezus schreef met zijn vinger verscheidene tekenen in het zand; ze zagen met gespannen aandacht toe en wezen bij ieder teken op het een of ander voorwerp daar in het rond; ik meen dat Hij hun op deze manier iets over God te verstaan gaf. Ik weet niet of Hij letters schreef of figuren tekende, en of dit hun vroeger reeds aangeleerd geworden was.

Daarna stak Jezus zijn vingers in hun oren en zijn duim en wijsvinger onder hun tong; toen voer opeens een sterke ontroering door hen; zij keken rond, zij zagen, zij hoorden, zij weenden, zij stamelden, zij spraken; zij wierpen zich voor Jezus neer en hieven vervolgens een zeer indrukwekkend, eentonig gezang van weinige woorden aan. De melodie herinnerde mij aan het eentonig, maar toch aandoenlijk gezang van de H. Driekoningen op hun reistocht.

Hierna ging Jezus tot de blinde mannen, die stil in een rij stonden. Hij bad en legde hun zijn twee duimen op hun ogen zij sloegen die open en zagen hun Heiland en Verlosser en mengden hun lofgezing met dat van de gewezen doofstommen, die Hem nu konden loven en zijn woord aanhoren. Het is niet te beschrijven wat voor liefelijk en vreugdig tafereel dit was.

Toen Jezus met de genezenen buiten trad, vervulde vreugde en gejuich de gehele stad, *maar nu beval Jezus hun zich nog eerst te baden.*

Hierop ging Jezus nu weer met de leerlingen en levieten naar de leerstoel van Elias.

Er was een grote beweging in de stad; men had op het bericht van dat wonder verscheidene bezetenen losgelaten.

Aan een straathoek kwamen verscheidene krankzinnige vrouwen op Hem toegelopen; ze kakelden Hem voortdurend aan met woorden als deze, die zij vlug herhaalden: “Jezus van Nazareth! Profeet!! Gij zijt Profeet! Gij zijt Jezus! Gij zijt de Christus! de Profeet, enz.” Het waren onschadelijke zottinnen.

Zodra Jezus hun het zwijgen oplegde, hielden zij op. Hij legde hun de handen op het hoofd en zij zonken op de knieën en weenden; zij waren uiterst bedwaard en verlegen en werden door de hunnen weggebracht.

722.

Ook verscheidene woedende bezetenen drongen door het volk alsof zij Jezus verscheuren wilden. *Hij blikte hen aan en toen kwamen zij als jankende honden vóór zijn voeten gekropen.*

Hij dreef de duivelen uit hen met een bevel. Ook deze zonken nu ineem en er ging een donkere damp van hen uit; zij kwamen tot zichzelf, weenden en dankten en werden door de hunnen naar huis gebracht. *Gewoonlijk gaf Jezus hun nog het bevel zich te reinigen.*

Hij leraarde weerom op de zuilkansel boven de beek; Hij sprak lang en wel over Elias, ook over Mozes en de uittocht uit Egypte, ook over de genezenen, waarbij Hij uit de profetieën te pas bracht dat, ten tijde van de Messias, de stommen zouden spreken, de blinden zien, enz. (Jes. 35, 4-6), wat nu ook hier te Abila het geval was geweest. Hij beklaagde degenen die deze tekenen zien, maar ze niet herkennen.

Visioen op Elias. – Wandeling met de levieten.

Ik zag daarbij (in een bijvisioen) vele dingen over Elias, maar gedeeltelijk ben ik dat al weer vergeten.

Hij was een lange, magere man, met ingevallen roodgetinte wangen, met een scherpe, schitterende blik en een dunne, lange baard. Boven op de schedel was hij kaal, maar van achteren om het hoofd had hij nog een haarkrans behouden. Boven op het hoofd had hij drie dikke knoten, bijna in de vorm van ajuinen, een in het midden van het hoofd, twee meer voorwaarts naar het voorhoofd toe. Hij droeg een kleed van twee vellen, op de schouders aaneengehecht, aan de zijden open en met een touw om het lijf gebonden (dus een soort scapulier). Op de schouders en om de knieën hing het haar er nog in tressen van af; hij droeg een staf in de hand en was nog veel bruiner op zijn scheenbenen dan in zijn aangezicht.

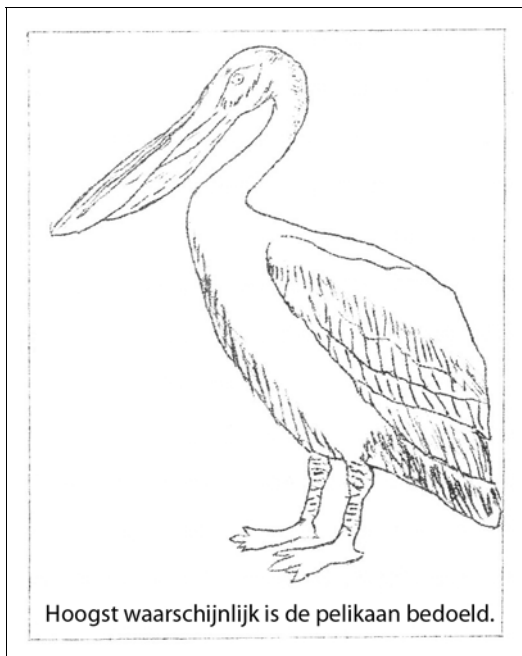
Negen maand hield Elias zich hier op; 2 jaren en 3 maand verbleef hij bij de weduwe te Sarepta. Hier woonde hij in een spelonk in de oostelijke helling van het dal (Krit), niet ver van de beek.

723.

Ik heb gezien hoe de vogel hem spijs gebracht heeft (I Kon. 17, 1-6).

- Eerst kwam een kleine, donkere gestalte tot hem; ze kwam als een schaduw uit de aarde en had een dunne koek vóór zich in de handen. Dit was geen mens of dier; het was de boze vijand die hem kwam bekoren, maar Elias nam dit brood niet aan en verjoeg hem.
- Daarna zag ik een vogel van de grootte ener gans in de nabijheid van zijn spelonk komen, en brood en andere spijzen die hij in zijn klauwen droeg, daar verbergen door het met loof te bedekken; in het begin scheen het mij dat de vogel het verborg voor zichzelf. Het kan geen raaf, maar het zal een watervogel geweest zijn, want hij had vliezen tussen zijn

klauwen; zijn kop was tamelijk breed; zijn kaken hingen naast zijn snavel neer en ook onder de snavel had hij een krop hangen; hij klepperde op de wijze van een ooievaar.

Ik zag ook dat deze vogel zeer vertrouwelijk werd met Elias dat deze hem links en rechts wees, als zond hij hem weg en als riep hij hem terug. Dit soort van vogelen heb ik vaak bij de kluizenaars gezien, ook bij Zosimus en Maria van Egypte³⁵⁴.

³⁵⁴ Vogel ter grootte van een gans. – Een pelikaan, menen wij.

Deze kan een hoogte bereiken van anderhalve meter en zijn bek een lengte van 40-45 cm. De bek is recht, breed en plat, maar de onderkaak bestaat uit een naakt vlies, gesteund en versterkt door twee beenderige staven, dat zich tot een zak kan uitzetten. Hierin kan de vogel een hoeveelheid water en vis, waarvan hij uitsluitend leeft, verzamelen. Wil hij zijn bek ontlasten om b.v. zijn jongen te voeden, dan drukt hij die zak tegen zijn krop of borst.

Terwijl Elias bij de weduwe van Sarepta was, leefden zij niet alleen van de vermenigvuldigde olie en het meel, maar ook nog van andere spijs, die een raaf hun dikwijls aanbracht (I Kon. 17, 7-24).

Ik zag Jezus nog met de levieten naar de spelonk van Elias gaan. Op de oosthelling van het dal, onder een ver overhangend rotsblok was een smalle rotsbank, waarop hij onder de overhangende rots, als onder een dak, geslapen had.

Toen met het begin van de sabbat van 4 Tisri, de vastendag van 3 Tisri 's avonds uit was³⁵⁵, werd een maaltijd in de hof van de baden gehouden; hiervan kregen de armen nogmaals ruimschoots hun aandeel.

724.

25 september. –

Heden morgen zag ik Jezus in de synagoge leraren en daarna zieken genezen.

De pelikaan houdt zich op aan de randen van wateren, beken, moerassen, is schuw en moeilijk te benaderen en te observeren. Vandaar dat uit gebrek aan nauwkeurige waarneming en kennis de mening ingang vond en lange tijd geheerst heeft, dat hij, wanneer hij geen voedsel voor zijn jongen vond, zijn eigen borst openreet en ze voedde met zijn vlees en hartenbloed.

Zo werd hij in de christelijke symboliek een beeld van de Heiland, die zijn kinderen spijzigt met zijn eigen vlees en bloed in de Eucharistie.

Dat zich bij de bestendige beek Qoëilbi pelikanen ophielden, is iets natuurlijks. Nochtans spreekt de H. Schrift van 'raven', die Elias voedden, en toch is hiermee K.'s bewering te verzoenen.

Immers, ze verzekert dat Elias, in zijn volgend verblijf te Sarepta, niet alleen leefde van de olie en het meel van de weduwe, maar ook van het voedsel dat een raaf hem bracht.

Zo kan de H. Schrift de 2 soorten vogelen in één naam samengevat hebben.

³⁵⁵ Nogmaals wordt een feest sabbat genoemd. –

Doch welk feest? Op 4 Tisri noteert de joodse kalender er geen. Mogelijk is hier sprake van een lokaal feest voor Segola of dodenfeest.

De mannen en jongelingen gingen daarop gescheiden in het bad, en zo ook de vrouwen, eveneens gescheiden van de jonge dochters. Maar de ouderlingen bleven thuis. Eerst nadat de anderen thuis gekomen waren, gingen om de middag de oude mannen en vrouwen van de stad met elkaar naar een lustplaats, die zij bij de stad hadden; ze leidden elkander voort; er waren zulke hoogbejaarde en afgeleefde oudjes bij, dat ze door twee personen ondersteund moesten worden.

Ik zag Jezus met de leerlingen en Rekabieten en enige burgers uit de stad op de westelijke hoogten van het gebergte, wel in de omtrek van een uur, *tussen wijnbergen wandelen, waar Hij hen onderrichtte*. Er waren op dat gebergte tot bij Gadara vele heuvelen, waarvan er vele natuurlijk waren en andere bestonden uit kunstmatig opgeworpen steenhopen. Hieromheen waren de wijnstokken geplant; hun stammen waren wel een arm dik en stonden tamelijk ver van elkander, maar hun takken strekten zij zeer ver uit. De druiventrossen waren niet zelden een arm lang en hadden bessen zo groot als onze pruimen. De bladeren waren eveneens groter dan bij ons, doch klein in evenredigheid met de druiven.

De levieten vroegen Jezus om uitleg over menige plaats uit de psalmen, die op de Messias betrekking hadden.

Zij zeiden “Ge zijt gewis de naaste bij de Messias, Gij zult het ons kunnen zeggen.” Het was ondermeer de plaats: ***Dixit Dominus Domino meo***, en dan nog een plaats waarin iets voorkomt van wijn in bloed veranderd.

Wellicht de passage, noteert Brentano tussen haakjes, uit Jesaja 63, 1-6, van de met bloed besprengde wijnperser, die de volgende sabbat te Gadara voorgelezen zou worden, maar zij was, helaas! het meeste er van vergeten.

Jezus verklaarde hun alles zeer diepzinnig en paste het op zichzelf toe. Bij deze en andere verklaringen waren zij rondom een wijngaardheuvel gezeten en aten bessen³⁵⁶.

De Rekabieten verontschuldigen zich, daar de wijn hun verboden was (nr. 710, voetnoot 344). *Maar Jezus verzocht hen om toch mee te eten en beval het hun zelfs.*

Hij sprak: "Indien gij daardoor zondigt, mag de schuld op Mij komen." Terwijl zij zich hierbij op hun wet beriepen, kwam het gesprek ook daarop, dat Jeremias het hun eens op Gods bevel geboden had en zij het toch niet gedaan hadden (Jer. 35, 1-18), *doch nu beval Jezus het hun en zij deden het*³⁵⁷.

Tegen de avond keerden zij naar Abila terug en er was nog een maaltijd, waarna de armen weer gespijzigd werden.

Daarna leerde Jezus ook nog in de synagoge (waarschijnlijk ter wille van het feest, waarvan K. geen naam mededeelt, zoals ook hun wandeling een soort sabbatwandeling zal geweest zijn). Na deze bijeenkomst sliep Jezus in een tent op het dakterras van het huis der levieten.

³⁵⁶ Dit heuvelengewest tussen Abila en Gadara kan men op gedetailleerde kaarten bijzonder goed vaststellen 5 tot 8 km ten westen van Abila (waar ze ook meer zuidelijk mochten aangetekend worden; cfr. kaart Israël en ook kaart in Guide de Pal., blz. 638).

³⁵⁷ Waarom beveelt Jezus de Rekabieten mee druiven te eten? Wij vermoeden: **omdat Hij niet wil dat zij langer hun roem, hun hoop en ideaal stellen in een uitwendige onderhouding van bijkomstig belang.** De versterving moet om hogere motieven, vooral **ter wille van de liefde,** eens nagelaten kunnen worden; **ze moet meer de liefde volgen dan voorafgaan, hoewel ze ook, de liefde voorafgaand, deze vermeerdert.**

Om zich uit de wijnheuvelen naar Gadara te begeven, gaat men nog even zuidwaarts, komt op een Romeinse heirbaan die van Gadara komt en volgt deze westwaarts.

Jezus te Gadara.

725.

Donderdag, 26 september = 5 Tisri. –

Jezus leerde heden in de school, genas vele zieken, en ging dan, in de namiddag, vergezeld van de levieten, aan de zuidkant van de wijnbergen naar het westen.

‘s Avonds, met het eindigen van de vasten³⁵⁸, nam Hij onderweg een kleine maaltijd met hen. Dan nam Hij afscheid van de Abilanen en zette zijn weg naar Gadara voort.

Hij kwam ‘s avonds vóór de zuidzijde van de kleine joodse stadswijk, die afgescheiden ligt van het uitgestrekter heidense stadsdeelte; in dit laatste zijn wel 4 afgodentempels.

Ik herkende Gadara aanstonds als een heidenstad, omdat daar, vóór de stad onder een boom het beeld van de afgod Baäl stond.

³⁵⁸ Deze vasten figureert in de joodse kalender, waar als motief is aangegeven: de dood van 20 Israëlieten.

Jezus werd zeer goed ontvangen. Hier waren Farizeeën, Sadduceeën en ook een synedrium of gerechtshof voor dit gewest, hoewel hier slechts 300 à 400 mannelijke Joden woonden. Hier kwamen ook nog enige andere Galilese leerlingen tot Jezus; onder hen waren Natanaël Chased en Jonatan, Petrus' halve broer, en, zo ik meen, ook Pilippus.

Jezus nam zijn intrek vóór de Jodenstad, in een herberg, waar reeds vele hutten voor het loofhuttenfeest gereed gemaakt waren³⁵⁹.

³⁵⁹ **Gadara = Mqeis = Djadoer.** – Het is ons noodzaak iets te zeggen over de beroemde stad Gadara, te meer omdat er de juistheid uit zal blijken van de mededelingen die K. er over doet.

De ligging is bekend, hoewel haar naam veranderd is in Mqeis, doch een onderdeel van die plaats draagt nog de naam Djadoer, Arabische vorm van Gadara.

Het huidige, zeer ellendige Arabische dorp bedekt maar een klein gedeelte van het ruïneveld, dat Guérin in 1875 bedekt vond met struikgewas, doornen en hoog gras, waartussen hier en daar ook bomen oprezen.

De arme dorpelingen hadden hun woning gevestigd in de best bewaarde grotten van de nekropool of dodenstad, die eenmaal de grootste en schoonste was van het land; ze evenaarde in schoonheid de stad van de levenden. De in de rots uitgehouwen grafkelders vond men vooral ten noorden en noordoosten van de oude stad, en ook nog een aantal ten zuiden. In die donkere kelders, waaruit men de sarcophagen buiten geworpen had, leefden opeengepakt met hun huisdieren gehele families. Dit zal tot heden nog slechts weinig veranderd zijn.

De stad heeft een prachtige ligging, nl. op een hoge heuvel, die zich steil verheft tot 580 m boven het Jordaandal (- 230 m), en tot 550 m boven de Hiëromax-vallei, en tot 364 m boven de zeespiegel.

De heuvel is het noordeinde van de bergen van Gilad. Men kan zich het vergezicht indenken vanaf de heuvel in alle richtingen, doch vooral naar het noorden, het oosten en het westen. Het Meer van Gennezaret, 2 uren van hier in het westen ligt open. Tussen de ruïnes van Gadara ontwaart men de resten van heidense tempels, theaters, kastelen en christelijke kerken.

Gadara was een vrijstad van de Dekapolis, overwegend heidens, Grieks-Romeïns zo in bouwtrant als in zeden. Na lang de hoofdstad van geheel

Perea geweest te zijn, werd zij in deze rol opgevolgd door Pella, maar bleef de hoofdstad van het district Gadaritis.

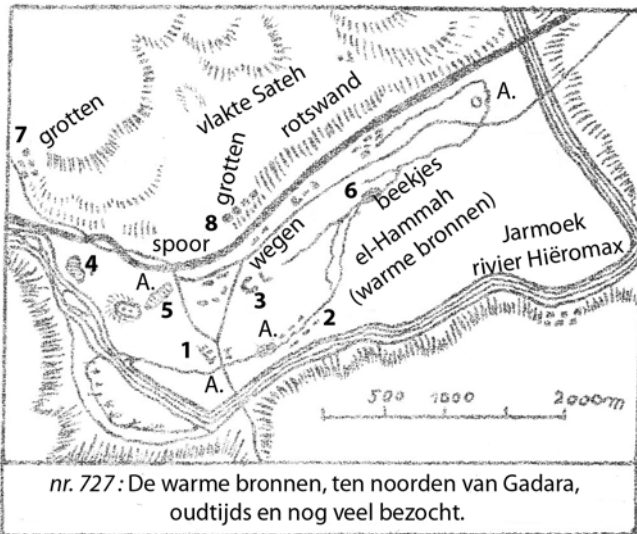
In deze hoedanigheid was het de zetel van een belangrijke school, had een rechtbank, en is hierom genoemd in de Talmoed. Op een sabbat mocht men volgens de rabbijnen de weg van Gadara naar de baden Hammat afleggen, maar die van Hammat mochten niet naar Gadara komen. (cfr. The Jew. Enc. trefwoord Gadara).

Hammat (warme bronnen ten noorden van Gadara). –

De naam Hammat suggereert ons een laatste woord over Gadara.

Aan de noordelijke voet van de heuvel ontspringen in een rechthoekige bocht van de Hiëromax meerdere, zeer gewaardeerde en veel bezochte warme bronnen. (Hun ligging vindt men hierna in nr. 727 in schets gebracht.)

Ook had zich op die plaats er om heen langzaam een stad ontwikkeld. Men vindt er nog de resten van de gebouwen die de zienster op die plaats vermeldt. De afstand van Gadara is 4 km.

Uit noodzaak en ook uit vrees af te dalen in al te veel details en te langdradig te worden, willen wij de lezer de beschrijving van dat mooi hoekje grond besparen.

27 september. –

Toen Jezus deze morgen in de synagoge ging preken, waren reeds vele zieken en ook vele woedende bezetenen er vóór verzameld. De Farizeeën en Sadduceeën die Hem overigens gunstig gezind schenen, wilden die lieden heen sturen: door hun onbescheidenheid mochten zij het Jezus nu zo lastig niet maken; nu was het 't gepaste ogenblik niet. *Doch Jezus kwam tussen beide en zei zeer vriendelijk dat zij toch maar zouden blijven: juist om hunnentwil was Hij gekomen en Hij genas er vele.*

De joodse raad van hier had ondertussen beraadslaagd of zij Hem het podium zouden laten betreden, omdat Hij overal zoveel tegenspraak ontmoette, maar zij stonden het Hem nochtans eenparig toe; zij hadden hier althans vooraf zeer gunstig over Hem horen spreken, voornamelijk ten gevolge van de genezing uit de verte van de zoon van de hoofdman van Kafarnaüm (fasc. 15, nr. 565). *De nieuwaangekomen leerlingen spraken gisterenavond ook nog met Jezus over een ander ellendig man uit Kafarnaüm, die zijn gezondheid zo nodig had en Jezus' hulp wel verdiende.*

Hierop ging Jezus spreken in de synagoge; Hij had het hoofdzakelijk over Elías, Achab, Izebel en het afgodsbeeld Baäl, dat men in Samaria had opgesteld (I Kon. 16, 33).

Ik zag, (als gewoonlijk), alles wat Hij leerde.

In de namiddag was er een maaltijd en Hij genas nog zieken.

's Avonds begon de sabbat en de lering werd genomen uit de boeken van Mozes, hoe deze, alvorens zijn functie aan Josué over te geven, het verbond met Israël vernieuwde (Deut. 29, 10 tot en met Hfst. 31).

Deuteronomium 29 (zie hiervoor)

Deuteronomium 30

Na berouw verlossing

1. Wanneer dan al deze dingen over u komen, de zegen en de vloek, die ik u voorgehouden heb, en gij dit ter harte neemt te midden van al de volken, naar wier gebied de HERE, uw God, u verdreven heeft,
2. en wanneer gij u dan tot de HERE, uw God, bekeert en naar zijn stem luistert overeenkomstig alles wat ik u heden gebied, gij en uw kinderen, met geheel uw hart en met geheel uw ziel –
3. dan zal de HERE, uw God, in uw lot een keer brengen en Zich over u erbarmen; Hij zal u weer bijeenbrengen uit al de volken, naar wier gebied de HERE, uw God, u verstrooid heeft.
4. Al waren uw verdrevenen aan het einde des hemels, de HERE, uw God, zal u vandaar bijeenbrengen en vandaar halen;
5. de HERE, uw God, zal u brengen naar het land, dat uw vaders bezeten hebben, gij zult het bezitten en Hij zal u weldoen en u talrijker maken dan uw vaders.
6. En de HERE, uw God, zal uw hart en het hart van uw nakroost besnijden, zodat gij de HERE, uw God, liefhebt met geheel uw hart en met geheel uw ziel, opdat gij leeft.
7. De HERE, uw God, zal al deze vervloekingen op uw vijanden en uw haters leggen, die u vervolgd hebben.
8. Gij zult weer naar de stem des HEREN luisteren en al zijn geboden volbrengen, die ik u heden opleg.
9. De HERE, uw God, zal u in overvloed het goede schenken bij al het werk uwer handen, in de vrucht van uw schoot, in de vrucht van uw vee, in de vrucht van uw bodem, want de HERE zal weer behagen in u hebben, u ten goede, zoals Hij behagen had in uw vaders –
10. wanneer gij naar de stem van de HERE, uw God, luistert door zijn geboden en inzettingen te onderhouden, die in dit wetboek geschreven staan; wanneer gij u tot de HERE, uw God, bekeert met geheel uw hart en met geheel uw ziel. De beslissende keuze
11. Want dit gebod, dat ik u heden opleg, is niet te moeilijk voor u en het is niet ver weg.
12. Het is niet in de hemel, zodat gij zoudt moeten zeggen: Wie zal opstijgen ten hemel, het voor ons halen, en het ons doen horen opdat wij het volbrengen?
13. En het is niet aan de overkant der zee, zodat gij zoudt moeten zeggen: Wie zal oversteken naar de overkant der zee, het voor ons halen, en het ons doen horen opdat wij het volbrengen?
14. Maar dit woord is zeer dicht bij u, in uw mond en in uw hart om het te volbrengen.
15. Zie, ik houd u heden het leven en het goede voor, maar ook de dood en het kwade:
16. doordat ik u heden gebied de HERE, uw God, lief te hebben door in zijn wegen te wandelen en zijn geboden, inzettingen en verordeningen te onderhouden, opdat gij leeft en talrijk wordt en de HERE, uw God, u zegene in het land, dat gij in bezit gaat nemen.
17. Maar indien uw hart zich afwendt en gij niet luistert doch u laat verleiden en u voor andere goden nederbuigt en hen dient,
18. dan verkondig ik u heden, dat gij zeker te gronde zult gaan; niet lang zult gij leven in het land, dat gij na het overtrekken van de Jordaan in bezit gaat nemen.
19. Ik neem heden de hemel en de aarde tegen u tot getuigen; het leven en de dood stel ik u voor, de zegen en de vloek; kies dan het leven, opdat gij leeft, gij en uw nageslacht,
20. door de HERE, uw God, lief te hebben, naar zijn stem te luisteren en Hem aan te hangen, want dat is uw leven en waarborg voor een langdurig wonen in het land, waarvan de HERE uw vaders, Abraham, Isaak en Jakob, gezworen heeft, dat Hij het hun geven zou.

Deuteronomium 31

Jozua, Mozes' opvolger

1. Toen is Mozes deze woorden tot geheel Israël gaan spreken;
2. hij zeide tot hen: Ik ben nu honderd en twintig jaar oud; ik kan niet meer uitgaan of ingaan, en de HERE heeft tot mij gezegd: De Jordaan hier zult gij niet overtrekken.

3. De HERE, uw God, zelf zal voor u uit overtrekken; Hij zelf zal die volken vóór u verdrijven en verdelgen, zodat gij hun land in bezit kunt nemen; Jozua zal voor u uit overtrekken, zoals de HERE geboden heeft.
4. En de HERE zal met hen doen, zoals Hij gedaan heeft met Sichon en Og, de koningen der Amorieten, die Hij heeft verdeld; en met hun land.
5. De HERE zal hen aan u overleveren, en gij zult met hen doen geheel overeenkomstig het gebod, dat ik u gegeven heb.
6. Weest sterk en moedig, vreest niet en siddert niet voor hen, want de HERE, uw God, zelf gaat met u; Hij zal u niet begeven en u niet verlaten.
7. Toen riep Mozes Jozua en zeide tot hem in tegenwoordigheid van geheel Israël: Wees sterk en moedig, want gij zult met dit volk komen in het land, waarvan de HERE hun vaders gezwoven heeft, dat Hij het hun geven zou, en gij zult het hen doen beërven.
8. Want de HERE zelf zal vóór u uit trekken, Hij zelf zal met u zijn, Hij zal u niet begeven en u niet verlaten; vrees niet en word niet verschrikt.

De lezing van de wet om de zeven jaar

9. Toen Mozes deze wet opgeschreven had, gaf hij ze aan de priesters, de zonen van Levi, die de ark van het verbond des HEREN droegen, en aan al de oudsten van Israël.
10. En Mozes gebod hun: Na verloop van zeven jaar, op de bepaalde tijd van het jaar der kwijtschelding, namelijk het Loofhuttenfeest,
11. wanneer geheel Israël opgaat om voor het aangezicht van de HERE, uw God, te verschijnen, op de plaats die Hij verkiezen zal, zult gij deze wet ten aanhoren van geheel Israël voorlezen.
12. Roep het volk tezamen, mannen, vrouwen en kinderen, ook de vreemdeling, die in uw steden woont, opdat zij ernaar horen en de HERE, uw God, leren vrezen en al de woorden dezer wet naarstig onderhouden, 13 en opdat hun kinderen, die er niet van weten, het horen en de HERE, uw God, leren vrezen – al de tijd, dat gij leeft in het land, dat gij na het overtrekken van de Jordaan in bezit zult nemen.

Israëls afval aangekondigd

14. De HERE nu zeide tot Mozes: Zie, de tijd nadert, dat gij sterven zult; roep dan Jozua en ga met hem in de tent der samenkomst staan, opdat Ik hem bevelen geve. Toen gingen Mozes en Jozua in de tent der samenkomst staan.
15. En de HERE verscheen in de tent in een wolkolom, en de wolkolom stond aan de ingang der tent.
16. De HERE zeide tot Mozes: Zie, gij gaat bij uw vaders te ruste en dit volk zal overspelig de vreemde goden gaan nalopen van het land, waarin het komt; zij zullen Mij verlaten en mijn verbond verbreken, dat Ik met hen gesloten heb.
17. Te dien dage zal mijn toorn tegen hen ontbranden, Ik zal hen verlaten en mijn aangezicht voor hen verbergen, zodat zij verteerd worden en vele rampen en benauwdheden hen treffen. Dan zullen zij te dien dage zeggen: Hebben die rampen ons niet daarom getroffen, omdat onze God niet in ons midden is?
18. Doch Ik zal te dien dage mijn aangezicht volkomen verbergen vanwege al het kwaad, dat zij gedaan hebben: dat zij zich tot andere goden hebben gewend.
19. Nu dan, schrijf dit lied op en leer het de Israëlieten, leg het hun op de lippen, opdat dit lied Mij tot getuige zij tegen de Israëlieten.
20. Want Ik zal hen naar het land brengen, dat Ik hun vaders onder ede beloofd heb, vloeiende van melk en honig: zij zullen eten en verzadigd en vet worden, maar zij zullen zich tot andere goden wenden en die dienen; Mij echter zullen zij versmaden en mijn verbond verbreken.
21. Wanneer dan vele rampen en benauwdheden hen treffen, dan zal dit lied tegen hen getuigenis afleggen, want het zal in de mond van hun nageslacht niet verstommen. Immers, Ik

ken de gezindheid die zij heden koesteren, voordat Ik hen breng naar het land, dat Ik hun onder ede beloofd heb.

22. Toen schreef Mozes dit lied op en leerde het de Israëlieten.

23. En Hij gebod Jozua, de zoon van Nun: Wees sterk en moedig, want gij zult de Israëlieten brengen in het land, dat Ik hun onder ede beloofd heb, en Ik zal met u zijn.

24. Toen Mozes gereed was met de woorden dezer wet volledig in een boek op te schrijven,

25. gebod hij de Levieten, die de ark van het verbond des HEREN droegen:

26. Neemt dit wetboek en legt het naast de ark des verbonds van de HERE, uw God, opdat het daar tot getuige tegen u zij.

27. Want ik ken uw weerspannigheid en hardnekkigheid. Wanneer gij, terwijl ik thans nog levend bij u ben, tegen de HERE weerspannig zijt geweest, hoeveel te meer dan na mijn dood!

28. Roept alle oudsten uwer stammen en uw opzieners bij mij samen, opdat ik te hunnen aanhoren de volgende woorden spreke en tegen hen de hemel en de aarde tot getuigen aanroep.

29. Want ik weet, dat gij na mijn dood zeer verderfelijik handelen zult en afwijken van de weg, die ik u geboden heb; daarom zal na verloop van tijd het onheil over u komen, wanneer gij doet wat kwaad is in de ogen des HEREN en Hem krenkt door het maaksel uwer handen.

30. Toen sprak Mozes ten aanhoren van de gehele gemeente van Israël de woorden van dit lied ten einde toe.

Uit: NBG-vertaling 1951

In Jezus' rede kwam ook veel voor over de afgoderij in Samaria, over Achab, Izebel en Elías.

Ook vertelde Jezus dat Jonas geen brood van de raaf gekregen had, (zoals Elías), omdat hij ongehoorzaam was geweest.

Ik meen dat ook met Jonas hier iets gebeurd moet zijn, maar dit ben ik vergeten.

Ook ging het in Jezus' rede over de koning Baltasar van Babylon, die de heilige vaten door profaan gebruik ontwijfd en het geschrift op de muur gezien had. Ik zag dit alles (in bijkomstige visioenen).

- *Uit Jesaja 61, 1 tot 64 leerde Hij zeer lang en krachtig en Hij legde alles zeer wonderbaar uit als gezegd van Hemzelf (Jes. 61, 1; Lk. 4, 18), en*
- *Hij sprak ook zeer diepzinnig over zijn lijden en overwinning (Jes. 52; 53; 63).*
- *Hij sprak over het treden van de wijnpers, het rode bloedbespatte gewaad, de arbeid zonder een helper*

en het verslaan en vertrappen van vijandige volkeren (Jes. 63, 1, enz.).

- *Hiervóór had Hij ook reeds gesproken over de vernieuwing van Sion, de wachters op Sions muren (Jes. 62, 1. 6) waarmee Hij, naar ik duidelijk voelde, de H. Kerk op het oog had.*

Hij leerde zo klaar, althans voor mij, maar ook zo diepzinnig en ernstig, dat de joodse geleerden getroffen waren en verslagen stonden, zonder Hem nochtans te verstaan.

Zij kwamen ook nog in de nacht tezamen, sloegen vele schriftrollen na en wisselden onder mekaar allerlei gedachten en vermoedens; zij achtten het mogelijk dat Hij zich met een naburig volk verstond, met een vreemde macht afgesproken was en het plan koesterde om binnenkort Judea met een groot leger te veroveren.

Jezus sliep weer voor de stad in de herberg waar een rij loofhutten opgericht was. De afgod Baäl vóór de ingang van de heidenstad was van metaal; hij zat onder een boom (cfr. fasc. 5, nr. 131, voetnoot 293), had een brede kop en een wijde muil; zijn kop was boven zeer spits, als een suikerbrood (kegelvormige witte-suikerklomp). Er was een krans van bladeren rond als een kroon; hij was breed, dik en kort en zat, zoals een dier, zoals een opgerichte os (op zijn achterstel). In de ene hand had hij een bos koornaren; van zijn andere hing een zeker gewas neer, ik weet niet of het druivenranken waren dan wel een andere plant; hij had zeven gaten in zijn lijf en zat in een soort ketel, waarin men vuur onder hem kon maken; op zijn feestdagen werd hij gekleed.

727.

Gadara is een vestingstad; de heidenstad is tamelijk groot; ze ligt even onder het toppunt van de berg (dat ten oosten ietwat hoger is). Aan de noordelijke voet van de bergtop (op een afstand van 4

km) vindt men warme baden waarbij aanzienlijke gebouwen staan.

28 september = 7 Tisri; Sabbat. –

‘s Morgens zag ik hoe Jezus vóór de stad *vele zieken genas*; de loofhutten lagen er vol mee. Toen de priesters tot Hem kwamen, *zegde Hij hun*: “Waarom hebben jullie zich deze nacht zo ongerust gemaakt over mijn lering van gisteren? Waarom vrezen jullie voor invasie? God beschermt toch de rechtvaardigen. Zo jullie de Wet en de Profeten vervullen, hoeven jullie niets te duchten.”

(cfr. Eccl. 34, 1-16).

Genezing van heidense kinderen. – Beschaming van een afgodenpriesteres.

Om de middag kwam een heidense vrouw zeer schuchter tot de leerlingen om (door hen) Jezus te smeken in haar huis haar kind te komen genezen. Ook begaf zich Jezus aanstonds na de maaltijd met verscheidene leerlingen naar de heidenstad. De man van deze vrouw ontving Jezus aan de huisdeur en leidde Hem binnen. Toen wierp zich de vrouw voor Hem neer en zei: “Heer, ik heb

van uw wonderen gehoord en dat Gij er groter doet dan Elias; zie! mijn enig zoontje ligt op sterven en onze wijze vrouw (of waarzegster) kan het niet genezen; ontferm Gij ten minste U over ons!”

728.

Het kind lag in een hoek in een beddenbakje; het was 3 jaren oud; zijn vader was gisterenavond met het kind in de wijnberg geweest; het had enige bessen gegeten en de vader had het luid schreiend teruggebracht; de moeder had het gedurig op de schoot gehad en tevergeefs alle middelen beproefd; het zag er reeds uit als dood, ja, het scheen werkelijk dood te zijn. Toen liep zij naar de Jodenstad om Jezus, want de heidenen hadden zijn genezingen van gisteren vernomen.

Jezus zei haar: “Laat Mij met het kind alleen en zend Mij twee van mijn leerlingen.” Judas Barsabas en Natanael de bruidegom kwamen weldra binnen. *Jezus nam het kind van zijn bedje op zijn schoot in zijn armen, legde diens borst tegen de Zijne - het lag dwars om Hem en tegen Hem aangesloten - en Hij neigde zijn aangezicht naar dat van het kind en ademde het aan.* Toen opende het kind de ogen en bewoog zich en Jezus hief het vóór zich in de hoogte op. *Hij beval aan de beide leerlingen hun handen op het hoofd van het kind te leggen en het te zegenen;* zij deden dit en toen was het kind volkomen gezond en *Hij bracht het tot de ouders,* die vol gespannen verwachting waren, en die, na het omarmd te hebben, onder een vloed van tranen vóór Jezus neerknielden. De vrouw zei nog: **“Groot is de Heer God van Israël; Hij is boven alle goden; mijn man heeft het mij reeds gezegd en ook ik wil geen andere God meer dienen.”**

Er waren welhaast vele mensen verzameld en zij brachten nog verscheidene andere kinderen tot Jezus. *Een éénjarig knaapje genas Hij door handoplegging.*

Een knaapje van 7 jaren had de stuipen en was als krankzinnig; het was in de macht van de duivel, doch zonder hevige aanvallen en periodiek was het (onder duivelse invloed) als lam en stom en met nog meer kwalen behept. *Jezus zegende het en beval het een bad te gebruiken; dit moest bestaan uit een mengsel van drie wateren, nl.*

- *uit de warme bron Ammatus, die aan de noordelijke voet van de berg van Gadara ontspringt,*
- *uit de beek Krit bij Abila en*
- *uit de Jordaan.*

De Joden hadden hier Jordaanwater in voorraad uit het gewest waar Elias er over ging; dit water bewaarden zij in lederen zakken en zij gebruikten het aan de melaatsen³⁶⁰.

De heidense moeders klaagden ook dat zij zoveel tegenspoed met hun kinderen hadden en dat de priesteres hen zelden kon genezen. *Toen beval Jezus hun die priesteres te roepen; deze vrouw kwam, doch met tegenzin en weigerde binnen te treden; zij zag Jezus niet aan en wendde haar gelaat af en heel haar manier van doen was als die van bezetenen, **die inwendig gedwongen***

³⁶⁰ K. vermeldt nog elders, b.v. nrs. 398, 1639, dat vrome mensen het Jordaanwater van de plaats waar Elias erover ging, voor heilzaam hielden en het meer bepaald aan de melaatsen gebruikten. Dit gebruik heeft lang stand gehouden.

De Palestina-kenner Guérin schrijft hierover: "Een grote menigte pelgrims verzamelde zich (in de eerste eeuwen) op bepaalde tijden, ter plaats van Jezus' doopsel in de Jordaan (daar was Elias er ook overgegaan) en ze plonsden zich met eerbied in het heilige water, bedekt met een linnen dat hun na hun dood tot lijkwade moest dienen. Ook de zieken en vooral de melaatsen kwamen er in grote menigte de genezing van hun kwalen zoeken." (T.S. 194).

Dezelfde haalt in Samarie, I, 109, een tekst van Gregorius van Tours aan, die over Jezus' doopplaats sprekend, zegt: "Daar worden nu melaatsen genezen; zij baden zich daar herhaaldelijk, tot ze van hun ziekte gereinigd zijn."

worden zich van Jezus' blik af te wenden, hoewel zij op zijn bevel tegen wil en dank toch nadertreden.

729.

Jezus sprak nu tot de verzamelde heidense mannen en vrouwen: "Ik wil jullie tonen welke wijsheid jullie in die vrouw en haar kunst vereren." Nu beval Hij dat haar geesten haar zouden verlaten. Hierop kwam een zwarte damp uit haar en allerlei gestalten van ongedierte, slangen, padden, ratten en draken verwijderden zich in die damp en trokken als zwarte schaduwen van haar weg.

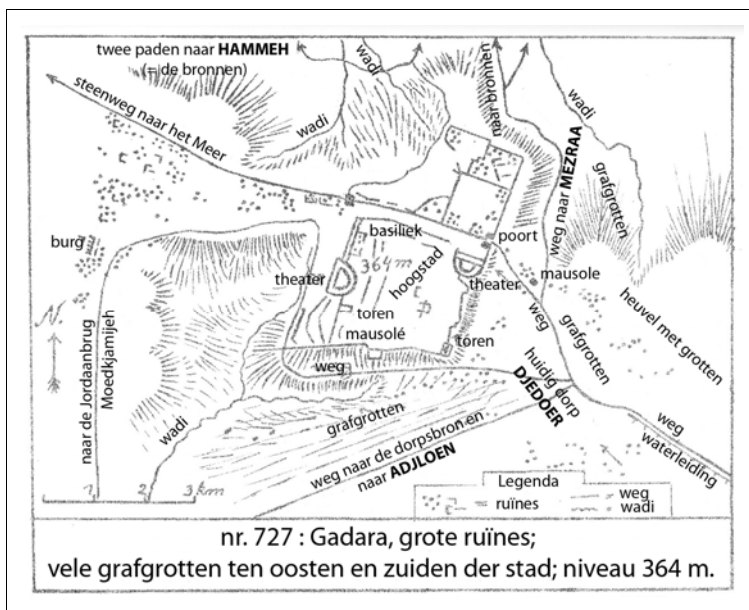
Het was een afzichtelijk schouwspel en *Jezus zei: "Ziet aan wie jullie geloof gehecht hebt."* Maar de vrouw zonk op haar knieën ter aarde en weende en jammerde.

Nu was zij zeer gedwee en *Jezus beval haar te zeggen hoe zij het aanlegde om de kinderen te genezen*, en zij antwoordde onder tranen en nog steeds met een zekere tegenzin welke listen zij had aangeleerd, en hierbij lekte het uit dat zij kinderen door toverij ziek maakte om ze achteraf ter ere van de afgoden te genezen.

Jezus Christus beval haar nu mee te gaan met Hem en met de leerlingen naar de plaats, waar de afgod Moloch stond en Hij liet verscheidene heidense priesters meteen daarheen ontbieden.

Ook kwam veel volk rond hen samengelopen, want de genezing van het kind was reeds ruchtbaar geworden. Deze plaats nu was geen tempel, maar een heuvel, waarin rondom graven waren (de heuvel of een onderdeel van de heuvel waarop Gadara ligt) en de afgod zelf bevond zich tussen de graven onder de aarde in een

kelder of gewelfde spelonk, waarvan de bovenopening afgedekt was³⁶¹.

³⁶¹ In nota voegt Brentano daar nog aan toe:

“De graven rondom Moloch in de kelder, waren in een kring gelegen; ik zag geen kisten; de heidenen verbrandden hun doden; er stonden daar vele kruiken, zo groot als kleine tonnen, die mij van metaal schenen, want ze zagen er geenszins uit als pot- of aardewerk; er waren beenderen en asse in.

Bij vele van die vaten zag ik ook kleine opgevulde poppen, gelijkend op mummies; ik geloof dat elk van deze de een of andere overledene moest voorstellen of vertegenwoordigen, maar ik weet niet of ze iets bevatten, wellicht waren er de overblijfselen in van kinderen.

In Egypte stonden bij de mummies ook vaak de afbeeldingen van de dode, maar niet bij de mummie van Jozef, want deze stond zó aan de ingang, alsof elk ogenblik het uur kon aanbreken om die naar elders weg te brengen.

De kinderen van Esaü en van de andere nakomelingen van Abraham, die van het godsvolk afgescheiden waren, begroeven hun doden.”

Jezus zei nu tot de afgodenpriesters hun god eens te voorschijn te roepen, en, terwijl zij hem met een takelwerk uit de diepte omhoog hesen, beklagde Jezus hen, omdat zij een god aanbaden, die zichzelf niet kon behelpen.

Hij beval nu de priesteres luidop de lof van haar god te verkondigen en bekend te maken hoe zij hem dienden en welk loon zij daarvoor van hem ontvingen. Toen verging het de vrouw gelijk weleer de profeet Bilam (Num. 22-25). Zij verhaalde luidop alle gruwelen van deze dienst en verheerlijkte voor al het volk de wonderen van de God van Israël.

Jezus beval nu zijn leerlingen het afgodsbeeld om te werpen en het heen en weer te rollen; zij deden dit en Hij zei: "Ziet welk een god gij dient, ziet welke geesten gij aanbidt!" (cfr. Ps. 115). En zichtbaar onder de ogen van alle aanwezigen kwamen allerlei duivelse gestalten uit het beeld, die sidderend rondkropen en in de aarde bij de graven weerom verdwenen; zelfs de heidenen stonden verslagen.

Jezus sprak verder: "Indien wij uw god terug in de diepte werpen, zal hij stukvallen." Maar de priesters baden Jezus dringend hem toch niet te breken en Hij liet hem weer oprichten en met een windas naar beneden haspelen.

730.

De meeste heidenen waren zeer ontroerd en beschaamd, vooral de priesters. Nochtans volhardden enige weerbarstigen onder hen in de boosheid. Maar al het volk was op de zijde van Jezus. *Hij hield nog een schone toespraak voor hen en velen bekeerden zich.*

De afgod Moloch zat als een os op zijn achterpoten; hij hield de armen als iemand, die iets op beide armen ontvangen wil en deze armen waren met een verbinding of gewricht zo gemaakt, dat hij ze tegen zich aantrekken kon; hij was kolossaal dik gelijk een

zittende os; zijn kop was door een opengesperde muil gespleten en op het voorhoofd had hij een kromme hoorn. Hij zat in een wijd bekken; hij had aan zijn lijf rondom verscheidene uitsprongen als openstaande vestzakken. Bij feestelijkheden werd hij gekleed; zijn kleding bestond uit een soort van lange riemen, die hem om de hals gehangen werden. Wanneer men wilde offeren, werd in het bekken onder hem vuur gemaakt. Er brandden bestendig vele lampen op de rand van het bekken rond hem. Eertijds hadden zij hem vaak kinderen geofferd; nu was dit niet meer geoorloofd en zij brachten hem nu allerhande dieren ten offer, die zij in de openingen van zijn lijf verbrandden of door de opening van de kop er in neerwierpen; het mooiste offer voor hem was een Syrische kameelgeit; er waren daar ook ophaaltuigen of takels, waarmee zij zich tot hun god in de kelder konden neerlaten.

Zijn dienst was reeds in verval; zij aanriepen hem slechts met toverij; vooral voor de zieke kinderen wendde de wijze vrouw of priesteres zich met haar toverpraktijken tot hem; hij stond geheel in het binnenste der aarde en tussen louter graven. Elk der zakken aan zijn lijf was voor een eigen offergave bestemd.

Eertijds werden de kinderen hem in de armen gelegd en door het vuur dat onder hem in het bekken en in hem brandde, verteerd; hij was hol; hij trok dan de armen tegen zich aan en drukte en versmachtte de kinderen om te beletten dat ze huilden. Hij had ook gewrichten in de benen, zodat men hem op zijn achterpoten kon oprichten; hij was door stralen omgeven.

Mededeling.

In 1974 viert men in Katarina's geboortestreek de 200^e verjaardag van haar geboorte en de 150e van haar zalig afsterven.

Gaarne wil Emmanuel naar vermogen iets bijdragen tot de luister van die viering, de grote zieneres ter ere.

Heel zeker zal in die dagen haar graf, dat nog bestaat ter zijde van de later gebouwde H. Kruiskerk, het grote aantrekkingspunt van de bedevaarders vormen.

Na een bezoek aan dat graf schreef Louise Hensel, intieme vriendin van Katarina, een mooi gedichtje waarvan de vertaling hier volgt:

Geen woorden kunnen het verkonden,
bezingen kan het nooit een lied,
wat ik in U toen heb gevonden,
wat ik verloor als g'ons verliet.

Slaap zacht, rust stil, o mijn Beminde,
'k grijp wenend en met bevend hand
als een van zielesmart ontzinde
van op uw graf een handvol zand.

Om als – God weet na hoeveel jaren –
in 't land waarheen ik mij begaf,
mijn ziel uit mij zal zijn gevaren,
bedekke mij dit zand dan van uw graf.

